

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Martina HASCHKOVÁ

**Relace demografické struktury městských částí se zázemím pro
volnočasové aktivity – případová studie města Zábřeh**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Petr KLADIVO, Ph.D.

Olomouc 2016

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	Bc. Martina Haschková (R130117)
Studijní obor:	Regionální geografie
Název práce:	Relace demografické struktury městských částí se zázemím pro volnočasové aktivity – případová studie města Zábřeh
Title of thesis:	Relation between demographic structure of city districts and facilities for leisure-time activities - case study Zábřeh
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Kladivo, Ph.D.
Rozsah práce:	79 stran, 1 vázaná příloha
Abstrakt:	<p>Obsahem této práce je v první řadě zhodnocení základního socio-demografického vývoje obyvatelstva ve městě Zábřeh a v jeho jednotlivých částech od roku 1991. Poté je posouzena základna vybraných zázemí pro volnočasové aktivity ve městě. Získané informace jsou poté konfrontovány s představami obyvatel města prostřednictvím dotazníkového šetření. V závěru se tato práce zabývá relací mezi demografickou strukturou jednotlivých částí města a nabídkou míst pro trávení volného času. Na základě zjištěných dat jsou navrženy možnosti vývoje trávení volného času v různých lokalitách města.</p>
Klíčová slova:	demografický vývoj, volnočasové aktivity, dětská hřiště, Zábřeh
Abstract:	<p>The thesis is focused firstly on an analysis basic socio-demographic structure of the town Zábřeh and its parts since 1991. Furthermore, it is examined the base of selected leisure time activities. Then the information obtained is confronted with the opinions of the town's population through a questionnaire survey. In the last part, it was examined the relation between demographics structure in the various parts of the city and offer of places for spending leisure time. According to information obtained were also proposed development options for leisure activities in various locations in the town.</p>
Keywords:	demographic development, leisure-time activities, playground, Zábřeh

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Petra Kladiva, Ph.D. a v seznamu jsem uvedla veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne 25. dubna 2016

.....

Ráda bych na tomto místě poděkovala především vedoucímu práce Mgr. Petru Kladivovi, Ph.D. za jeho pomoc a odborné rady při tvorbě této práce. Také bych chtěla poděkovat vedení města Zábřeh za jejich vstřícný přístup a poskytnuté informace.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martina HASCHKOVÁ**
Osobní číslo: **R130117**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Relace demografické struktury městských částí se zázemím pro
volnočasové aktivity případová studie města Zábřeh**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je zhodnocení vývoje socio-demografické struktury města Zábřeh a jeho částí (s důrazem na období po r. 1989), které bude sloužit k následnému posouzení základny volnočasových aktivit pro obyvatele města. Součástí studie bude i pasportizace jednotlivých zařízení (dětská hřiště, sportoviště, kluby atd.) a navržení vhodných lokalit pro případný vznik nových, v závislosti na potřebách rezidentů. Teoretické návrhy vycházející z analýzy statistických dat budou konfrontovány s představami obyvatel (dotazníkové šetření). Práce bude průběžně konzultována s představiteli města, na jejichž prvotní impuls a požadavek vzniká.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- KNOX, P., PINCH, S. (2006): Urban social geography: an introduction. Pearson Education.
- LIBROVÁ, E. (1986): Volný čas obyvatel sídlišť v ČSR. Výzkumný ústav výstavby a architektury.
- MULÍČEK, O. (2008): Geografie sídel, s. 97-130. In: Toušek, V., Kunc, J., Vystoupil, J. a kol., Ekonomická a sociální geografie. Plzeň.
- NOVÁK, J., TEMELOVÁ, J. (2012): Každodenní život a prostorová mobilita mladých Pražanů: pilotní studie využití lokalizačních dat mobilních telefonů. Sociologický časopis/Czech Sociological Review 48(5): 911-938.
- OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (eds.) (2012): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha.
- PAVLÍK, Z., KUČERA, M. (eds.) (2002): Populační vývoj České republiky 1990-2002. Praha: DemoArt.
- SEIDENGLANZ, D. et al. (2008): Demografický vývoj obyvatelstva města Brna a okolí. Brno: Masarykova univerzita, Centrum pro regionální rozvoj, 2008. 57 s.
- TEMELOVÁ, J., et al. (2011): Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. Sociologický časopis. Roč. 47, č. 4, s. 831-858.

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Petr Kladiwo, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 30. července 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2015

Prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. července 2014

OBSAH

1 ÚVOD A CÍLE PRÁCE	8
2 TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1 Rešerše literatury.....	9
2.2 Volný čas a volnočasové aktivity.....	11
3 METODIKA PRÁCE A ZDROJE DAT	14
4 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ	16
4.1 Historický vývoj města.....	17
4.2 Charakteristika obyvatelstva.....	20
4.3 Administrativní členění města.....	25
5 POPULAČNÍ VÝVOJ VYBRANÝCH ZSJ MĚSTA V LETECH 1991-2011	26
5.1 Sčítání lidu, domů a bytů 1991.....	26
5.2 Sčítání lidu, domů a bytů 2001.....	32
5.3 Sčítání lidu, domů a bytů 2011.....	39
5.4 Základní vývojové trendy ve vybraných ZSJ v období 1991-2011.....	46
6 ZÁZEMÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT VE MĚSTĚ	50
6.1 Dětská hřiště.....	50
6.2 Kulturní dům a kino.....	52
6.3 Parky.....	52
6.4 Zázemí pro sport.....	53
6.5 Kluby a spolky.....	55
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	58
8 SYNTÉZA ZÍSKANÝCH POZNATKŮ A DISKUSE	67
9 ZÁVĚR	70
SUMMARY	72
POUŽITÉ ZDROJE	73
PŘÍLOHY	77

1 ÚVOD A CÍLE PRÁCE

Volný čas nám v dnešní době nabízí možnosti, které v takové míře nikdy předtím nebyly. Mladá generace dnes vyrůstá v naprosto odlišném prostředí, než jejich rodiče a starší generace a kvalita využívání volného času se podstatně změnila. Přitom právě volný čas a volnočasové aktivity hrají především pro děti a mládež významnou roli, utváří jejich osobnost, rozvíjí povahové vlastnosti a odráží se v jejich chování v budoucnosti. Děti a mládež mají větší potřebu pohybu a her a je důležité, aby se rozvíjely přirozené schopnosti dětí a mohly se projevit jejich talenty a nadání. Prostor, ve kterém vyrůstáme, je podstatný faktor ovlivňující náš vývoj. Děti a mládež tráví svůj čas jednak v prostředí zařízení pro výchovu mimo vyučování (základní umělecké školy, zájmové spolky a kluby aj.), ale také na veřejných prostranstvích (parky, hřiště, kulturní prostory).

Volný čas dětí a mládeže a volný čas dospělých jsou dva odlišné světy. Rozdíly se týkají jednak množství volného času, jeho strukturou i jeho ovlivňováním. Volný čas dospělých tvoří především jejich koníčky, do kterých je nikdo nenutí a naopak jim přináší radostné chvíle, odpočinek, duševní pohodu a dává pocit, že jsme sami sobě pány. Je důležité, abychom svůj volný čas uměly efektivně využít. Rozdílně tráví svůj volný čas lidé ve vesnici a ve městě, kde je nabídka volnočasových aktivit mnohem rozmanitější. Ve městě je vysoká koncentrace obyvatel všech věkových kategorií, je tudíž důležité, aby byla nabídka volnočasových aktivit co nejpestřejší a zázemí kvalitní. Jelikož se struktura obyvatelstva a tím pádem potřeby obyvatel neustále mění, je potřeba na tyto změny reagovat.

Cílem diplomové práce je v první řadě zhodnotit vývoj socio-demografické struktury města Zábřeh a jeho částí od roku 1991. Cílem práce je dále posoudit základnu vybraných volnočasových aktivit ve městě (dětská hřiště, sportoviště, parky, kluby, spolky a kulturní prostory) a její prostorovou diferenciaci. Získané informace budou poté konfrontovány s představami obyvatel města prostřednictvím dotazníkového šetření. Pomocí něj se pokusíme posoudit, zda lidé vnímají zázemí pro volnočasové aktivity ve městě jako dostatečné, jak hodnotí jeho dostupnost, popř. kvalitu. Relací mezi demografickou strukturou jednotlivých částí města a nabídkou míst pro trávení volného času se budeme zabývat v jedné ze závěrečných kapitol. Na základě zjištěných dat budou navrženy i možnosti rozvoje trávení volného času v různých lokalitách. Diplomová práce vznikla na základě spolupráce s Městským úřadem města Zábřeh.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Rešerše literatury

Volný čas je důležitá součást dnešního moderního člověka a problematika volného času se dotýká také mnoha vědních oborů. Přístupů k volnému času existuje celá řada, kromě sociologického také filozofický, pedagogický, psychologický, medicínský nebo ekonomický.

V 70. letech 20. století se u nás problematikou volného času zabývala M. Švigová (Volný čas a my, 1967) a B. Filipcová (Člověk, práce a volný čas, 1967). Publikace Volný čas a my z roku 1967 shrnuje vývoj názorů na volný čas, vymezuje sféru volného času a naznačuje jeho funkce a základní druhy činnosti, kterými volný čas naplňujeme. Publikace Člověk, práce a volný čas (1967) se zabývá problematikou marxistické sociologie volného času. Autorka se zamýšlí, čím je člověk ve volném čas determinován a přestavuje některé teorie zahraničních sociologů. Volný čas obyvatel sídlišť (1986) analyzovala E. Librova. Publikace shrnuje poznatky týkající se tehdejšího fenoménu sídlišť, kde se utvářel nový způsob života. Jádrem publikace jsou výsledky sociologické části výzkumu Výzkumného ústavu výstavby a architektury, který byl proveden v letech 1976-1977 pod vedením PhDr. Jiřího Musila, CSc.

Učební text Základy sociologie volného času (1999) od J. Veselé je určen studentům vysokých škol, ale i veřejnosti. Autorka se snaží vymezit pojem volný čas z hlediska sociologického, zabývá se jeho vědeckým zpracováním i volnočasovými aktivitami. Publikace Aktuální problémy volného času a cestovního ruchu (editoři A. Fazik, a J. Štemberk) z roku 2013 je sborník příspěvků z konference věnované problémům volného času a cestovního ruchu jako prostoru pro naplnění volnočasových aktivit. Autoři se také zabývají pojetím a funkcemi volného času a volným časem z hlediska způsobu života a životního stylu. Publikace I. Slepíčkové Sport a Volný čas (2005), je studijním materiálem pro studenty Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze, který se snaží poukázat na význam provádění sportu ve volném čase. Zaměřuje se na zapojení sportu ve volném čase a službami ve sportu ve volném čase. Problematicou volného času se v rámci rekreologie zabývají B. Hodaň a T. Dohnal v publikaci Rekreologie (2008). Publikace se kromě vývoje názorů na volný čas a jeho definicemi zabývá také volným časem jako ekonomickou kategorií.

Volný čas je významnou oblastí života a výchovy dětí i mládeže. Pedagogika volného času se zabývá teorií i praxí výchovy ve volném čase. Publikace Pedagogika volného času (2003) od autorů B. Hájka, B. Hofbauera a J. Pávkové tyto pojmy vymezuje a řeší otázky pedagogické komunikace, duševní hygieny a učení ve specifických podmínkách volného času. Volnému času v pedagogické perspektivě se věnuje také D. Knotová v publikaci Pedagogické dimenze volného času (2011). H. Pospíšilová a kolektiv autorů se v publikaci Mládež, hodnoty a volný čas (2010)

propojuje problematiku volného času s výchovou k hodnotám. B. Hofbauer v knize Děti, mládež a volný čas (2004) uvádí, jaké podmínky pro volný čas vytváří rodina, škola, sdružení dětí a mládeže, obce a další organizace. Ukazuje, jak v této oblasti působí stát, média nebo mezinárodní organizace.

Z hlediska geografického jsou pojmy volný čas, volnočasové aktivity součástí geografie času. Ta zdůrazňuje unikátní propojení místa a časového okamžiku, které je neopakovatelné. Základní koncepty a aplikace geografie času uvádí V. Ira v článku Geografia času: přístup, základné koncepty a aplikácie (2001). Koncepty, které geografie času sleduje (cesty, stanice, činnosti) jsou důležité i pro sledování volnočasových aktivit. Studie V. Iry Každodenné aktivity člověka z pohledu geografie času (2006) přináší na příkladu vzorku obyvatel Bratislavy hlubší pohled na každodenní činnosti člověka. Významným představitelem geografie času je T. Hägerstrand (Time, space and human conditions, 1975). Geografií času se také zabývá B. Lenntorp (Time-geography – at the end of its beginning, 1999) nebo K. Ellegård (A time-geographical approach to the study of everyday life of individuals – a challenge of complexity, 1999).

J. Šafr a V. Patočková publikovali v roce 2010 v časopise Naše společnost článek Trávení volného času v České republice a ve srovnání s evropskými zeměmi. Analyzují data z mezinárodního komparativního výzkumu „Volný čas a sport“ z roku 2007, do kterého se zapojila také Česká republika. Lidským chováním v prostoru a čase se zabývali B. Frantál, P. Klapka a T. Siwek. Článek Lidské chování v prostoru a čase: teoreticko-metodologická východiska (2012, Sociologický časopis) představuje přístupy a koncepty, které jsou nebo mohou být aplikovány při výzkumech a analýzách časoprostorového chování jednotlivců nebo specifických sociálních skupin. J. Novák a J. Temelová z katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze publikovali v Sociologickém časopise v roce 2012 studii Každodenní život a prostorová mobilita mladých Pražanů: pilotní studie využití lokalizačních dat mobilních telefonů. Tato pilotní studie testuje využití nového metodického postupu založeného na zachycení pohybu mobilního telefonu v kombinaci s hloubkovými řízenými rozhovory. Příspěvek Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách (2011) od autorů J. Temelové, J. Nováka, L. Pospíšilové a N. Dvořákové v Sociologickém časopise je zaměřen na hodnocení denní mobility obyvatel, tj. dojížděky za prací, službami v periferních, venkovských obcích ČR. Identifikuje hlavní problémy a bariéry v každodenním životě těchto obyvatel a hodnotí strategie, které využívají k překonávání nedostatečné nabídky pracovních příležitostí a základní občasně vybavenosti v místě bydliště. Publikací, které by se zabývaly tématem podobným této práci, tedy relací demografické struktury se zázemím pro trávení volného času, není mnoho.

2.2 Volný čas a volnočasové aktivity

Vnímání volného času a názorů na něj je bezprostředně spjato s vývojem lidstva, úzce souvisí s organizací lidské společnosti. V antické filozofii se setkáváme s problémem volného času u Platóna. Již zde se objevilo oddělení sféry práce a volného času. Tento přístup v mnohém přetrvává dodnes. První hlubší vymezení volného času učinil nejspíše již dávno před naším letopočtem řecký filozof Aristoteles. Typickým rysem Aristotelovy koncepce bylo vyzdvihování intelektuální činnosti (filozofování) nad rukodělnou prací. Rozjímání vede člověka k moudrosti a samostatnosti a realizuje se právě ve volném čase člověka, který Aristoteles nazývá „scholé“. Volný čas je tedy čas na vědu a filozofii, nemá nic společného s lenošením a nudou. Hledání blaha, potěšení a radosti je charakteristické i pro pojetí volného času v současnosti. A stále také platí, že je volný čas obrazem společnosti (Hodaň 2008).

Ve středověku byl volný čas vnímán jako časový úsek, který je věnován rozjímání a modlitbám, ale také různým zábavám, hrám a tancům. Středověký názor na práci a volný čas předpokládal, že vše pozemské je hříšné a člověk se má stydět za své lidské potřeby. Tyto názory utrpěly první trhlinu již ve 14. století s rozvojem řemesel. Renesanční myslitelé začali oslavovat práci duševní i fyzickou, nicnedělání bylo zavrhováno (Švigová 1967).

K objasnění problematiky volného času významně přispěl Karel Marx. Od předkapitalistické podoby se volný čas vytvořený kapitalismem liší třemi zásadními vlastnostmi: je všeobecný, je v protikladu k pracovnímu času a je individuální. Marx práci charakterizuje jako říši nutnosti, volný čas jako říši svobody (Veselá 1999).

K významné změně došlo ve dvacátém století, kdy docházelo ke zkracování pracovní doby a růstu času k „volnému použití“. Problémy času i času volného patří mezi zásadní fenomény sociologického studia. V sedmdesátých letech minulého století se s rozvojem společnosti hovořilo o společnosti volného času, společnosti blahobytu. Existovali názory, že většina lidí vidí smysl svého života ve sféře volného času. Jako závažný aktuální problém se volný čas dostal do centra pozornosti ve druhé polovině 20. století, kdy vznikla sociologie volného času (Hodaň 2008.) Určitý vrchol poválečné vlny zájmu sociologie představuje práce francouzského sociologa Joffre Dumazdiera. Ten volný čas definoval jako aktivitu mimo pracovní, rodinné a společenské závazky, již se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil, rozšířil své znalosti či spontánní sociální participaci nebo svobodně zdokonaloval tvůrčí kapacitu. Zavádí také novou kategorii „polovolný čas“, jako označení pro soubor manuálních činností prováděných napůl ze záliby a napůl utilitárně (Veselá, 1999). Rozlišoval také „volný čas“ a „mimopracovní dobu“. Volný čas představuje jen určitou část mimopracovní doby. Tři základní funkce volného času podle Dumazdiera jsou: odpočinek (zotavení), rozptýlení (zábava) a rozvoj

osobnosti, při čemž všechny tři spolu souvisejí, existují ve střídavé míře ve všech situacích u všech lidí.

V současnosti existují desítky definic a charakteristik volného času. Většina současných názorů a definic vychází z formulace Dumazdierovy (Hodaň 2008). Některé se naopak od této linie vymezují a přinášejí nové možnosti, nové názory.

Podle Filipcové (1967) je volný čas světem volby činností. Jen ve volném čase mohu, ale nemusím a tento pocit je sám o sobě bohatstvím. Libověle volby je však různě ovlivňována řadou okolností.

Velký sociologický slovník (Karolinum, Praha, 1996) uvádí, že je to čas, v němž člověk nevykonává činnosti pod tlakem plynoucím ze společenských závazků, zvláště dělby práce nebo z nutnosti zachování svého biologického či rodinného systému.

Podle Pávkové (2002) bývá sféra volného času kladena do protikladu ke sféře povinností a oblast volného času se vyznačuje možností dobrovolné volby činností. Aktivity ve volném čase jsou pro člověka přitažlivé, poskytují příjemné zážitky, možnost odpočinku, relaxace, kompenzace pracovních povinností. Rozumné využívání volného času přispívá k tělesnému i duševnímu zdraví a podporuje mezilidské vztahy.

Hodaň (2008) uvádí, že volný čas poskytuje z hlediska jedince prostor pro odpočinek, zábavu a rozvoj lidské osobnosti, z hlediska společnosti pak prostor pro regeneraci a rozvoj pracovní síly, i pro univerzalizaci člověka. Za charakteristické rysy je přitom považována svoboda rozhodnutí a úplná ekonomická nezávislost.

Trávení volného času ovlivňuje řada faktorů: věk, pohlaví, zdravotní stav, vzdělání, materiální zajištění jedince, roční období, sociální skupina a prostředí, ve kterém žijeme, vztah k práci a další faktory (Veselá, 1999). V poslední době došlo ve způsobu trávení volného času dětí a mládeže k podstatným změnám. Do popředí se dostaly aktivity spojené především s informačními technologiemi. Stále však zůstává významným způsobem trávení volného času dětí a mládeže jejich sdružování, které je na rozdíl od školy dobrovolné rozhodnutí.

J. Veselá (1991) rozděluje aktivity volného času následovně:

- manuální (ruční práce)
- fyzické (sport, turistika)
- kulturně umělecké (návštěva divadel, hra na hudební nástroj)
- kulturně racionální (četba tisku a knih)
- společenské
- hry

- pasivní odpočinek

Hofbauer (2004) uvádí, že významným prostorem a činitelem volného času jsou obce a regiony, jejichž koncepce a aktivity vytvářejí předpoklady i pro účast dětí a mládeže na volnočasových aktivitách a životě společnosti. Nejmladší občané zde prožívají první roky a desetiletí života a školy, odtud vstupují do širšího sociálního a výchovného prostředí. Z mnoha důvodů proto obce a regiony začaly zvláště od 90. let věnovat pozornost volnočasovému životu a výchově dětí a mládeže. Již malé obce věnují pozornost volnému času. Usilují o to, harmonizovat působení správy obce, dobrovolného sdružování, státu a komerčního sektoru.

V naší zemi má místní a regionální volnočasový život dětí a mladých lidí dlouhodobé tradice. V průběhu druhé poloviny 19. století se u nás rozvíjel spolkový život, představovaný Sokolem a řadou dalších spolků dospělých a mládeže. Od počátku 20. století k tomu přistoupila také sdružení dětí a dospívající mládeže samých (skauting). Jejich rozvoj byl v meziválečném období spjat s místem bydliště. Tehdy také začaly v širší míře vznikat potřebné prostory a zařízení (hřiště, sportoviště, tělocvičny). Ucelené sítě zařízení volného času dětí a mládeže budované v obcích vznikaly až ve druhé polovině 20. století. Od roku 1967 se na základě vládního usnesení a s využitím zahraničních zkušeností začaly budovat i různé typy hřišť v místě bydliště včetně tzv. Robinsonových hřišť. Tento typ hřišť je synonymem pro hřiště dobrodružství, aktivních her podporující aktivitu a tvořivost dětí. Následující dvě desetiletí normalizace tyto pozitivní tendence sice oslabilo, ale nadále se rozvíjela činnost klubů, skupin, jež pomáhaly udržovat místní kulturní tradice. Od počátku 90. let 20. století tyto možnosti plně převládly. I dnes ovšem přetrvávají rozdíly v tom, jakou pozornost věnují místní nebo regionální správy volnočasovému životu. Jejich zájem se projevuje podporou aktivit navazujících na hodnoty a zkušenosti už ověřené, ale také činností reagující na měnící se podmínky života a zájmy jimi inspirované (Hofbauer 2004).

3 METODIKA PRÁCE A ZDROJE DAT

První část této práce se věnuje především rešerši literatury, která se zabývá problematikou volného času a volnočasovými aktivitami. K vymezení pojmu volný čas byly využity jednak knižní zdroje, ale také články z odborných časopisů. Bylo potřeba také nastudovat literární zdroje zabývající se historií města a regionální literaturu. Základní údaje o městě Zábřeh byly převzaty především z oficiálních stránek města, případně strategických dokumentů města.

Následující část práce je zaměřena na vývoj počtu a pohybu obyvatelstva Zábřehu od roku 1991 do současnosti a na demografickou strukturu obyvatelstva. Věková struktura obyvatelstva byla graficky znázorněna pomocí věkové pyramidy, neboli dvojitého histogramu, kdy svislá osa značí v tomto případě pětileté věkové kategorie a vodorovná osa počet obyvatel. Celkový počet obyvatel byl také rozdělen do tří základních věkových skupin - předproduktivní složka (0-14 let), produktivní složka (15-64 let) a poproduktivní složka (65 a více let). Populace byla dále charakterizována pomocí těchto indexů:

- Index stáří vyjadřuje počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let.
- Index závislosti I vyjadřuje počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-64 let.
- Index závislosti II vyjadřuje počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let
- Index ekonomického zatížení udává počet dětí ve věku 0-14 let a počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let.

K tomu byla využita data Českého statistického úřadu, především ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Zdrojem informací byl také aktuální strategický plán rozvoje města. Zjištěná data byla zpracována do podoby tabulek a grafů a metodou komparace byla hodnocena s krajským městem a Česko republikou.

Další část práce se zabývá demografickým vývojem obyvatelstva v jednotlivých základních sídelních jednotkách. Zabýváme se pouze městskou částí Zábřeh, při čemž nebereme v potaz ani všechny základní sídelní jednotky v této místní části (vysvětlení je uvedeno v kapitole 4.3 Administrativní členění města). „Podíl na celkovém počtu obyvatel“ je tedy vždy myšlen jako podíl na počtu obyvatel místní části Zábřeh.

Struktura obyvatelstva do úrovně ZSJ je dostupná pouze ze Sčítání lidu, domů a bytů. Byla tedy hodnocena za roky 1991, 2001 a 2011. Struktura obyvatelstva podle pohlaví je hodnocena pomocí indexu maskulinity, což je poměr počtu mužů a žen v dané populaci, vyjádřený na 100 žen. Struktura obyvatelstva podle věku je vyjádřena rozdělením celkového počtu obyvatel do pětiletých a víceletých věkových skupin. Ke srovnání územní diference bylo obyvatelstvo také rozděleno na předproduktivní, produktivní a poproduktivní složku populace.

Za pomoci váženého průměru byl vypočítán průměrný věk obyvatel jednotlivých sídelních jednotek. Proces demografického stárnutí byl vyjádřen prostřednictvím indexu stáří, indexu závislosti I a II a indexu ekonomického zatížení. Dále byla za jednotlivé ZSJ zhodnocena struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity, vzdělání a podle odvětví ekonomické činnosti. Při výpočtu struktur obyvatelstva je jako základ brán vždy relevantní celkový počet obyvatel (ekonomicky aktivní, starší 15 let apod.) včetně kategorie „nezjištěno“. Data jsme o tuto složku „neочиšťovali“, protože bylo obtížné předpokládat např. stejnou strukturu nezjištěné populace a té „zjištěné“ v některých méně početných ZSJ.

Získaná data za jednotlivé ZSJ byla hodnocena metodou komparace, zpracovaná do podoby tabulek nebo grafů a pro vyjádření prostorové diference byly použity kartografické metody, především kartogramy. Metodou kartogramu byl za ZSJ vyjádřen index stáří, vzdělanost obyvatelstva a podíl osob zaměstnaných v sekundárním sektoru, jelikož ten vykazuje největší prostorovou diferenciaci.

Další použitou metodou byl vlastní terénní výzkum zázemí volnočasových aktivit ve městě. Ve spolupráci s vedením města byly vybrány tyto zázemí – dětská hřiště, kulturní dům a kino, kluby a spolky, parky a zázemí pro sportovní vyžití, přičemž větší pozornost byla věnována dětským hřištím. Byl sledován počet a rozmístění jednotlivých zázemí a byla pořízena fotodokumentace. Informace o dětských hřištích poskytlo vedení města. Ostatní informace byly získány především z oficiálních stránek města Zábřeh, z kroniky města nebo stránek klubů, spolků či organizací působících ve městě.

Významnou použitou metodou bylo dotazníkové šetření mezi obyvateli města Zábřeh. Dotazník byl sestaven ve spolupráci s Odborem rozvoje a územního plánování Městského úřadu Zábřeh. Dotazníkové šetření probíhalo od podzimu roku 2015 do jara 2016. Dotazník byl určen pouze pro obyvatele města Zábřeh. Skládal se ze dvou částí, první část byla zaměřená na názory obyvatel na jednotlivá zázemí volnočasových aktivit ve městě (dětská hřiště, kluby a spolky, kulturní dům a kino, parky a zázemí pro sport) a druhá část se věnovala informacím o respondentovi. Výsledky dotazníkového šetření byly zpracovány metodou analýzy. Více informací se nachází v kapitole o dotazníkovém šetření. Dotazník je součástí přílohy (Příloha 1).

Text práce a veškeré tabulky a grafy byly vytvořeny v programu Microsoft Office 2013, při tvorbě mapových výstupů byl použit program ArcGIS 10.0.

4 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

Město Zábřeh se nachází na rozhraní severní a střední Moravy v Olomouckém kraji, přibližně 45 km severozápadně od krajského města a 15 km jihozápadně od města Šumperk. Leží v nadmořské výšce okolo 285 m n. m., ta však klesá od západu k východu. Zábřehem protéká řeka Moravská Sázava, která ústí do řeky Moravy jihovýchodně od města. Západní část katastru města se nachází v geomorfologickém celku Mohelnická brázda, východní část v celku Zábřežská vrchovina, v podcelku Drozdovská a Mírovská vrchovina.

Město je dobře dopravně dostupné, tvoří významný železniční uzel a prochází jím také silnice I/44, která napojuje město Zábřeh na Šumperk a přes silnici R35 i Olomouc. Zábřeh je obcí s rozšířenou působností, správní obvod ORP Zábřeh zahrnuje celkem 28 obcí s více než 33 000 obyvateli. Celková rozloha katastrálního území je 34,58 km² a hustota zalidnění dosahuje poměrně vysoké hodnoty 399 obyvatel/km². Celková rozloha zastavěných ploch činí 1,20 km². Zábřeh se skládá z pěti místních částí (katastrálních území), v nichž ke konci roku 2014 žilo 13 836 obyvatel (Strategie rozvoje města Zábřeh 2015–2020).

Obr. 1 Katastrální území města Zábřeh

(zdroj: Mapový server Městského úřadu Zábřeh; mapový podklad Český úřad zeměměřičský a katastrální, GEODIS Brno, spol. s r. o. 2010)

4.1 Historický vývoj města

Podobně jako u mnoha dalších českých sídel neznáme ani u Zábřehu přesné datum jeho založení. První písemná zmínka o existenci této lokality pochází z roku 1255 a jako město bylo založeno patrně v sedmdesátých letech 13. století. Jeho německý název zněl Hoenstat (Hohenstadt), tedy vysoké město či město ležící vysoko (Bartoš, 2004). Z mnoha šlechtických držitelů a panství té doby se do jeho historie významně zapsal především rod pánů Tunklů, kteří z něj v 15. století učinili své rodové sídlo. V té době Zábřeh získal mnohá privilegia a vzrůstal i jeho hospodářský význam. Nynější podoba města se však začala utvářet až v polovině 19. století (Hošková, 2013).

Doba kolem revolučního roku 1848 přinesla pro město několik zásadních změn, které zcela ovlivnily jeho další rozvoj. Obrat v životě města nastal po roce 1845, kdy byla dokončena stavba železnice z Olomouce do České Třebové a dále do Prahy, později i stavba odbočky do Šumperka. Zábřeh se stal významným obchodně-přepravním centrem pro celou oblast Zábřežska a Šumperska. V prvním období po roce 1848 dominovala ve městě stále ještě drobná řemeslná výroba, ovšem výhodné železniční spojení a zrušení cechů vytvořily příznivý základ pro vznik prvních továren. V roce 1850 se stal Zábřeh sídlem okresního hejtmánství, centrem politického a soudního okresu. Umístění úřadů znamenalo pro město rozšíření jeho vlivu. V roce 1850 zde bylo pouze 2 204 obyvatel a okolo 290 domů, v roce 1910 to bylo již 3 566 obyvatel a přes 330 domů. Mezi obyvateli stále převažovali Němci, avšak město mělo poměrně významnou a stále rostoucí českou menšinu, která dosáhla již před válkou téměř stejného počtu jako německé obyvatelstvo. Největší posilu pro české obyvatelstvo přineslo zřízení českého gymnázia v roce 1896. Vzniklo také několik dalších českých spolků a institucí (Občanská beseda, Sokol, spolek Metoděj, tiskárna, vydavatelství a knihkupectví).

Zástavba města se již dlouho před rokem 1848 začala rozšiřovat do okolí. V areálu katastru na ploše 989 hektarů byly rozlišovány sídelní části: město, Horní a Dolní Předměstí, Levenov, Novosady a Knížecí sady. Důležitou změnou bylo připojení sousední obce Krumpach v roce 1919. Zábřeh tímto získal (podle údaje ze sčítání roku 1910) dalších 631 hektarů půdy, 179 domů a 1 373 obyvatel, z toho přes 90 % tvořilo české obyvatelstvo (Melzer, Schulz, 1993). Při sčítání v roce 1921 bylo zjištěno, že celkový počet obyvatel vzrostl proti předválečnému stavu o jednu třetinu na 5 389. Co se týče národnostní struktury, Češi měli ve městě již dvoutřetinovou většinu.

Zábřeh za první republiky již definitivně vyrostl ve střediskové město s mnoha živnostmi, řemesly, obchody a průmyslovými podniky. Koncem tohoto období samospráva využila možnosti začínajícího hospodářského oživení po roce 1934. Byl kolaudován reprezentativní

„okresní dům“, otevřena budova nové české Masarykovy školy, následovala novostavba finančních úřadů na hlavním náměstí, bylo postaveno několik nových patrových domů na dolním náměstí a na předměstí vyrostly nové kolonie rodinných domů (Lolek, 1979). Výstavba se příliš nezastavila ani v době hospodářské krize a vzrostl také počet obyvatel. Koncem 30. let měl Zábřeh již 7 tisíc obyvatel.

Tab. 1 Počet obyvatel a domů v Zábřehu v letech 1869-1950

Rok	Zábřeh celkem	Místní část Zábřeh	Počet domů (Zábřeh celkem)
1869	5 790	4 631	760
1880	6 017	4 811	785
1900	7 166	5 945	829
1910	7 918	6 754	991
1921	8 078	6 989	1 046
1930	9 122	7 989	1 394
1950	8 499	7 733	1 627

Zdroj: Historický lexikon obcí České republiky - 1869 – 2005, ČSÚ, Praha 2006

Po mnichovských událostech byl Zábřeh v říjnu 1938 téměř s celým politickým okresem obsazen německým vojskem. Český život ve městě byl omezen, české spolky zakázány, ulice a náměstí přejmenovány. Na druhé straně se právě v Zábřehu vytvořilo přirozené centrum odboje českého obyvatelstva. V oblasti vzniklo několik partyzánských skupin, které později pomáhali Rudé armádě při osvobození města v květnu 1945. Po osvobození vznikl místní i okresní národní výbor a mnohé ve městě se vrátilo k stavu před okupací. Německé obyvatelstvo bylo bez větších otřesů odsunuto, jelikož tvořilo jen menší část obyvatelstva. Tradiční spolky mohly obnovit svou činnost.

V roce 1949 byly k Zábřehu připojeny dosud samostatné obce Ráječek, Rudolfovo a Skalička, které zcela či částečně splývaly s areálem města. Počet obyvatel se tímto způsobem zvýšil na 7 733 v roce 1950. K další významné změně došlo v roce 1960, kdy byl při územní reorganizaci zrušen zábřežský okres a město tak přišlo nejen o Okresní národní výbor, ale i o celou řadu dalších státních i jiných okresních institucí. Většina obcí na Zábřežsku byla začleněna do nového okresu Šumperk. Počet obyvatel zůstal přibližně stejný, v roce 1961 to bylo celkem 7 075 obyvatel (Bartoš, 2004).

V roce 1960 bylo také založeno stavební bytové družstvo, které umožnilo poprvé poměrně rozsáhlou bytovou výstavbu. Ve středu města vzniklo první panelové sídliště (ulice Kosmonautů) a demolicí starých domů v bývalé Nádražní třídě byl vytvořen prostor pro výstavbu prvních osmipodlažních domů. Potom již začaly vyrůstat bytové jednotky Na Výsluní a v roce 1971 byla zahájena výstavba velkého sídliště Severovýchod (tehdy Antonína Zápotockého), s novou základní a mateřskou školou. V tomto roce byl také otevřen kulturní dům a velkou

událostí bylo také otevření sportovního stadionu či postavení krytého plaveckého bazénu. Mimo tyto stavby vyrostly na vyhrazených místech desítky rodinných domů a zřízena řada veřejně prospěšných zařízení (Lolek, 1979).

V roce 1976 byly se Zábřehem sloučeny obce Nemile včetně Lupěného, Hněvkov, Václavov a Pivonín. K Zábřehu byla také připojena dřívější osada Krchleby a v dané době již významné rekreační středisko Dolní Bušínov (též Božeňov). Integrace byla ještě rozšířena v roce 1980, kdy byl se Zábřehem spojen poměrně vzdálený Drozdov s letoviskem Drozdovská píla. Tato spojení od města odloučených vesnic byla více než formální a neprospěla ani jedné straně. Zábřeh se tímto dostal svým katastrem až na úplný západní okraj Severomoravského kraje a šumperského okresu. Již v roce 1965 překročil počet obyvatel deset tisíc, v roce 1970 dosáhl 11 778 a v roce 1980 to bylo již 14 540. Počet bytů se za dvacet let od roku 1961 zvýšil z 2 739 na 4 631.

Tab. 2 Počet obyvatel a domů v Zábřehu v letech 1961-1991

Rok	Zábřeh celkem	Místní část Zábřeh	Počet domů (Zábřeh celkem)
1961	9 293	8 590	1 628
1970	11 420	10 767	1 607
1980	14 253	13 659	1 703
1991	15 005	14 500	1 948

Zdroj: Historický lexikon obcí České republiky - 1869 – 2005, ČSÚ, Praha 2006

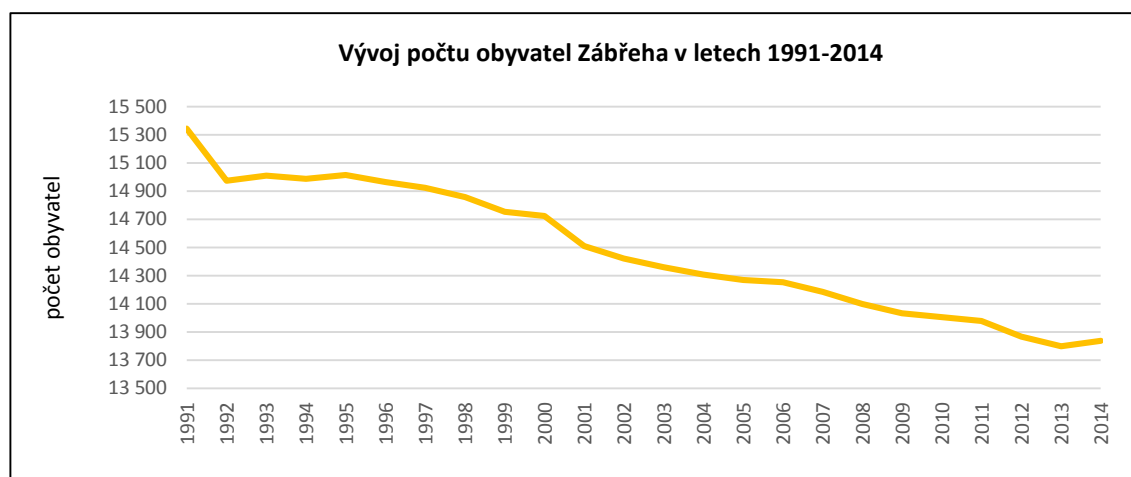
Ke konci roku 1989 měl celý městský areál na rozloze 53,8 km² již 16 042 obyvatel. V roce 1990 se však od Zábřehu odpojily obce Nemile s osadou Filipov a Lupěné, v roce 1992 také Drozdov s Drozdovskou pilou. Vesnice Václavov a Pivonín, ale také územně oddělený Hněvkov zůstaly u Zábřehu. Okresní úřad zůstal do roku 2002 v Šumperku, ale v Zábřehu byl nově umístěn finanční úřad a pobočka úřadu práce. Po roce 1989 obnovily svoji činnost i různé spolky (TJ Zábřeh, TJ Sokol, skautské organizace Junáka, spolek Metoděj a jiné). Postupem doby se zcela změnila hospodářsko-majetková struktura města, vznikla řada nových živností a menších podniků. Zároveň však probíhala restrukturalizace výroby a Zábřeh měl tu nevýhodu, že jeho největší podniky patřily spíše k útlumovým oborům. Řada státních podniků byla převedena na akciové nebo jiné společnosti a privatizována. V roce 1991 bylo v celém městě i s připojenými obcemi 15 262 bydlících osob (Bartoš, 2004).

4.2 Charakteristika obyvatelstva

V této části práce bude zhodnocen demografický vývoj obyvatelstva města od roku 1991 do současnosti a zhodnocena struktura obyvatelstva podle věku, ekonomické aktivity, vzdělání a domovní fond města. Údaje budou porovnávány s hodnotami za krajské město a Českou republiku.

Vývoj počtu obyvatel

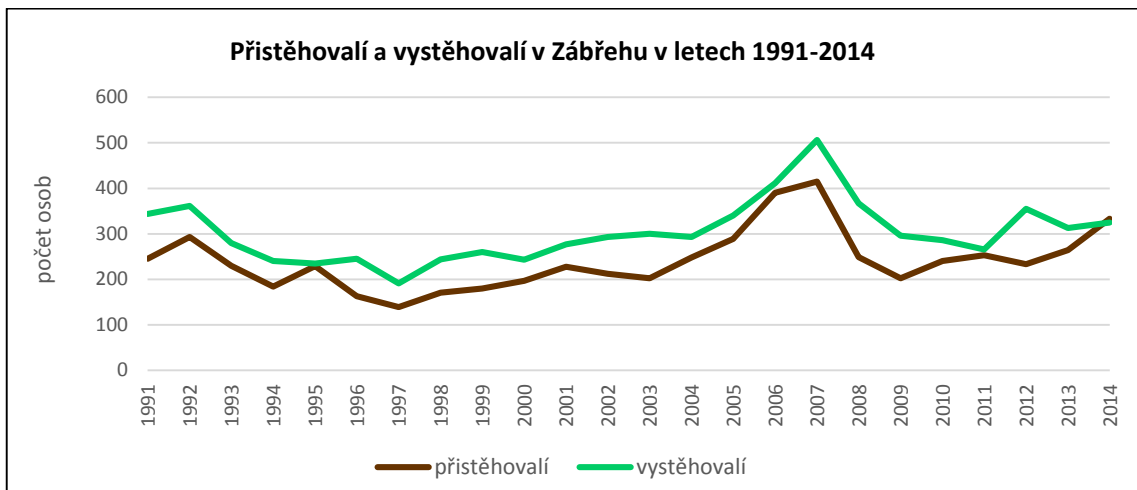
Vývoj počtu obyvatel města je velmi nepříznivý, dlouhodobě dochází k poklesu počtu obyvatel. Nejvyšší počet obyvatel měl Zábřeh v 80. letech 20. století, kdy počet obyvatel přesahoval 15 tisíc. V roce 1991 to bylo 15 356 obyvatel, zatímco v roce 2014 to bylo již jen 13 798 obyvatel. K úbytku počtu obyvatel dochází sice i v celém SO ORP Zábřeh a Olomouckém kraji, avšak v Zábřehu je pokles velmi prudký.

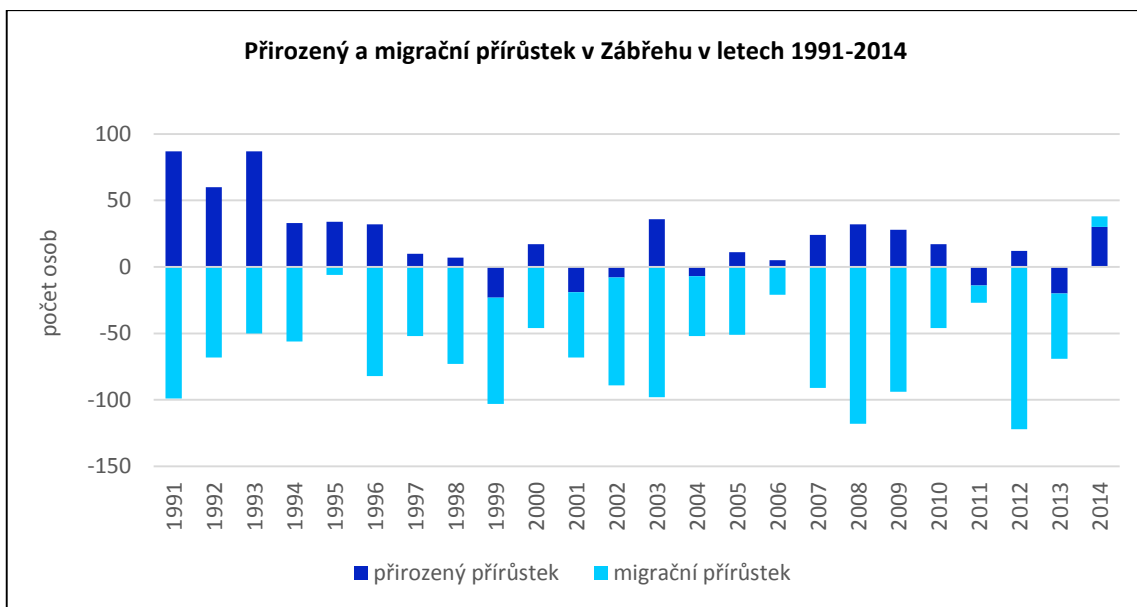
Obr. 2 Vývoj počtu obyvatel Zábřehu v letech 1991–2014 (zdroj: ČSÚ, Praha)

Pohyb obyvatelstva

Pokles počtu obyvatel města Zábřeh je způsoben především tím, že se lidé z města vystěhovávají. Zatímco přirozený přírůstek dosahoval ve sledovaném období většinou kladných hodnot, migrační saldo je dlouhodobě nepříznivé, téměř ve všech sledovaných letech bylo záporné. To je důvodem dlouhodobého ubývání počtu obyvatel. Také krajské město se potýká s úbytkem obyvatel, ovšem ne tak výrazným. Podobně jako v Zábřehu dosahoval přirozený přírůstek v posledních letech kladných hodnot a migrační přírůstek většinou hodnot záporných.

Obr. 3 Vývoj počtu přistěhovalých a vystěhovalých v Zábřehu v letech 1991-2014 (zdroj: ČSÚ, Praha)

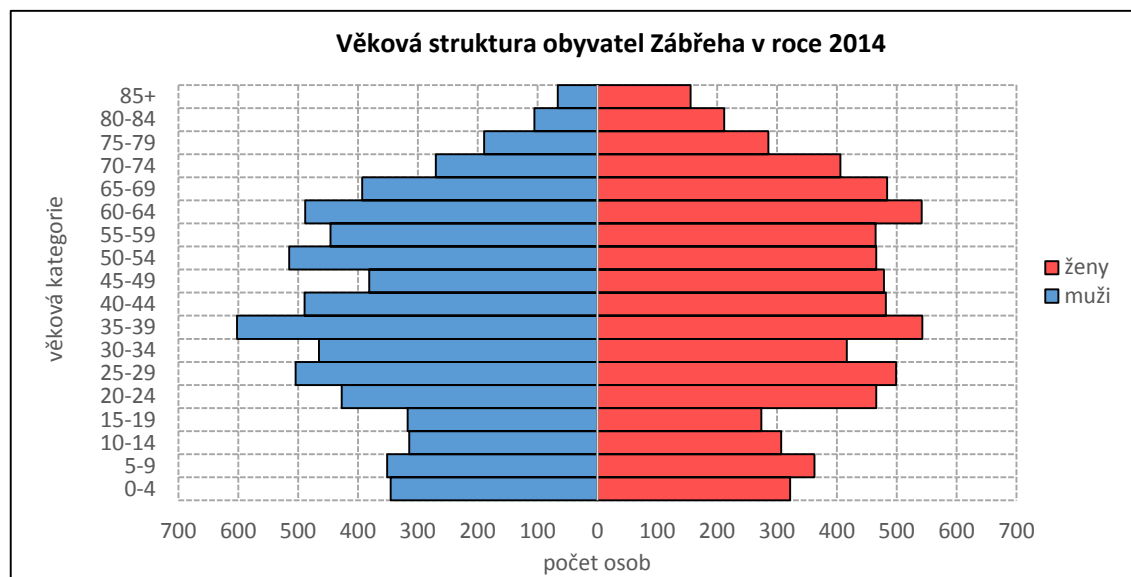

Obr. 4 Vývoj přirozeného a migračního přírůstku v Zábřehu v letech 1991-2014 (zdroj: ČSÚ, Praha)

Příčinu záporného migračního salda lze pravděpodobně hledat v nedostatku pracovních příležitostí. Na podzim roku 2014 proběhlo dotazníkové šetření ke vznikající Strategii rozvoje města Zábřeh s cílem zjistit názory obyvatel na kvalitu života ve městě. Jako nejčastější skutečnost, která se respondentům v Zábřehu nelíbí, byl označován nedostatek pracovních příležitostí (téměř 80 % odpovídajících). Více než 17 % respondentů se také nelíbily špatné podmínky pro podnikání a uvítali by zlepšení podmínek pro podnikání.

Věková struktura

Ke konci roku 2014 žilo ve městě 7 160 žen a 6 668 mužů. Průměrný věk mužů byl 40,7 a žen 43,8 let. Obyvatelstvo ve věku 0-14 let tvořilo 14 % populace, obyvatelstvo ve věku 15-64 let tvořilo 67 % populace a obyvatelstvo ve věku 65 a více tvořilo 19 % populace.

Obr. 5 Věková pyramida obyvatelstva Zábřeha, k 31. 12. 2014 (zdroj: ČSÚ, Praha)

Index stáří tedy dosahoval poměrně vysoké hodnoty 128,2, vyšší než je hodnota indexu za celou ČR i v porovnání s krajským městem. Za poslední roky se hodnota indexu zvyšuje, ještě v roce 2005 převládala předproduktivní složka populace nad postproduktivní. Ostatní zkoumané indexy (index závislosti a ekonomického zatížení) dosahují v porovnání s krajským městem i celorepublikovým průměrem podobných hodnot.

Tab. 3 Vybrané demografické ukazatele za město Zábřeh, Olomouc a ČR k 31. 12. 2014

	Zábřeh	Olomouc	ČR
Průměrný věk	42,3	42,1	41,7
index maskulinity	107,4	89,8	96,6
index stáří	128,2	124,0	117,4
index závislosti I	21,6	22,6	22,7
index závislosti II	27,7	28,0	26,6
index ekonomického zatížení	49,3	50,6	49,3

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Ekonomická aktivita obyvatel

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo v roce 2011 tvořilo 48,7 % obyvatelstva, ekonomicky neaktivní obyvatelstvo 48,8 %. Nepracující důchodci tvořily 24,2 % populace a žáci, studenti a učni 15 % z celkového počtu obyvatel. Také v celorepublikovém měřítku tvořilo více než 48 % ekonomicky aktivní obyvatelstvo, v krajském měřítku to bylo více než 51 %. Procentuální zastoupení nepracujících důchodců a studentů či žáků v Zábřehu je ve srovnání s Olomoucí a ČR o dva až tři procentní body vyšší.

Tab. 4 Struktura obyvatelstva Zábřehu podle ekonomické aktivity ke SLDB 2011

		celkem	muži	ženy
Ekonomicky aktivní celkem		6 815	3 694	3 121
v tom	zaměstnaní	5 964	3 271	2 693
	ženy na mateřské dovolené	119	-	119
	nezaměstnaní	851	423	428
Ekonomicky neaktivní celkem		6 834	2 798	4 036
z toho	nepracující důchodci	3 382	1 275	2 107
	žáci, studenti, učni	2 107	1 012	1 095

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

Nejvíce obyvatel ve městě je zaměstnáno v terciérním sektoru. V průmyslu a ve stavebnictví je zaměstnáno 46 % obyvatelstva a v zemědělství pouze 2 % obyvatel ekonomicky aktivních obyvatel. Tyto hodnoty jsou podobné těm celorepublikovým, ale rozdílné v porovnání s krajem či správním obvodem ORP Zábřeh, kde je větší role zemědělství a průmyslu. Město se nachází v regionu, kde je dlouhodobě vysoká míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti v Zábřehu však koresponduje s průměrnými hodnotami Olomouckého kraje, což jsou ovšem stále hodnoty výrazně vyšší než je celorepublikový průměr. Také Zábřeh se potýkal s nárůstem počtu nezaměstnaných osob v období ekonomické recese v roce 2009. Situace se však již začala zlepšovat, v roce 2014 se hodnota podílu nezaměstnaných osob pohybovala okolo 9 %, v polovině roku 2015 to bylo již okolo 7 %. Město je lokálním centrem zaměstnanosti, počet lidí dojíždějících do města za prací je vyšší, než počet obyvatel vyjíždějících za prací mimo město. Na krajské a okresní úrovni je tento trend opačný (Strategie rozvoje města Zábřeh 2015–2020). Podle výsledků SLDB 2011 za prací a do školy vyjíždělo celkem 5 091 obyvatel, čili 36 % obyvatel. Do zaměstnání vyjíždělo 3 568 obyvatel (25 % všech obyvatel) a do škol 1 523 žáků/studentů (11 % všech obyvatel).

Vzdělanost obyvatelstva

V roce 2011 tvořil podíl obyvatel ve věku 15 a více let se základním vzděláním 18 %. Nejvyšší podíl tvořilo obyvatelstvo se středním vzděláním bez maturity (36 %). Podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou byl 28 % a s vysokoškolským vzděláním 10 %. Tyto hodnoty jsou srovnatelné s celorepublikovým průměrem. Olomouc jako univerzitní město vykazuje vyšší podíly vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva a největší podíl zde tvoří obyvatelé s úplným středoškolským vzděláním s maturitou (30 %).

Tab. 5 Obyvatelstvo 15leté a starší podle nejvyššího ukončeného vzdělání ke SLDB 2011

		celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		12 057	5 721	6 336
z toho podle stupně vzdělání	bez vzdělání	34	16	18
	základní včetně neukončeného	2 216	805	1 411
	střední vč. vyučení (bez maturity)	4 390	2 394	1 996
	úplné střední (s maturitou)	3 323	1 509	1 814
	nástavbové studium	355	128	227
	vyšší odborné vzdělání	167	65	102
	vysokoškolské	1 222	612	610

Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

V Zábřehu se v roce 2011 nacházelo celkem 2 268 domů, z toho 1 894 tvořily rodinné domy a 251 bytové domy. Přes 70 % domů vlastnily fyzické osoby, obec či stát vlastnil 38 domů a 73 náleželo bytovým družstvům. Celkový počet bytů byl 6 041, z nichž 5 470 bylo obydlených. Nájemních bytů bylo 1 524 a největší podíl tvořily byty se čtyřmi a třemi obytnými místnostmi.

Tab. 6 Domovní a bytový fond v Zábřehu ke SLDB 2011

	celkem	rodinné domy	bytové domy	ostatní budovy
Domy úhrnem	2 268	1 894	251	123
Domy obydlené	2 032	1 733	247	52
Byty celkem	6 041	2 243	3 641	286
Byty obydlené	5 470	1 984	3 416	70

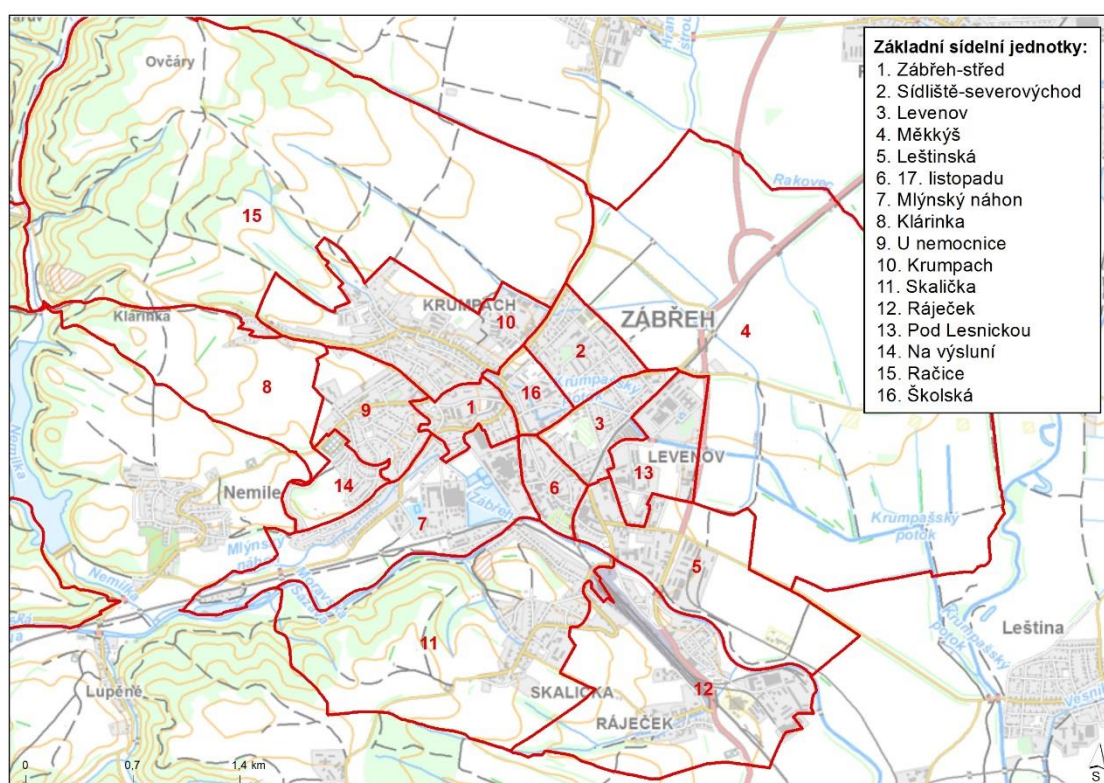
Zdroj: ČSÚ, Veřejná databáze

4.3 Administrativní členění města

Zábřeh se skládá z pěti místních částí (katastrálních území) – Zábřeh, Dolní Bušínov, Hněvkov, Pivonín a Václavov. Hněvkov a Dolní Bušínov jsou od města izolovány. Podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011 žilo v Hněvkově 223 obyvatel, ve Václavově 203, v Pivoníně 70 a v Dolním Bušínově 30 obyvatel.

Městskou část Zábřeh tvoří těchto 16 základních sídelních jednotek – 17. listopadu, Klárinka, Krumpach, Leštinská, Levenov, Měkkýš, Mlýnský náhon, Na výsluní, Pod Lesnickou, Račice, Ráječek, Sídliště-severovýchod, Skalička, Školská, U nemocnice a Zábřeh-střed.

Obr. 6 Základní sídelní jednotky městské části Zábřeh - k. ú. Zábřeh na Moravě (vlastní zpracování)

Podle počtu obyvatel je nejmenší základní sídelní jednotkou Klárinka, nachází se v severozápadní části zkoumaného území a téměř výhradně mimo zastavěné území obce. Na ZSJ Klárinka navazuje sídelní jednotka Račice, jejíž území leží také převážně v nezastavěném území při okraji katastrálního území. Druhou nejmenší sídelní jednotkou je Měkkýš, který leží v neobydlené oblasti při východním okraji katastrálního území. Základní sídelní jednotky Pod Lesnickou a Leštinská se sice nachází v intravilánu města, jejich území však tvoří průmyslové areály, nákupní centra apod. Z těchto důvodů zahrnuje nadcházející kapitola pouze 12 základních sídelních jednotek, které tvoří téměř 99 % obyvatelstva místní části Zábřeh a 95 % obyvatelstva celého města Zábřeh.

5 POPULAČNÍ VÝVOJ VYBRANÝCH ZSJ MĚSTA V LETECH 1991-2011

Z dat ze Sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991, 2001 a 2011 bude v této kapitole zhodnocen vývoj počtu obyvatel a demografická struktura ve vybraných základních sídelních jednotkách města. Na závěr budou zdůrazněny hlavní vývojové trendy za toto 20leté období.

5.1 Sčítání lidu, domů a bytů 1991

V prvním sledovaném roce měla nejvyšší počet obyvatel základní sídelní jednotka Sídliště-severovýchod (3 887 obyvatel) ležící blízko centra města. V této sídelní jednotce se nachází největší městské panelové sídliště, její podíl na celkovém počtu obyvatel byl téměř 27 %. Druhou nejlidnatější sídelní jednotkou byl Krumpach (1 659 obyvatel). Leží na severním okraji města a také se zde nachází panelové sídliště. Tyto dvě sídelní jednotky tvořily v roce 1991 více než jednu třetinu obyvatel místní části Zábřeh. Více než tisíc obyvatel dále měly ZSJ U nemocnice, Školská, 17. listopadu, Zábřeh-střed a Levenov. Naopak nejméně zalidněnou sídelní jednotkou byla Leštinská, jejíž území je z velké části nezastavěné a část území zasahuje do průmyslové zóny města.

Ve většině sídelních jednotek byl v roce 1991 vyšší počet žen než mužů. Index maskulinity (počet mužů připadající na 100 žen) dosahoval průměrné hodnoty 97,9. Nejnížší hodnotu indexu měla ZSJ Krumpach. Vyšší počet mužů než žen měly pouze ZSJ Leštinská, Mlýnský náhon a Skalička.

Tab. 7 Počet obyvatel a index maskulinity ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 1991

název ZSJ	celkem	% z MČ Zábřeh	muži	ženy	index maskulinity
Zábřeh-střed	1 159	8,0	563	596	94,5
Sídliště-severovýchod	3 887	26,8	1881	2 006	93,8
Levenov	1 087	7,5	531	556	95,5
Leštinská	81	0,6	42	39	107,7
17. listopadu	1 333	9,2	657	676	97,2
Mlýnský náhon	476	3,3	241	235	102,6
U nemocnice	1 463	10,1	730	733	99,6
Krumpach	1 659	11,4	787	872	90,3
Skalička	695	4,8	351	344	102,0
Ráječek	710	4,9	351	359	97,8
Na výsluní	427	2,9	211	216	97,7
Školská	1 357	9,4	666	691	96,4

Zdroj: SLDB 1991, ČSÚ, Praha

Struktura obyvatelstva podle věku

Předproduktivní složka populace (obyvatelstvo ve věku 0-14 let) převažovala v roce 1991 nad složkou postproduktivní (obyvatelstvo ve věku 65 a více let) ve všech sídelních jednotkách kromě ZSJ Leštinská. Průměrný podíl předproduktivní složky populace na celkovém počtu obyvatel byl 23,8 %. Nejvyšší podíly této složky populace byly v ZSJ Na Výsluní (34 %), Mlýnský náhon (34 %) a Krumpach (30 %) a nejnižší v ZSJ Levenov (16 %) a U nemocnice (17,8 %). Podíl produktivní složky populace (obyvatelstvo ve věku 15-64 let) byl 65,5 % a postproduktivní složky populace (obyvatelstvo ve věku 65 a více let) 10,7 %. Nejvyšší podíly postproduktivní složky obyvatelstva byly zaznamenány v ZSJ Leštinská (24,7 %) a ZSJ Levenov (15,7 %), nejnižší v ZSJ Na výsluní (1,4 %, tj. 6 obyvatel) a Mlýnský náhon (3,8 %, tj. 18 obyvatel).

Vzhledem k vysokému podílu obyvatel ve věku 65 a více let patřily mezi tři sídelní jednotky s nejvyšším průměrným věkem Levenov (37,6), Leštinská (36,2) a 17. listopadu (36,7). Naopak sídelní jednotky, které měly vysoký podíl dětské složky a nízký podíl postproduktivní složky, tedy ZSJ Mlýnský náhon a Na Výsluní, měly nízký průměrný věk (25,8, resp. 26,7).

Tab. 8 Relativní zastoupení věkových skupin obyvatelstva ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 1991

název ZSJ	věk							průměrný věk
	0-5	6-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65 a více	
Zábřeh-střed	8,3	10,3	14,4	19,7	20,4	12,3	14,8	35,9
Sídlíště-severovýchod	7,2	20,0	16,1	26,2	17,7	5,9	6,9	29,9
Levenov	6,9	9,1	15,6	15,5	26,2	10,9	15,7	37,6
Leštinská	9,9	8,6	13,6	17,3	22,2	3,7	24,7	36,2
17. listopadu	7,6	12,2	12,2	21,3	20,0	15,2	11,4	36,7
Mlýnský náhon	20,2	13,9	16,0	31,3	11,6	3,4	3,8	25,8
U nemocnice	5,1	12,8	18,7	15,7	28,4	9,1	10,4	35,2
Krumpach	16,6	13,4	14,8	26,5	12,9	6,6	9,2	29,7
Skalička	9,4	12,5	14,8	19,4	21,4	9,5	12,9	34,2
Ráječek	9,7	13,5	15,2	21,8	18,0	10,3	11,4	34,3
Na výsluní	11,9	22,0	14,5	28,6	18,3	3,3	1,4	26,7
Školská	9,1	15,0	16,6	22,1	24,9	6,6	5,7	30,8

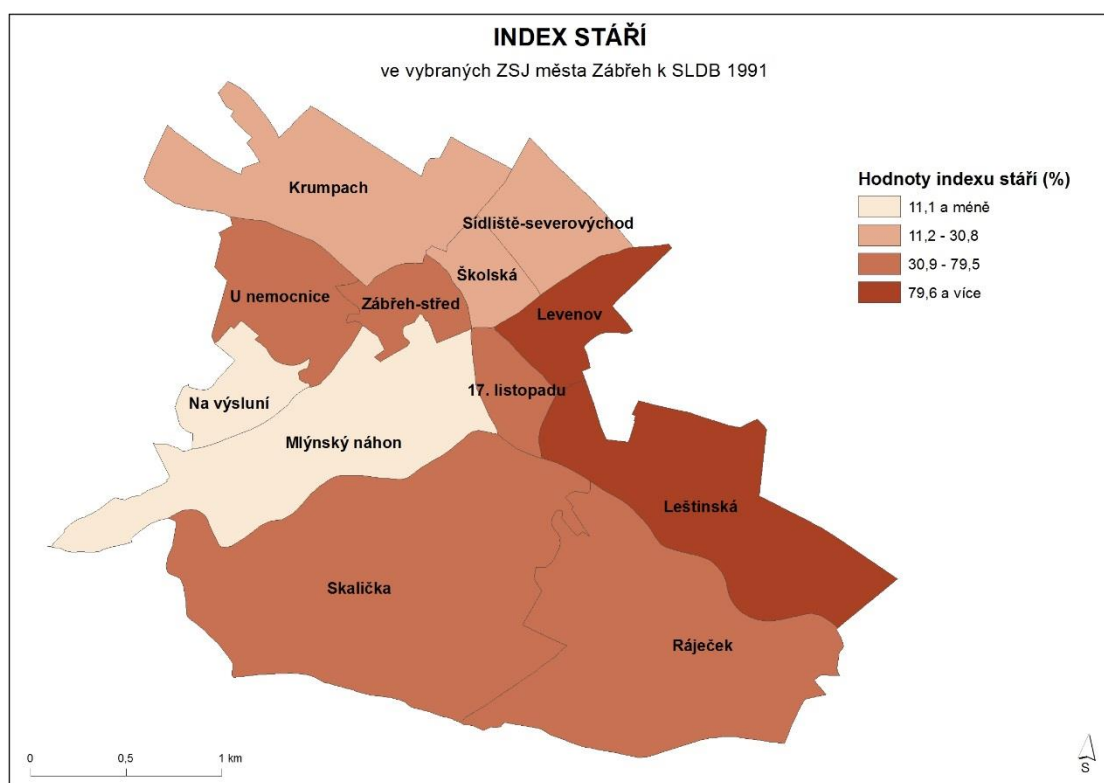
Zdroj: SLDB 1991, ČSÚ, Praha

Hodnoty indexu stáří (počet obyvatel ve věku 65 a více na 100 dětí ve věku 0-14 let) jsou v jednotlivých sídelních jednotkách velmi rozdílné. Nejvyšší index stáří měla ZSJ Leštinská (133,3), druhý nejvyšší pak ZSJ Levenov (98,3). Nejnižší hodnotu (pouze 4,1) měla ZSJ Na výsluní. Obdobně rozdílné jsou také hodnoty indexů zvilosti I a II (počet dětí ve věku 0-14 let na 100 osob ve věku 15-64 let, resp. počet osob ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let). Index ekonomického zatížení (počet dětí ve věku 0-14 let a počet obyvatel ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-59 let) byl nejvyšší v ZSJ Leštinská (76,1) a nejnižší v ZSJ U nemocnice (39,3).

Tab. 9 Ukazatele demografického stárnutí ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 1991

název ZSJ	index stáří	index závislosti I	index závislosti II	index ekonomického zatížení
Zábřeh-střed	79,5	27,8	22,1	49,9
Sídliště-severovýchod	25,5	41,3	10,6	51,9
Levenov	98,3	23,5	23,0	46,5
Leštinská	133,3	32,6	43,5	76,1
17. listopadu	57,6	28,8	16,6	45,4
Mlýnský náhon	11,1	54,7	6,1	60,8
U nemocnice	58,2	24,9	14,5	39,3
Krumpach	30,8	49,3	15,2	64,4
Skalička	59,2	33,6	19,9	53,4
Ráječek	49,1	35,6	17,5	53,0
Na výsluní	4,1	52,5	2,2	54,7
Školská	23,9	34,3	8,2	42,5

Zdroj: SLDB 1991, ČSÚ, Praha

Obr. 7 Index stáří ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 1991 (vlastní zpracování)

Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity

V roce 1991 bylo ve městě 52,9 % obyvatelstva ekonomicky aktivní. Z toho 7,8 % tvořily ženy na mateřské dovolené. Nejvyšší podíly žen na mateřské dovolené měly ZSJ Mlýnský náhon (13,6 %) a ZSJ Krumpach (12,3 %). Z ekonomicky aktivních obyvatel si průměrně 2 % obyvatel hledalo zaměstnání. Nejvyšší podíl nezaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních byl v ZSJ Na výsluní (3,3 %, tj. 8 osob) a nejnižší podíl v ZSJ Skalička (0,3 %, tj. 1 osoba). Podíl zaměstnaných osob na celkovém počtu ekonomicky aktivních byl 87,2 %. Podíl ekonomicky neaktivních obyvatel s vlastním zdrojem obživy na celkovém počtu obyvatel byl 16,6 %. Nejvyšší

podíly ekonomicky neaktivních obyvatel byly v ZSJ Leštinská (30,9 %), Levenov (23,5 %) a Zábřeh-střed (23,3 %) a nejnižší podíly v ZSJ Na výsluní (2,8 %), Mlýnský náhon (7,1 %) a Školská (10,5 %). Podíl žáků, studentů a učňů na celkovém počtu obyvatel byl 7,5 %. Nejvyšší podíly žáků měly ZSJ U nemocnice (10,4 %) a Sídliště-severovýchod (10 %), naopak nejnižší ZSJ 17. listopadu (4,2 %), Leštinská (4,9 %) a Ráječek (4,2 %).

Tab. 10 Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 1991

název ZSJ	osoby ekonomicky aktivní					osoby ek. neaktivní s vlastním zdrojem obživy		žáci a studenti
	celkem	v %	z toho			celkem	v %	
			na MD	pracující důchodci	hledající zaměstnání			
Zábřeh-střed	605	52,2	43	31	16	270	23,3	63
Sídliště-severovýchod	2054	52,8	100	60	36	432	11,1	389
Levenov	594	54,6	35	23	9	255	23,5	59
Leštinská	36	44,4	4	0	1	25	30,9	4
17. listopadu	727	54,5	37	41	15	287	21,5	56
Mlýnský náhon	255	53,6	32	1	7	34	7,1	28
U nemocnice	809	55,3	30	19	13	249	17	152
Krumpach	825	49,7	107	23	21	249	15	84
Skalička	357	51,4	30	15	1	140	20,1	44
Ráječek	381	53,7	39	12	7	129	18,2	35
Na výsluní	244	57,1	17	2	8	12	2,8	31
Školská	753	55,5	38	24	15	143	10,5	131

Zdroj: SLDB 1991, ČSÚ, Praha

Struktura obyvatelstva podle vzdělání

Podíl obyvatel se základním stupněm vzdělání na celkovém počtu obyvatel ve věku 15 a více let byl 30,6 %, s učňovským bez maturity 31,9 %, středním bez maturity 4,2 %, s úplným středním odborným a učňovským 20,8 %, s úplným středním všeobecným 4,7 % a vysokoškolským 6,5 %. V sedmi sídelních jednotkách uvedlo nejvíce obyvatel jako nejvyšší dosažený stupeň vzdělání učňovský (bez maturity) a v pěti jednotkách mělo nejvíce obyvatel pouze základní vzdělání.

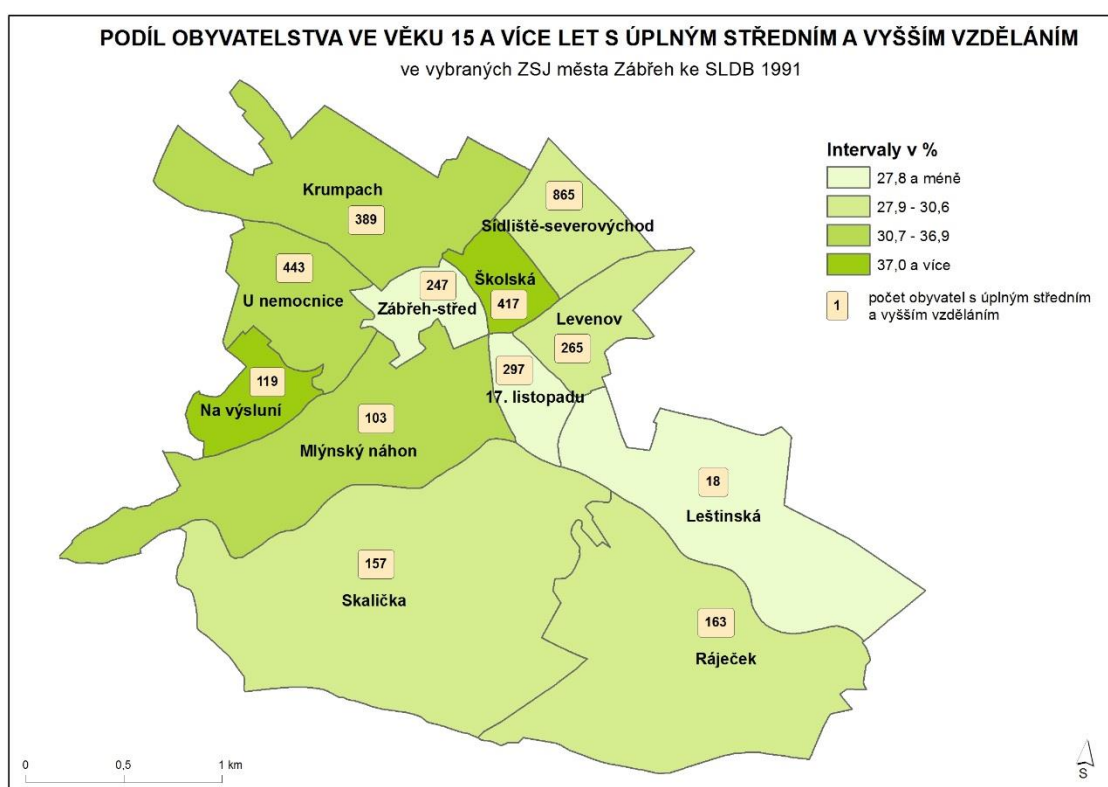
Nejvyšší podíly obyvatel se základním stupněm vzdělání byly v ZSJ Zábřeh-střed a Skalička (35,4 %, resp. 36,5 %) a nejnižší podíl byl v ZSJ Na výsluní (16,7 %). Nejvyšší podíl obyvatel s učňovským vzděláním (bez maturity) byl v ZSJ Mlýnský náhon (40,4 %) a nejnižší podíl v ZSJ Skalička (28,4 %). Podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou (učňovské, odborné i všeobecné) byl 25,5 %. Nejvyšší podíl byl v ZSJ Školská (33,6 %) a nejnižší v ZSJ Zábřeh-střed (20,2 %). Nejvyšší podíly vysokoškolsky vzdělaných obyvatel byly v ZSJ Na výsluní (9,9 %) a U nemocnice (8,2 %). Naopak nejnižší podíl byl v ZSJ Ráječek a Skalička (4,2 %, resp. 4,4 %).

Tab. 11 Struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let podle nejvyššího dokončeného stupně školního vzdělání ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 1991, v relativních hodnotách

název ZSJ	základní	učňovské (SOU bez mat.)	střední (bez mat.)	úplné střední odborné s uč.	úpl. stř. všeobecné	vysokoškolské	celkem
Zábřeh-střed	35,4	29,7	5,2	17,2	3,1	5,9	944
Sídliště-severovýchod	30,6	34,0	3,4	19,9	4,3	6,3	2 829
Levenov	31,5	31,4	5,1	18,9	4,8	5,3	913
Leštinská	31,8	33,3	7,6	19,7	3,0	4,5	66
17. listopadu	34,3	31,1	6,4	17,3	4,8	5,7	1 069
Mlýnský náhon	23,2	40,4	3,5	22,9	3,8	6,1	314
U nemocnice	30,4	28,5	4,3	23,5	5,4	8,0	1 202
Kruppach	28,7	33,8	3,7	21,3	4,0	8,2	1 162
Skalička	36,5	28,4	5,3	19,2	5,0	4,4	543
Ráječek	30,8	32,1	4,2	20,9	4,8	4,2	545
Na výsluní	16,7	36,5	1,4	24,8	7,1	9,9	282
Školská	26,2	29,3	3,3	27,1	6,5	6,9	1 030

Zdroj: SLDB 1991, ČSÚ, Praha

Úplné střední nebo vyšší vzdělání mělo v tomto sledovaném roce 32 % obyvatel ve věku 15 a více let. Nejvyšší podíly dosáhly ZSJ Školská a Na výsluní (40,5 %, resp. 42,2 %) a nejnižší podíly takto vzdělaných obyvatel měly ZSJ Zábřeh-střed a Leštinská (26,2 %, resp. 27,3 %).

Obr. 8 Podíl obyvatelstva ve věku 15 a více let s úplným středním a vyšším vzděláním ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 1991 (vlastní zpracování)

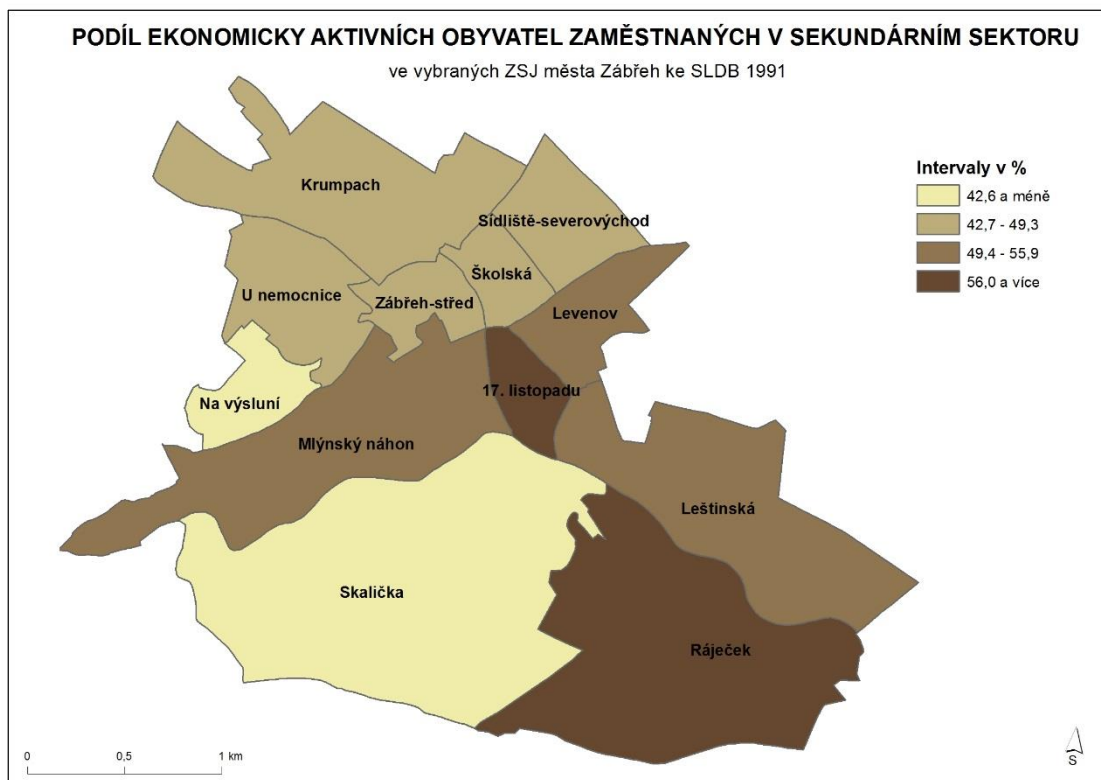
Struktura obyvatelstva podle odvětví národního hospodářství

Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnával sekundární sektor (průmysl a stavebnictví) - 49,6 %, následoval sektor terciární - 40,6 % a poté primární (zemědělství a lesní a vodní hospodářství) - 6,4 %. Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v sekundéru měla ZSJ Ráječek (61,2 %), kde sídlí závod společnosti Slovanské strojírny a. s., patřící mezi významné zaměstnavatele ve městě. Vysoký podíl obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru měly také ZSJ 17. listopadu a Levenov (57,4 %, resp. 55,9 %). Naopak nejnižší podíly měly ZSJ Skalička (42,3 %) a Na výsluní (42,6 %). Podíly osob zaměstnaných v terciárním sektoru byly nejvyšší v ZSJ Školská (48,2 %) a Na výsluní (47,1 %) a nejnižší byly v ZSJ Ráječek (30,4 %) a Leštinská (33,3 %). Podíly obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru byly nejvyšší v ZSJ Skalička a Krumpach (13,2 %, resp. 10,2 %). Na území sídelní jednotky Krumpach sídlí Agrodružstvo Zábřeh (dříve Zemědělské družstvo Zábřeh). Naopak nejnižší podíly osob zaměstnaných v tomto sektoru byly v ZSJ Školská a 17. listopadu.

Tab. 12 Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva podle sektoru národního hospodářství ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 1991, v relativních hodnotách

název ZSJ	primér	sekundér	terciér	obyvatelstvo ekonomicky aktivní celkem
Zábřeh-střed	5,8	46,4	40,3	605
Sídlíště-severovýchod	5,6	48,4	43,2	2054
Levenov	4,7	55,9	34,0	594
Leštinská	8,3	52,8	33,3	36
17. listopadu	4,4	57,4	35,4	727
Mlýnský náhon	9,8	52,5	36,1	255
U nemocnice	6,6	49,3	41,4	809
Krumpach	10,2	46,5	40,6	825
Skalička	13,2	42,3	40,3	357
Ráječek	5,5	61,2	30,4	381
Na výsluní	5,3	42,6	47,1	244
Školská	4,2	45,3	48,2	753

Zdroj: SLDB 1991, ČSÚ, Praha

Obr. 9 Podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 1991 (vlastní zpracování)

5.2 Sčítání lidu, domů a bytů 2001

Základní sídelní jednotka Sídliště-severovýchod měla i v roce 2001 nejvyšší počet obyvatel ze všech sledovaných jednotek (3 511 obyvatel), počet obyvatel se ovšem oproti minulému sledovanému období o téměř 10 % snížil. Podíl na celkovém počtu obyvatel se snížil z 27 % na 25 %. Druhá nejlidnatější sídelní jednotka Krumpach také zaznamenala úbytek obyvatel (o téměř 5 %), avšak její podíl na celkovém počtu obyvatel zůstává stejný. I většina ostatních sídelních jednotek zaznamenala mírný pokles obyvatel. Pouze v okrajových sídelních jednotkách (Skalička, Ráječek a Na výsluní) se počet obyvatel zvýšil. Nejvyšší přírůstek obyvatel byl zaznamenán v ZSJ Skalička (121 obyvatel, tj. 15% nárůst).

I v roce 2001 byl ve většině sídelních jednotek vyšší počet žen než mužů. Index maskulinity dosahoval průměrné hodnoty 96, tedy o něco méně než v prvním sledovaném roce. Vyšší počet mužů než žen byl pouze v ZSJ Zábřeh-střed a stejně jako v roce 1991 v ZSJ Mlýnský náhon a Skalička. V ZSJ Leštinská byl počet mužů a žen shodný.

Tab. 13 Počet obyvatel a index maskulinity ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2001

název ZSJ	celkem	% z MČ Zábřeh	muži	ženy	index maskulinity
Zábřeh-střed	1 134	8,1	568	566	100,35
Sídlíště-severovýchod	3 511	25,0	1701	1 810	93,98
Levenov	1 078	7,7	522	556	93,88
Leštinská	70	0,5	35	35	100,00
17. listopadu	1 289	9,2	603	686	87,90
Mlýnský náhon	462	3,3	241	221	109,05
U nemocnice	1 432	10,2	709	723	98,06
Krumpach	1 581	11,3	749	832	90,02
Skalička	816	5,8	410	406	100,99
Ráječek	726	5,2	355	371	95,69
Na výsluní	430	3,1	208	222	93,69
Školská	1 336	9,5	629	707	88,97

Zdroj: SLDB 2001, ČSÚ, Praha

Struktura obyvatelstva podle věku

Předproduktivní složka populace (obyvatelstvo ve věku 0-14 let) zaznamenala oproti minulému sledovanému období výrazný úbytek. Až na jednu výjimku (ZSJ Levenov) došlo ve všech sídelních jednotkách ke snížení počtu obyvatel ve věku 0-14. Podíl předproduktivní složky obyvatelstva byl v tomto roce 17,6 % (pokles o 6 procentních bodů). Nejvyšší podíly této složky populace byly zaznamenány v ZSJ Mlýnský náhon (24,2 %) a Krumpach (23,5 %), naopak nejnižší v ZSJ Leštinská (10 %). Předproduktivní složka populace převažovala i v roce 2001 téměř ve všech sídelních jednotkách nad složkou postproduktivní. Výjimku tvořila i v tomto roce ZSJ Leštinská a také ZSJ 17. listopadu. Podíl produktivní složky populace byl 70,9 %, oproti roku 1991 tedy došlo k mírnému nárůstu. Také postproduktivní složka populace zaznamenala mírný nárůst. Její podíl se navýšil na 11,5 %. Nejvyšší podíly postproduktivní složky obyvatelstva byly v ZSJ 17. listopadu (17,4 %), Levenov (16 %) a Zábřeh-střed (15,5 %). Nejnižší podíly byly v ZSJ Na výsluní (2,6 %) a Mlýnský náhon (5,2 %).

Vysokého průměrného věku dosahovaly jednotky s vysokým podílem postproduktivní složky populace, tedy ZSJ Levenov a 17. listopadu (41 let) a ZSJ Leštinská (42 let). Nízký průměrný věk měly jednotky s nejvyšším podílem dětské složky - ZSJ Mlýnský náhon (32 let) a ZSJ Na výsluní (33 let).

Tab. 14 Relativní zastoupení věkových skupin obyvatelstva ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2001

název ZSJ	věk							průměrný věk
	0-5	6-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65 a více	
Zábřeh-střed	5,6	12,0	13,4	22,3	20,1	11,1	15,5	39
Sídliště-severovýchod	4,2	9,5	20,4	18,6	30,2	7,4	9,7	37
Levenov	5,8	12,1	10,9	21,2	16,5	17,5	16,0	41
Leštinská	2,9	7,1	18,6	17,1	28,6	12,9	12,9	42
17. listopadu	4,1	10,8	14,8	20,8	18,4	13,7	17,4	41
Mlýnský náhon	4,5	19,7	15,4	31,6	18,4	5,2	5,2	32
U nemocnice	5,2	8,6	14,7	20,0	23,1	15,1	13,3	40
Krumpach	5,9	17,5	14,1	26,9	17,8	7,7	10,0	34
Skalička	4,8	16,1	13,4	23,2	19,7	11,3	11,5	37
Ráječek	5,6	13,8	14,3	24,2	20,5	9,2	12,3	37
Na výsluní	3,0	14,7	23,5	16,3	32,3	7,7	2,6	33
Školská	5,5	12,0	15,6	21,6	19,6	13,9	11,8	38

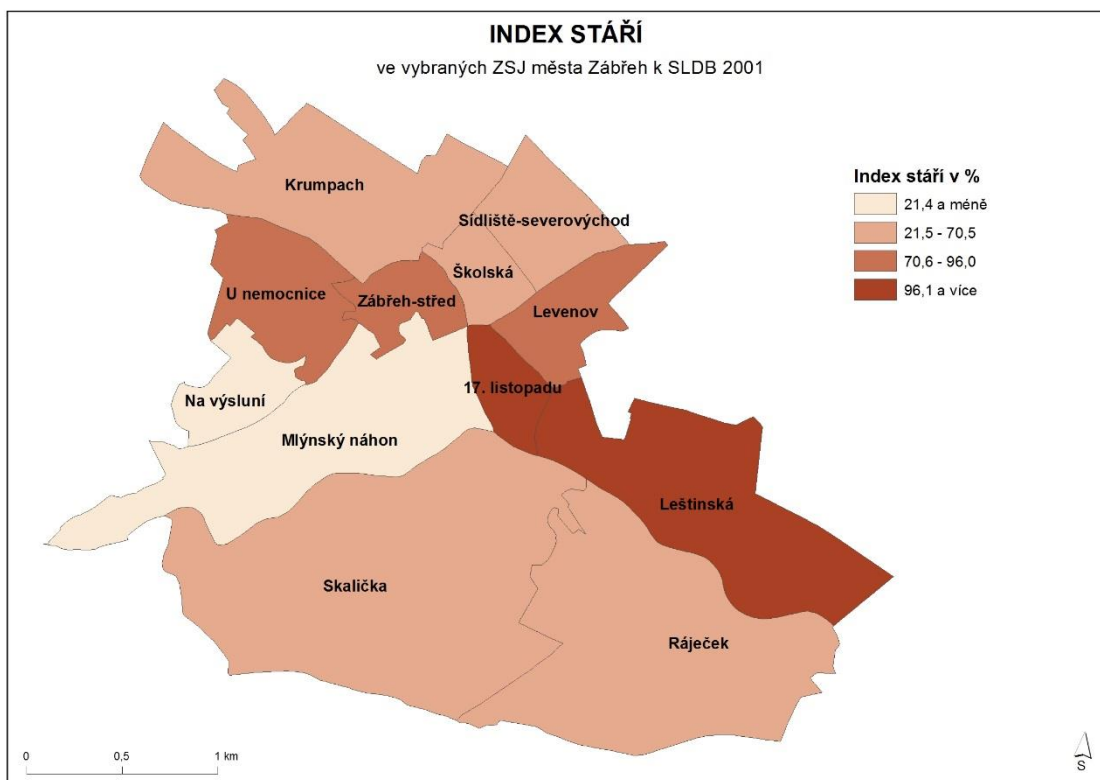
Zdroj: SLDB 2001, ČSÚ, Praha

Také v roce 2001 byly hodnoty indexu stáří v jednotlivých sídelních jednotkách velmi rozdílné. Velmi výrazně vzrostla hodnota v ZSJ Sídliště-severovýchod, 17. listopadu, U nemocnice a Školská, k mírnějšímu nárůstu došlo v ZSJ Zábřeh-střed, Mlýnský náhon, Krumpach, Ráječek a Na výsluní. Ve třech sídelních jednotkách hodnota indexu stáří oproti roku 1991 mírně poklesla (ZSJ Leštinská, Levenov a Skalička). Nejvyšší hodnotu indexu stáří měla ZSJ Leštinská (128,6) a nejnižší ZSJ Na výsluní (14,5). Index ekonomického zatížení byl nejvyšší v ZSJ Levenov (51,2) a nejnižší v ZSJ Na výsluní (25,4).

Tab. 15 Ukazatele demografického stárnutí ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2001

název ZSJ	index stáří	index závislosti I	index závislosti II	index ekonomického zatížení
Zábřeh-střed	88,4	26,2	23,2	49,4
Sídliště-severovýchod	70,5	17,9	12,6	30,6
Levenov	90,1	26,9	24,3	51,2
Leštinská	128,6	13,0	16,7	29,6
17. listopadu	116,7	22,0	25,7	47,7
Mlýnský náhon	21,4	34,4	7,4	41,7
U nemocnice	96,0	19,0	18,2	37,2
Krumpach	42,6	35,3	15,0	50,3
Skalička	55,3	30,9	17,1	47,9
Ráječek	63,1	28,4	17,9	46,4
Na výsluní	14,5	22,2	3,2	25,4
Školská	67,8	24,7	16,7	41,4

Zdroj: SLDB 2001, ČSÚ, Praha

Obr. 10 Index stáří ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2001 (vlastní zpracování)

Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity

V roce 2001 bylo ve městě 50,6 % obyvatel ekonomicky aktivní, což je o více než dva procentní body méně než v roce 1991. Z ekonomicky aktivních obyvatel tvořily 1,6 % ženy na mateřské dovolené. Počty žen na mateřské dovolené se v jednotlivých sídelních jednotkách oproti minulému sledovanému roku výrazně snížily. Naopak výrazně se zvýšily počty nezaměstnaných osob. Z ekonomicky aktivních obyvatel bylo 10,3 % osob nezaměstnaných. Nejvyšší podíly nezaměstnaných osob byly v ZSJ Zábřeh-střed (14 %) a Školská (12,5 %), nejnižší podíl byl v ZSJ Ráječek (6,5 %). Zaměstnané osoby tvořili téměř 90 % ekonomicky aktivního obyvatelstva. Podíl ekonomicky neaktivních obyvatel ve městě byl 49,3 %. Z toho 40,2 % tvořili žáci, student a učni. Podíl žáků a studentů na celkovém počtu obyvatel byl 20,5 %, tedy výrazně více než v roce 1991. Nejvyšší podíl žáků a studentů na celkovém počtu obyvatel byl v ZSJ Na výsluní (28,1 %) a nejnižší v ZSJ U nemocnice (14,7 %).

Tab. 16 Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2001

název ZSJ	osoby ekonomicky aktivní						osoby ek. neaktivní		
	celkem	v %	z toho				celkem	v %	žáci, studenti, učni
			zaměstnaní	pracující důchodci	ženy na MD	nezaměstnaní			
Zábřeh-střed	542	47,8	466	19	12	76	579	51,1	184
Sídlíště- severovýchod	2037	58,0	1839	33	24	198	1458	41,5	638
Levenov	463	42,9	414	14	6	49	613	56,9	185
Leštinská	33	47,1	30	1	1	3	37	52,9	14
17. listopadu	600	46,5	535	22	12	65	685	53,1	221
Mlýnský náhon	254	55,0	232	2	4	22	208	45,0	120
U nemocnice	749	52,3	684	16	16	65	682	47,6	211
Krumpach	772	48,8	682	17	14	90	798	50,5	398
Skalička	396	48,5	358	5	6	38	419	51,3	185
Ráječek	367	50,6	343	5	3	24	356	49,0	151
Na výsluní	253	58,8	232	7	3	21	177	41,2	121
Školská	646	48,4	565	15	16	81	684	51,2	267

Zdroj: SLDB 2001, ČSÚ, Praha

Struktura obyvatelstva podle vzdělání

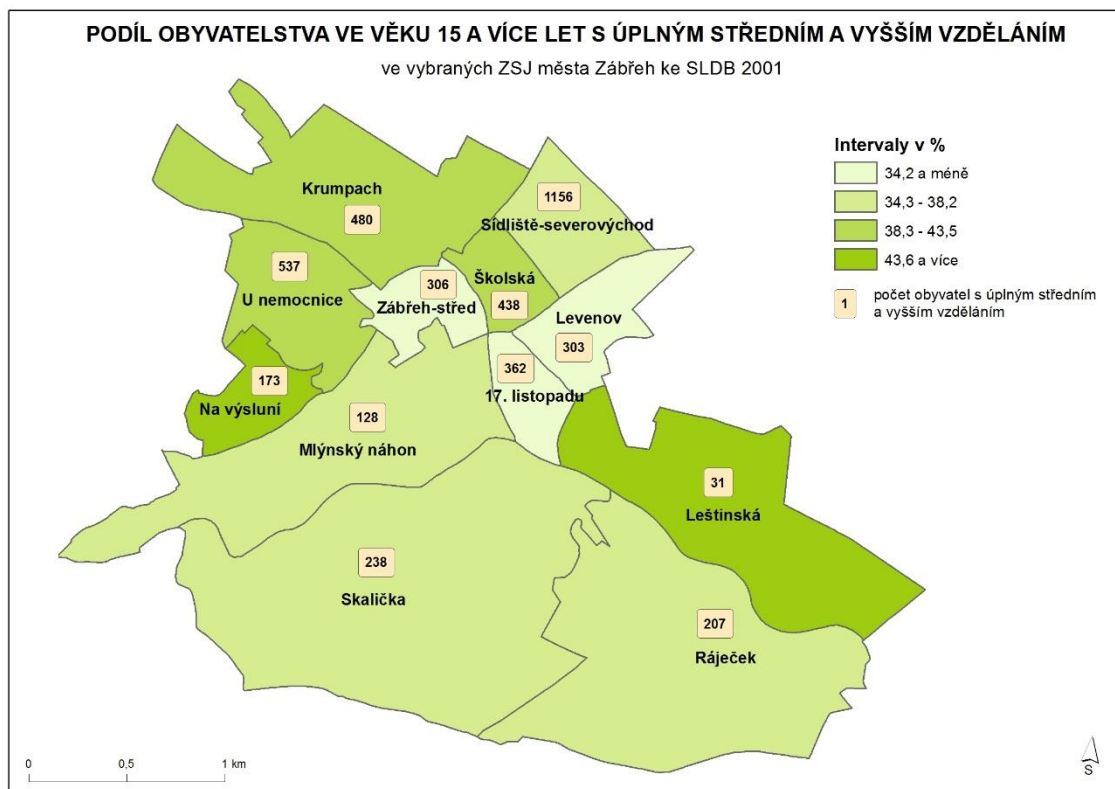
V roce 2001 byl podíl obyvatel ve věku 15 a více let se základním stupněm vzdělání 22,2 %, podíl obyvatel se středním stupněm vzdělání včetně vyučení (bez maturity) 38,9 %, s úplným středním vzděláním s maturitou 25,9 %, s nástavbovým a vyšším odborným vzděláním 4,2 % a vysokoškolským vzděláním 7,9 %. Podíl obyvatel se základním vzděláním se oproti roku 1991 o více než 8 procentních bodů snížil. Nejvyšší podíl obyvatel se základním vzděláním byl v ZSJ Zábřeh-střed (27 %) a nejnižší stejně jako minulý rok v ZSJ Na výsluní (16,1 %). Podíl obyvatelstva se středním stupněm vzdělání bez maturity byl nejvyšší v ZSJ Mlýnský náhon (44,3 %) a nejnižší v ZSJ Leštinská (31,7 %). Podíl obyvatelstva s úplným středním vzděláním s maturitou byl v tomto roce přibližně stejný jak minulý sledovaný rok. Nejvyšší podíl dosáhla ZSJ Leštinská (36,5 %) a nejnižší podíl byl stejně jako v roce 1991 v ZSJ Zábřeh-střed (22,6 %). Pouze v ZSJ Leštinská převažoval počet obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou, v ostatních sídelních jednotkách byl vždy nejvyšší počet obyvatel se středním vzděláním bez maturity. Podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel se oproti minulému sledovanému roku mírně zvýšil. Nejvyšší podíly vysokoškoláků vykazovaly i v roce 2001 ZSJ Na výsluní (12,4 %) a U nemocnice (10,7 %). Nejnižší podíly vysokoškoláků měly ZSJ 17. listopadu (5,7 %) a Zábřeh-střed (6,2 %).

Tab. 17 Struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let podle nejvyššího dokončeného stupně školního vzdělání ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2001, v relativních hodnotách

název ZSJ	základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední (s maturitou)	nástavbové a vyšší odborné vzdělání	vysokoškolské	celkem
Zábřeh-střed	27,0	38,1	22,6	4,0	6,2	935
Sídliště-severovýchod	20,4	40,8	26,2	4,2	7,8	3029
Levenov	24,3	41,2	24,0	4,1	6,1	886
Leštinská	19,0	31,7	36,5	3,2	9,5	63
17. listopadu	24,6	40,8	24,2	3,1	5,7	1097
Mlýnský náhon	18,6	44,3	25,7	3,4	7,4	350
U nemocnice	19,0	37,3	27,9	4,9	10,7	1234
Kruppach	22,6	36,0	26,9	4,0	8,8	1210
Skalička	22,9	39,2	25,4	4,5	7,0	646
Ráječek	22,4	41,0	23,8	4,3	7,4	585
Na výsluní	16,1	34,7	31,9	4,5	12,4	354
Školská	25,0	34,5	26,7	4,6	8,3	1103

Zdroj: SLDB 2001, ČSÚ, Praha

Úplné střední nebo vyšší vzdělání mělo v tomto roce 38 % obyvatel ve věku 15 a více let, tedy o 8 procentních bodů více než v roce 1991. Nejvyšší podíly měly ZSJ Leštinská a Na výsluní (49,2 %, resp. 48,9 %) a nejnižší podíly byly zaznamenány v ZSJ Zábřeh-střed (32,7 %) a ZSJ 17. listopadu (33 %).

Obr. 11 Podíl obyvatelstva ve věku 15 a více let s úplným středním a vyšším vzděláním ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2001 (vlastní zpracování)

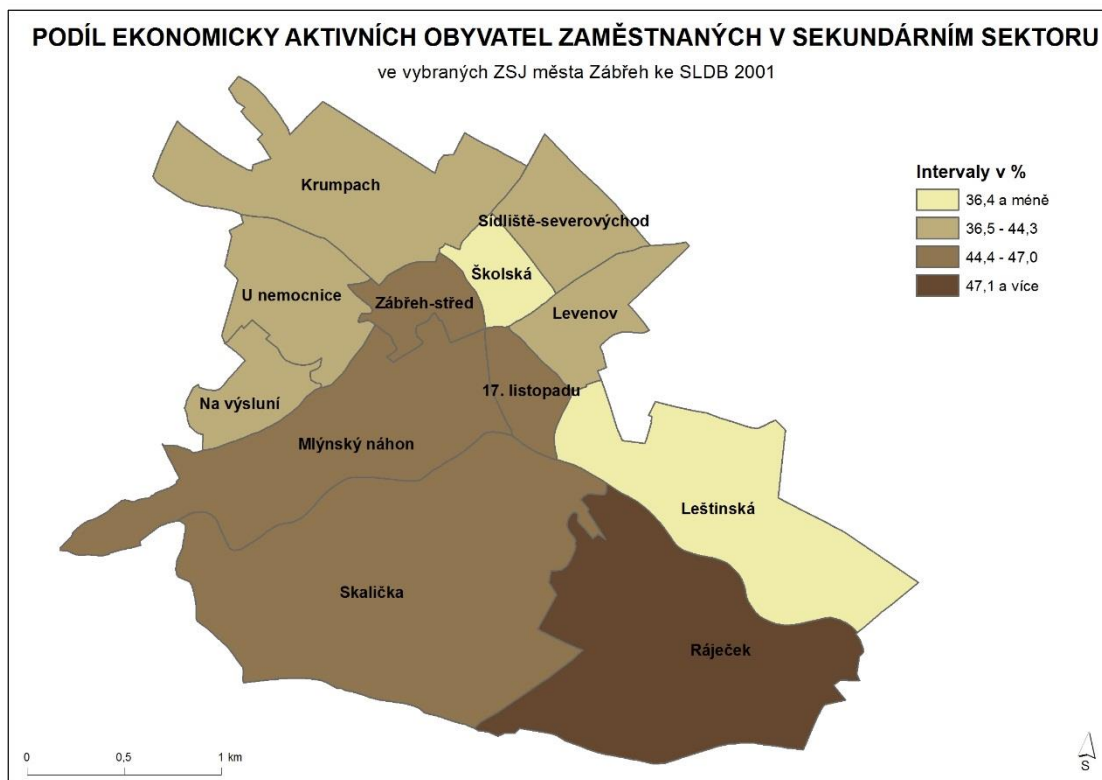
Struktura obyvatelstva podle odvětví ekonomické činnosti

Dominantní sektor v roce 2001 již nebyl průmysl, ale terciární sektor (45,4 %), podíl sekundárního sektoru (průmyslu a stavebnictví) se snížil na 43,8 % a podíl primárního sektoru (zemědělství, lesnictví a rybolov) se snížil na 2,7 %. Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v terciéru měla ZSJ Leštinská (54,5 %), nejnižší ZSJ Zábřeh-střed (40 %). Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v sekundárním sektoru byl i tento rok v ZSJ Ráječek (51,5 %), i zde se však podíl výrazně snížil. Nejnižší podíly měly ZSJ Leštinská a Školská (36,4 %, resp. 35,8 %). Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v primárním sektoru byl stále v ZSJ Skalička (5,6 %). Druhý nejvyšší podíl měla ZSJ Mlýnský náhon (5,1 %) a nejnižší podíl byl v ZSJ Sídliště-severovýchod (1,6 %).

Tab. 18 Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva podle sektoru hospodářství ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2001, v relativních hodnotách

název ZSJ	primér	sekundér	terciér	obyvatelstvo ekonomicky aktivní celkem
Zábřeh-střed	2,6	46,5	40,0	542
Sídliště-severovýchod	1,6	44,3	45,4	2037
Levenov	3,2	43,2	46,9	463
Leštinská	3,0	36,4	54,5	33
17. listopadu	4,2	47,0	41,0	600
Mlýnský náhon	5,1	46,5	45,3	254
U nemocnice	3,3	40,5	48,9	749
Krumpach	1,7	43,8	47,8	772
Skalička	5,6	45,2	40,7	396
Ráječek	3,5	51,5	41,4	367
Na výsluní	2,0	42,7	47,4	253
Školská	1,7	35,8	50,3	646

Zdroj: SLDB 2001, ČSÚ, Praha

Obr. 12 Podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2001 (vlastní zpracování)

5.3 Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Nejlidnatější sídelní jednotka Sídliště-severovýchod zaznamenala výrazný úbytek počtu obyvatel. Ten se snížil o dalších 16 % (na 2 928 obyvatel) a podíl obyvatel na místní části Zábřeh byl 21,7 %. Počet obyvatel druhé nejlidnatější sídelní jednotky, Krumpachu, zůstal téměř shodný (1 596 obyvatel). Počet obyvatel se výrazně nezměnil ani v ZSJ Levenov, Leštinská a Skalička. K poklesu obyvatel došlo v ZSJ U nemocnice, Ráječek a Školská. Naopak k nejméně výraznému nárůstu počtu obyvatel došlo v ZSJ Mlýnský náhon (30% nárůst), mírně se zvýšil počet obyvatel také v ZSJ Zábřeh-střed, 17. listopadu a Na výsluní.

Index maskulinity dosahoval v roce 2011 průměrné hodnoty 93,2, tedy hodnoty menší než v roce 2001. Velmi výrazná převaha počtu žen byla v ZSJ Sídliště-severovýchod, 17. listopadu a Školská. Nejmenší hodnota indexu maskulinity byla zaznamenána v ZSJ Leštinská. V ZSJ Mlýnský náhon a Ráječek byl vyšší počet mužů než žen, v ZSJ Mlýnský náhon byla tato převaha poměrně výrazná.

Tab. 19 Počet obyvatel a index maskulinity ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2011

název ZSJ	celkem	% z MČ Zábřeh	muži	ženy	index maskulinity
Zábřeh-střed	1 238	9,2	588	650	90,5
Sídliště-severovýchod	2 928	21,7	1 375	1553	88,5
Levenov	1 053	7,8	504	549	91,8
Leštinská	67	0,5	30	37	81,1
17. listopadu	1 324	9,8	599	725	82,6
Mlýnský náhon	599	4,4	343	256	134,0
U nemocnice	1 347	10,0	632	715	88,4
Krumpach	1 596	11,8	779	817	95,3
Skalička	809	6,0	394	415	94,9
Ráječek	698	5,2	350	348	100,6
Na výsluní	461	3,4	214	247	86,6
Školská	1 170	8,7	535	635	84,3

Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha

Struktura obyvatelstva podle věku

Předproduktivní složka populace (obyvatelstvo ve věku 0-14 let) opět zaznamenala úbytek oproti minulému sledovanému roku. V roce 2011 tvořila tato složka populace pouze 14 % obyvatelstva. K mírnému nárůstu došlo pouze v ZSJ Leštinská a 17. listopadu. Nejvyšší podíly předproduktivní složky populace měly ZSJ Krumpach a 17. listopadu (15,9 %, resp. 15,1 %) a naopak nejnižší podíly měly ZSJ Sídliště-severovýchod a Školská (12,4 %, resp. 12,6 %). Předproduktivní složka populace tvořila v roce 2011 převahu nad složkou postproduktivní už jen v ZSJ Na výsluní, Mlýnský náhon a Krumpach, v ostatních sídelních jednotkách převažoval počet obyvatel ve věku 65 a více let. Podíl produktivní složky populace zůstal i v tomto roce přibližně na stejné hodnotě (70,1 %). Postproduktivní složka obyvatelstva se dále zvýšila z hodnoty 11,5 % (2001) na hodnotu 15,7 %. Nejvyšší podíly postproduktivní složky obyvatelstva byly v ZSJ U nemocnice a Levenov (24,6 %, resp. 22,2 %) a naopak nejnižší v ZSJ Mlýnský náhon a Na výsluní (7 %, resp. 7,8 %).

Průměrný věk v roce 2011 byl 40,5 let. Nejvyššího průměrného věku dosáhly ZSJ U nemocnice (44,9), Školská (42,8) a Sídliště-severovýchod (42,3) a mezi ZSJ s nejnižším průměrným věkem patřily Mlýnský náhon (36,3) a Krumpach (36,5).

Tab. 20 Relativní zastoupení věkových skupin obyvatelstva ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2011

název ZSJ	věk							průměrný věk
	0-5	6-14	15-24	25-39	40-54	55-64	65 a více	
Zábřeh-střed	6,1	8,4	13,2	22,0	17,9	13,2	18,9	41,1
Sídliště-severovýchod	5,8	6,6	10,7	23,0	17,1	22,6	14,0	42,3
Levenov	6,0	8,0	14,7	19,4	17,4	12,1	22,2	42,1
Leštinská	7,5	7,5	9,0	26,9	16,4	17,9	14,9	40,8
17. listopadu	8,0	7,1	11,8	25,2	17,6	11,0	19,2	40,5
Mlýnský náhon	6,5	7,2	15,5	28,4	24,0	11,2	7,0	36,3
U nemocnice	6,4	7,0	9,7	19,7	15,9	16,6	24,6	44,9
Krumpach	7,1	8,8	18,4	21,0	24,9	9,1	10,5	36,5
Skalička	4,6	9,3	17,3	15,3	26,1	12,9	14,5	40,1
Ráječek	5,4	8,3	14,6	19,6	23,5	13,6	14,9	40,4
Na výsluní	6,9	6,9	14,3	23,4	22,6	18,0	7,8	38,3
Školská	4,7	7,9	11,9	21,9	19,7	13,3	20,4	42,8

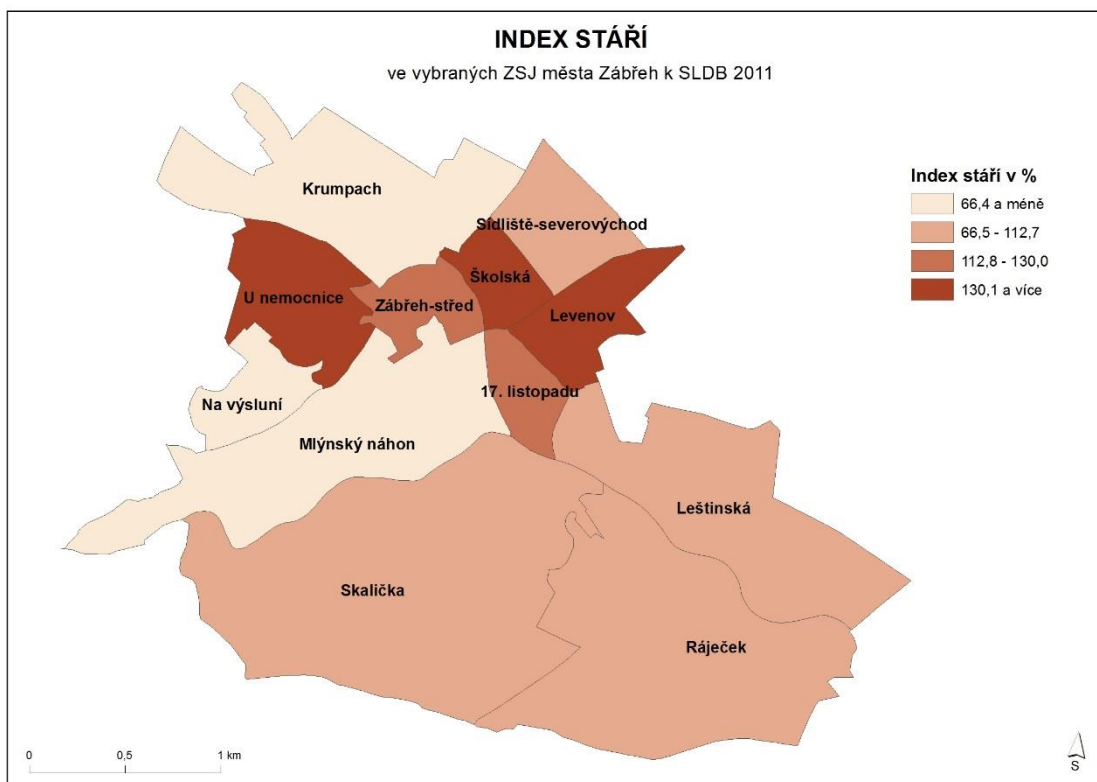
Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha

Index stáří se velmi výrazně zvýšil především v ZSJ Školská a U nemocnice (nyní 162,6, resp. 184,4). Velmi vysoké hodnoty dosáhla také ZSJ Levenov (159,2). Nízký index stáří měly ZSJ Mlýnský náhon (51,2) a Na výsluní (56,3). Index ekonomické zatížení byl nejvyšší v ZSJ U nemocnice (61,5) a nejnižší v ZSJ Mlýnská náhon (26,2).

Tab. 21 Ukazatele demografického stárnutí ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2011

název ZSJ	index stáří	index závislosti I	index závislosti II	index ekonomického zatížení
Zábřeh-střed	130,0	22,0	28,5	50,5
Sídliště-severovýchod	112,7	16,9	19,0	35,9
Levenov	159,2	22,0	35,0	57,0
Leštinská	100,0	21,3	21,3	42,6
17. listopadu	127,0	23,1	29,3	52,4
Mlýnský náhon	51,2	17,3	8,9	26,2
U nemocnice	184,4	21,6	39,9	61,5
Krumpach	66,4	21,6	14,3	36,0
Skalička	104,5	19,3	20,2	39,6
Ráječek	108,3	19,3	20,9	40,2
Na výsluní	56,3	17,7	10,0	27,7
Školská	162,6	18,8	30,6	49,4

Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha

Obr. 13 Index stáří ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2011 (vlastní zpracování)

Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity

V roce 2011 bylo ve městě 49,7 % obyvatelstva ekonomicky aktivní. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních obyvatel měla ZSJ Na výsluní (57,9 %) a nejnižší podíl měla ZSJ U nemocnice (41,7 %). Podíl nezaměstnaných osob z celkového počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva se oproti roku 2001 mírně zvýšil. V tomto roce dosáhl hodnoty 12,4 %. Počet nezaměstnaných osob se snížil pouze v ZSJ Na výsluní a podíl na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel zde byl 7,1 %, tedy nejméně ze sledovaných jednotek. K výraznému nárůstu počtu nezaměstnaných osob došlo v ZSJ Mlýnský náhon, kde se počet téměř ztrojnásobil a podíl na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel činil 18,8 %. Zaměstnané osoby tvořili v tomto roce 87,6 % ekonomicky aktivních obyvatel.

Podíl ekonomicky neaktivních obyvatel byl 48 %. Z toho 32,1 % tvořili žáci, studenti a uční. Počet studentů se ve všech sídelních jednotkách mírně či výrazněji snížil. Podíl žáků a studentů na celkovém počtu obyvatel byl 15 %, tedy o více než 5 procentních bodů méně než v roce 2001. Nejvyšší podíl žáků a studentů z celkového počtu obyvatel byl v ZSJ Skalička (21 %).

Tab. 22 Struktura obyvatelstva podle ekonomické aktivity ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2011

název ZSJ	osoby ekonomicky aktivní					osoby ekonomicky neaktivní		
	celkem	v %	z toho			celkem	v %	žáci, studenti, učni
			zaměstnaní	pracující důchodci	nezaměstnaní			
Zábřeh-střed	549	44,3	469	8	80	648	52,3	182
Sídliště-severovýchod	1520	51,9	1 347	51	173	1338	45,7	355
Levenov	460	43,7	398	17	62	561	53,3	172
Leštinská	37	55,2	33	1	4	30	44,8	7
17. listopadu	644	48,6	561	19	83	654	49,4	173
Mlýnský náhon	340	56,8	276	3	64	221	36,9	90
U nemocnice	562	41,7	502	23	60	769	57,1	179
Krumpach	822	51,5	717	20	105	722	45,2	293
Skalička	384	47,5	341	7	43	417	51,5	170
Ráječek	345	49,4	303	5	42	337	48,3	125
Na výsluní	267	57,9	248	13	19	189	41,0	76
Školská	562	48,0	488	26	74	585	50,0	170

Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha

Struktura obyvatelstva podle vzdělání

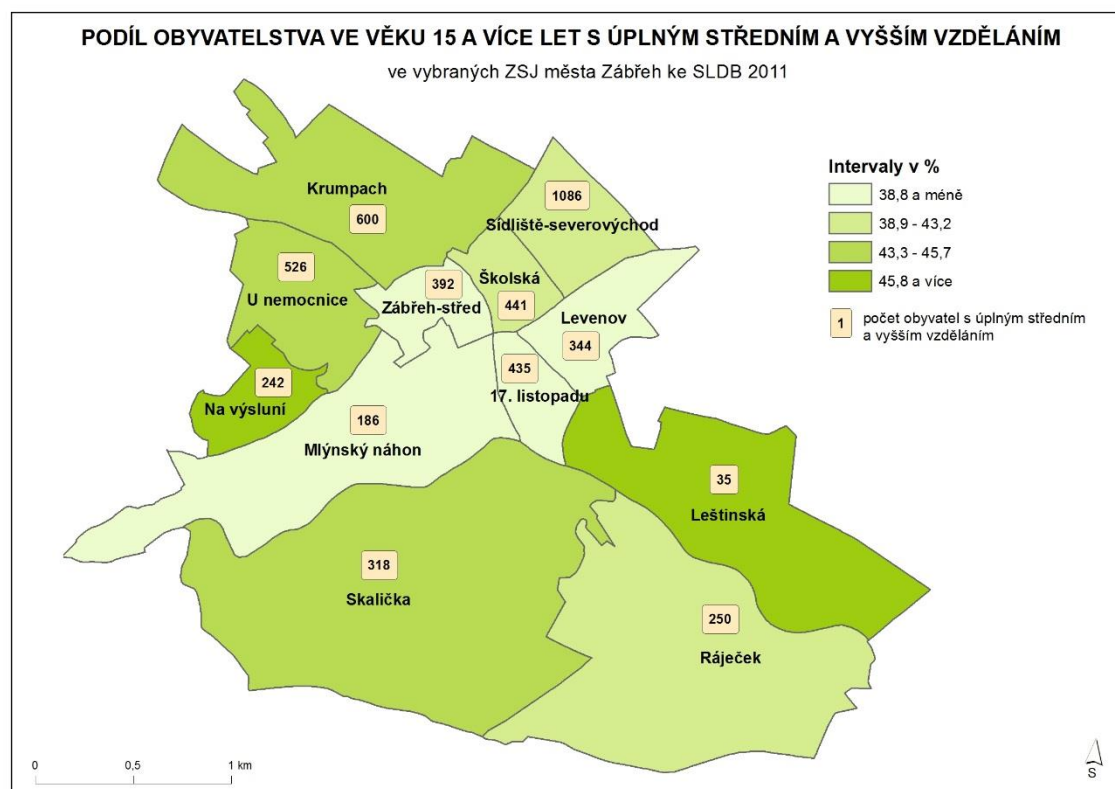
V roce 2011 tvořil podíl obyvatelstva ve věku 15 a více let se základním stupněm vzdělání 18,3 %, se středním stupněm vzděláním bez maturity (včetně vyučení) 36,3 %, s úplným středním vzděláním s maturitou 27,7 %, s nástavbovým a vyšším odborným vzděláním 4,4% a s vysokoškolským 10,3 %. Podíl obyvatel se základním vzděláním se oproti roku 2001 o téměř 4 procentní body snížil. Nejvyšší podíly obyvatel se základním vzděláním byly v ZSJ Zábřeh-střed (21,4 %) a Levenov (21,9 %) a nejnižší opět v ZSJ Na výsluní (8,6 %). Podíl obyvatel se středním stupněm vzdělání bez maturity se také oproti roku 2001 snížil, nejvyšší byl v ZSJ Ráječek (39,4 %) a nejnižší v ZSH Leštinská (26,3 %). Podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou se naopak mírně zvýšil, nejvyšší byl v ZSJ Na výsluní (34,5 %) a nejnižší v ZSJ Zábřeh-střed (24,1 %). Pouze v ZSJ Leštinská a Na výsluní tvořilo nejpočetnější skupinu obyvatelstvo s úplným středním vzděláním, v ostatních sídelních jednotkách byla vždy nejpočetnější skupina obyvatel se středním vzděláním bez maturity. Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním se o více než 2 procentní body zvýšil. Nejvyšší podíly vysokoškoláků měly ZSJ Leštinská (24,6 %) a Na výsluní (21,7 %) a nejnižší podíl měla ZSJ Mlýnský náhon (6,4 %).

Tab. 23 Struktura obyvatelstva ve věku 15 a více let podle nejvyššího dokončeného stupně školního vzdělání ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2011, v relativních hodnotách

název ZSJ	základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplně střední (s maturitou)	nástavbové a vyšší odborné	vysokoškolské	celkem
Zábřeh-střed	21,4	38,2	24,1	4,0	9,1	1 054
Sídlíště-severovýchod	16,0	39,0	27,7	4,6	10,1	2 560
Levenov	21,9	36,7	26,6	3,9	7,6	903
Leštinská	12,3	26,3	29,8	7,0	24,6	57
17. listopadu	20,5	38,2	25,6	4,5	8,7	1 121
Mlýnský náhon	20,0	36,0	26,6	3,1	6,4	516
U nemocnice	17,6	34,1	28,5	4,2	12,4	1 165
Kruppach	18,7	32,9	29,1	4,5	11,2	1 339
Skalička	17,7	35,8	31,9	4,3	9,5	696
Ráječek	16,6	39,4	26,7	5,0	9,8	602
Na výsluní	8,6	28,7	34,5	4,8	21,7	397
Školská	19,8	34,5	27,7	5,4	10,1	1 020

Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha

Úplně střední nebo vyšší vzdělání mělo v tomto roce 42,5 % obyvatelstva ve věku 15 a více let, tedy o více než 4 procentní body více než v roce 2001. Díky vysokému podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v ZSJ Leštinská a Na výsluní, mají tyto dvě sídelní jednotky stejně jako v roce 2001 nejvyšší podíly obyvatelstva s nejméně maturitou (61,4 %, resp. 61 %). Naopak nejnižší podíly takto vzdělaných obyvatel měly ZSJ Mlýnský náhon (36 %) a Zábřeh-střed (37,2 %).

Obr. 14 Podíl obyvatelstva ve věku 15 a více let s úplným středním a vyšším vzděláním ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2011 (vlastní zpracování)

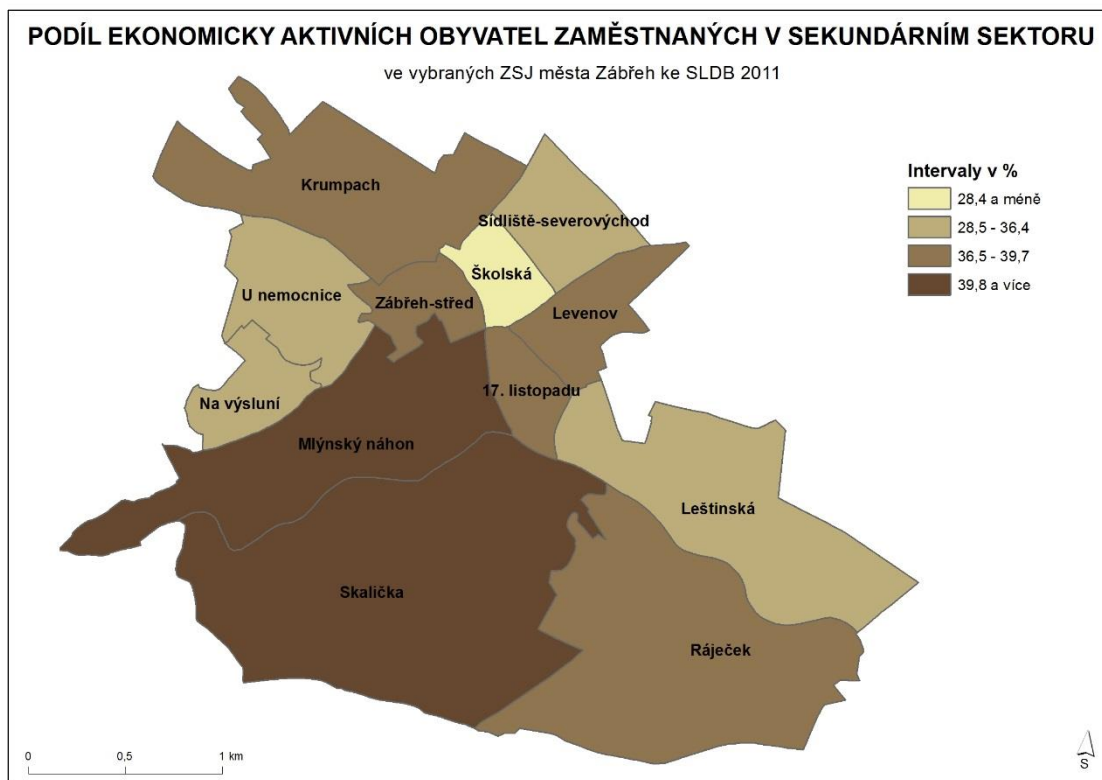
Struktura obyvatelstva podle odvětví ekonomické činnosti

V roce 2011 se potvrdila dominance terciárního sektoru. Podíl osob zaměstnaných ve službách byl v tomto roce 43,3 %, podíl obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru 37 % a v primárním 1,4 %. Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v terciéru měla ZSJ Na výsluní (53,2 %) a nejnižší ZSJ Mlýnský náhon (30,9 %). Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v sekundárním sektoru již neměla ZSJ Ráječek, ale ZSJ Skalička (42,2 %). Naopak nejnižší podíl měla ZSJ Školská (28,3 %). Nejvyšší podíl osob zaměstnaných v primárním sektoru měla stále ZSJ Skalička (2,3 %). V ZSJ Leštinská nebyl v priméru zaměstnán nikdo.

Tab. 24 Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva podle sektoru hospodářství ve vybraných ZSJ Zábřehu v roce 2011, v relativních hodnotách

název ZSJ	primér	sekundér	terciér	obyvatelstvo ekonomicky aktivní celkem
Zábřeh-střed	0,9	37,7	39,3	549
Sídliště-severovýchod	0,9	36,4	46,9	1 520
Levenov	1,3	39,6	37,6	460
Leštinská	0,0	35,1	45,9	37
17. listopadu	1,7	37,4	41,5	644
Mlýnský náhon	1,2	41,5	30,9	340
U nemocnice	1,2	33,6	50,0	562
Krumpach	1,9	39,3	40,9	822
Skalička	2,3	42,2	38,8	384
Ráječek	1,7	39,7	38,0	345
Na výsluní	1,1	34,5	53,2	267
Školská	1,8	28,3	49,8	562

Zdroj: SLDB 2011, ČSÚ, Praha

Obr. 15 Podíl ekonomicky aktivních obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 2011 (vlastní zpracování)

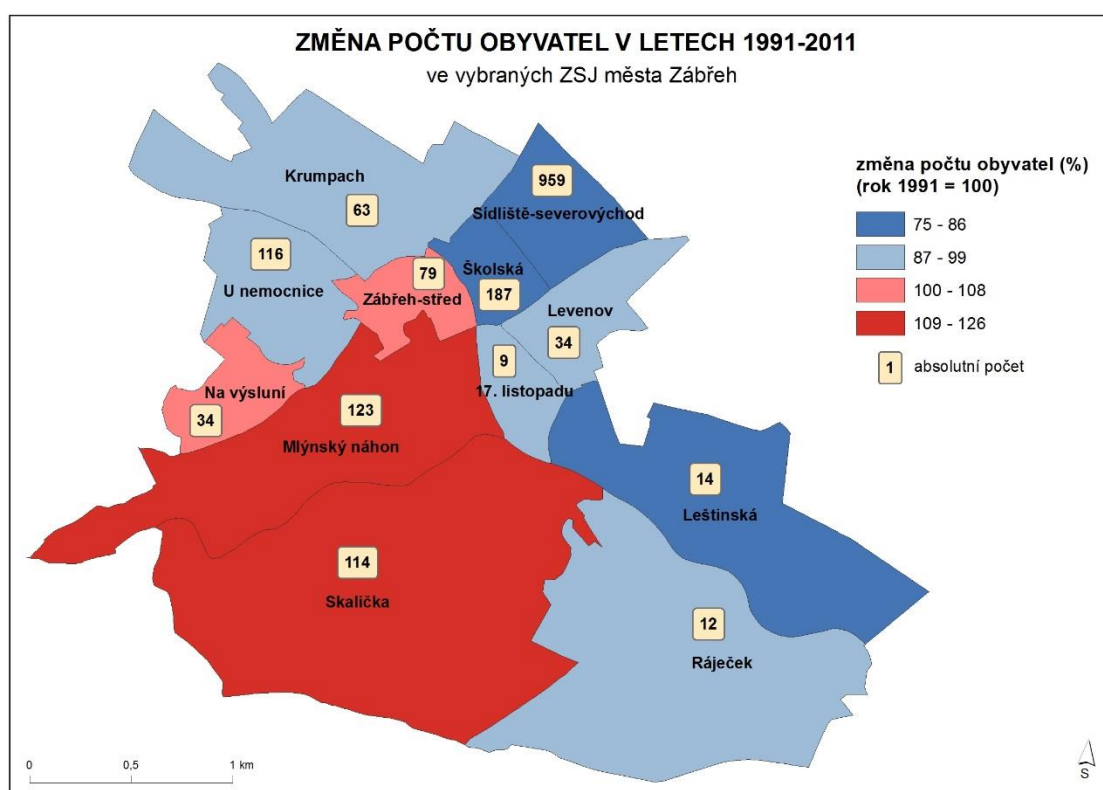
5.4 Základní vývojové trendy ve vybraných ZSJ v období 1991-2011

Ve většině sídelních jednotkách se počet obyvatel mezi roky 1991-2011 snížil. Nejvýrazněji se počet obyvatel snížil v nejlidnatější ZSJ Sídliště-severovýchod, dále v ZSJ Školská a Leštinská. K mírnějšímu úbytku obyvatel došlo v ZSJ Levenov, 17. listopadu, U nemocnice, Krumpach a Ráječek. Naopak výrazně se počet obyvatel zvýšil v ZSJ Mlýnský náhon a Skalička. Počet obyvatel se také mírně zvýšil v ZSJ Zábřeh-střed a Na výsluní. Počet obyvatel se tedy zvyšoval v západní/jihozápadní části města, zatímco ve východní části města obyvatel spíše ubývalo.

Tab. 25 Počty obyvatel ve vybraných ZSJ Zábřehu v letech 1991, 2001 a 2011

název ZSJ	1991	% z MČ Zábřeh	2001	% z MČ Zábřeh	2011	% z MČ Zábřeh
Zábřeh-střed	1 159	8,0	1 134	8,1	1 238	9,2
Sídliště-severovýchod	3 887	26,8	3 511	25,0	2 928	21,7
Levenov	1 087	7,5	1 078	7,7	1 053	7,8
Leštinská	81	0,6	70	0,5	67	0,5
17. listopadu	1 333	9,2	1 289	9,2	1 324	9,8
Mlýnský náhon	476	3,3	462	3,3	599	4,4
U nemocnice	1 463	10,1	1 432	10,2	1 347	10,0
Krumpach	1 659	11,4	1 581	11,3	1 596	11,8
Skalička	695	4,8	816	5,8	809	6,0
Ráječek	710	4,9	726	5,2	698	5,2
Na výsluní	427	2,9	430	3,1	461	3,4
Školská	1357	9,4	1 336	9,5	1 170	8,7

Zdroj: SLDB 1991, 2001 a 2011, ČSÚ, Praha

Obr. 16 Změna počtu obyvatel v letech 1991-2011 ve vybraných ZSJ města Zábřeh (vlastní zpracování)

Předproduktivní složka populace zaznamenala v letech 1991-2011 výrazný úbytek. Podíl předproduktivní složky populace byl dlouhodobě vysoký v ZSJ Krumpach. Nízký podíl předproduktivní složky měla v roce 2001 a 2011 ZSJ Sídliště-severovýchod. Produktivní složka populace se ve sledovaném období příliš výrazně nezměnila, velmi výrazně se ovšem zvýšila postproduktivní složka populace. Vysoké podíly postproduktivní složky populace dlouhodobě vykazují ZSJ Levenov a Zábřeh-střed. Naopak nízké podíly postproduktivní složky dlouhodobě vykazují ZSJ Mlýnský náhon a Na výsluní.

Tab. 26 Relativní zastoupení předproduktivní, produktivní a postproduktivní složky populace ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 1991, 2001 a 2011

název ZSJ	1991			2001			2011		
	0-14 let	15-64 let	65 a více let	0-14 let	15-64 let	65 a více let	0-14 let	15-64 let	65 a více let
Zábřeh-střed	18,6	66,7	14,8	17,5	66,9	15,5	14,5	66,2	18,9
Sídliště-severovýchod	27,2	65,8	6,9	13,7	76,6	9,7	12,4	73,5	14,0
Levenov	16,0	68,3	15,7	17,8	66,1	16,0	14,0	63,5	22,2
Leštinská	18,5	56,8	24,7	10,0	77,1	12,9	14,9	70,1	14,9
17. listopadu	19,8	68,8	11,4	14,9	67,7	17,4	15,1	65,5	19,2
Mlýnský náhon	34,0	62,2	3,8	24,2	70,6	5,2	13,7	79,1	7,0
U nemocnice	17,8	71,8	10,4	13,8	72,9	13,3	13,4	61,8	24,6
Krumpach	30,0	60,8	9,2	23,5	66,5	10,0	15,9	73,4	10,5
Skalička	21,9	65,2	12,9	20,8	67,5	11,5	13,8	71,6	14,5
Ráječek	23,2	65,4	11,4	19,4	68,3	12,3	13,8	71,3	14,9
Na výsluní	34,0	64,6	1,4	17,7	79,8	2,6	13,9	78,3	7,8
Školská	24,1	70,2	5,7	17,4	70,7	11,8	12,6	66,8	20,4

Zdroj: SLDB 1991, 2001 a 2011, ČSÚ, Praha

Hodnoty indexu stáří jsou tedy dlouhodobě nejnižší v ZSJ Mlýnská náhon a Na výsluní. Nejvyšší hodnoty indexu stáří měly v roce 1991 ZSJ Leštinská a Zábřeh-střed, v roce 2001 opět ZSJ Leštinská a ZSJ 17. listopadu a v roce 2011 ZSJ U nemocnice a ZSJ Školská.

Tab. 27 Hodnoty indexu stáří ve vybraných ZSJ Zábřehu ke SLDB 1991, 2001 a 2011

název ZSJ	Index stáří		
	1991	2001	2011
Zábřeh-střed	79,5	88,4	130,0
Sídliště-severovýchod	25,5	70,5	112,7
Levenov	98,3	90,1	159,2
Leštinská	133,3	128,6	100,0
17. listopadu	57,6	116,7	127,0
Mlýnský náhon	11,1	21,4	51,2
U nemocnice	58,2	96,0	184,4
Krumpach	30,8	42,6	66,4
Skalička	59,2	55,3	104,5
Ráječek	49,1	63,1	108,3
Na výsluní	4,1	14,5	56,3
Školská	23,9	67,8	162,6

Zdroj: SLDB 1991, 2001 a 2011, ČSÚ, Praha

Podíl ekonomicky aktivních obyvatel z celkového počtu obyvatel se v tomto období postupně snižoval. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva vykazovala v tomto období ZSJ Na výsluní. Podíl nezaměstnaných osob z počtu ekonomicky aktivních obyvatel v tomto období výrazně narůstal. Vysoké podíly nezaměstnaných osob mají od roku 2001 ZSJ Zábřeh-střed a Školská. Podíl žáků, studentů a učňů na celkovém počtu obyvatel byl nejvyšší v roce 2001. Nejvyšší podíly žáků a studentů vykazují dlouhodobě ZSJ Sídliště-severovýchod a Krumpach.

Mezi roky 1991-2011 se ve sledovaných sídelních jednotkách výrazně snížil podíl obyvatel se základním vzděláním a naopak výrazně se zvýšil podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou. Zvýšil se také podíl vysokoškolský vzdělaných obyvatel. ZSJ Na výsluní vykazuje dlouhodobě nejnižší podíl obyvatel se základním vzděláním ze všech sledovaných jednotek. Naopak ZSJ Zábřeh-střed vykazuje tento podíl dlouhodobě vysoký. Nejvyšších hodnot podílu obyvatel s úplným středním vzděláním i vysokoškolským vzděláním dosahuje v tomto období ZSJ Na Výsluní. ZSJ Zábřeh-střed naopak vykazuje dlouhodobě nejnižší podíly obyvatel s úplným středním vzděláním.

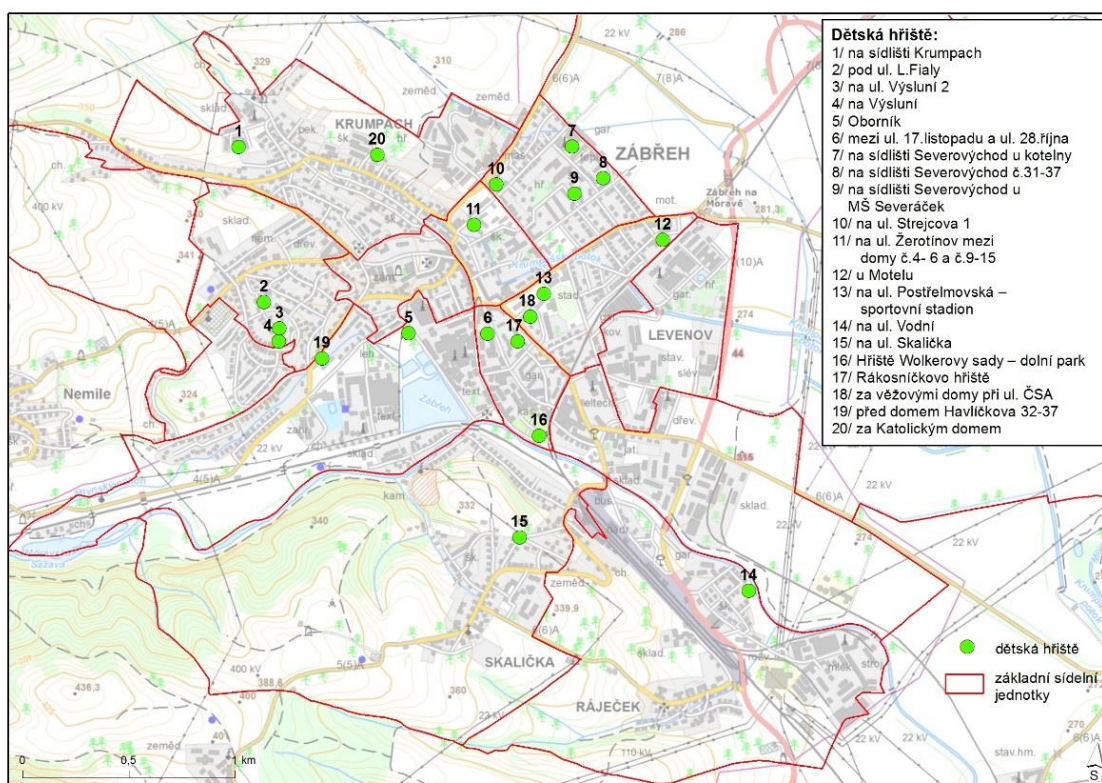
Od roku 2001 dominuje v zaměstnanosti ekonomicky aktivních obyvatel vybraných sídelních jednotek terciární sektor. Podíl sekundárního sektoru, který v roce 1991 dominoval, na zaměstnanosti obyvatel se v tomto období poměrně výrazně snížil. Stejně tak se výrazně snížil počet obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru. Dlouhodobě vysoké podíly osob zaměstnaných v terciárním sektoru a nízké podíly osob zaměstnaných v sekundárním sektoru vykazuje ZSJ Školská. Vysoký podíl osob zaměstnaných v průmyslu má dlouhodobě ZSJ Ráječek. Nejvyšší podíl obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru má v tomto období ZSJ Skalička a dále také ZSJ Krumpach.

6 ZÁZEMÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT VE MĚSTĚ

Dotazníkové šetření k této práci bylo zaměřeno na tyto zázemí pro volnočasové aktivity v Zábřehu – dětská hřiště, kluby a spolky, kulturní dům a kino, prostory pro sport a parky.

6.1 Dětská hřiště

V městské části Zábřeh se nachází 20 dětských hřišť. Nejvíce dětských hřišť se nachází v nejlidnatější ZSJ Sídliště-severovýchod (4 dětská hřiště). Tři dětská hřiště se nachází v sídelních jednotkách Levenov, 17. listopadu a U nemocnice. Žádné dětské hřiště se nenachází ve středu ve města (ZSJ Zábřeh-střed), v ZSJ Leštinská a Pod Lesnickou (v tomto případě se ovšem jedná o lokality s průmyslovými zónami a nízkým počtem obyvatel) a v ZSJ Na výsluní. V ostatních sídelních jednotkách se vždy nachází jedno nebo dvě dětská hřiště.

Obr. 17 Rozmístění dětských hřišť v městské části Zábřeh (vlastní zpracování)

V rámci projektu města „10+1 dětských hřišť“, který byl zahájen v roce 2005 a reagoval na nedostatek kvalitních a zajímavých dětských hřišť, bylo vybudováno dětské hřiště Oborník. Hřiště prošlo roku 2015 rekonstrukcí a nyní je realizované převážně ze dřeva a je rozděleno na dvě poloviny, dětskou část pro nejmenší a druhou pro vyšší věkovou kategorii. Jako druhé hřiště v rámci tohoto projektu bylo vybudováno dětské hřiště na ulici Postřelmovská u sportovního stadionu. Hřiště se skládá ze sochy draka v délce 30 m, jež dětem nabízí různé prolézačky, lezecké stěny i skluzavku. Na dračí část navazuje dvacetimetrová lanová dráha. V blízkosti

dětského hřiště se nachází kiosek s občerstvením i odpočinková část s lavičkami a příjemným posezením.

Obr. 18 Dětské hřiště Oborník (foto: autorka, 2015) Obr. 19 Dětské hřiště Eldorado (foto: autorka, 2015)

Nové dětské hřiště také vzniklo v roce 2014 v lokalitě na Výsluní. Nové hřiště je situováno vedle stávajícího asfaltového hřiště a travnaté plochy při ulici Ladislava Fialy. Hřiště vzniklo v rámci projektu Revitalizace sídliště Výsluní a stalo se tak jedním z prvních kroků k celkové obnově vnitrobloku tohoto sídliště.

V roce 2014 vyhrál Zábřeh soutěž o umístění Rákosníčkova hřiště od společnosti LIDL. Jako nejvhodnější lokalita byl vybrán vnitroblok ulic Křížkovského, ČSA a 17. Listopadu. Samotné Rákosníčkovo hřiště je velké 17 x 14 metrů a je určeno především pro děti od 2 do 5 let. V roce 2013 bylo také rozšířeno stávající hřiště na sídlišti Severovýchod u kotelny. Hřiště je určeno pro děti od 3 do 14 let a je tvořeno z lezecké pyramidy o výšce cca 6 m, houpačky, lezecké stěny a kolotoče.¹

Obr. 20 Rákosníčkovo hřiště (foto: autorka, 2015) Obr. 21 Dětské hřiště na Výsluní (foto: autorka, 2015)

¹ Zdroj: <http://www.zabreh.cz/mesto-a-jeho-rozvoj/projekty/zrealizovane-projekty>

6.2 Kulturní dům a kino

O kulturní život ve městě se stará Zábřežská kulturní s.r.o. Kulturní akce se konají především v prostorách kulturního domu. Odehrávají se zde různé kulturní a společenské akce, divadelní představení, koncerty vážné i populární hudby. Zábřežská kulturní také nabízí jazykové, pohybové a vzdělávací kurzy, zajišťuje akce pro školy, občanská sdružení a další organizace. Významnou roli v kulturním životě města hraje také kino Retro. To ve městě funguje nově od roku 2003, kdy bylo otevřeno po několikaleté pauze, kdy bylo město bez kina. Sál kina má kapacitu 148 míst a průměrně nabízí 42 promítání měsíčně. Kino prošlo v roce 2012 digitalizací a nabízí tak kvalitní projekci aktuálních filmů i ve 3D kvalitě. V prostorách kina se také odehrávají přednášky, besedy, výstavy či koncerty.²

Obr. 22 Kulturní dům (foto: autorka, 2015)

Obr. 23 Kino Retro (foto: autorka, 2015)

6.3 Parky

▪ Wolkerovy sady (dolní park)

Wolkerovy sady nedaleko evangelického kostela slouží obyvatelům Zábřehu už více než sto let. Založení parku však spadá do období pozdějšího a souvisí se zřízením německé průmyslové školy. Při této příležitosti byl německým okrašlovacím spolkem založen počátkem 20. století park, který se jmenoval Schillerův. Později byl přejmenován na Sady Jiřího Wolкера.³ Park prošel revitalizací v roce 2015. Proběhlo kácení a výsadba nových stromů.

² <http://tourism.zabreh.cz/kultura-sport-a-relaxace/>

³ http://turismus.webhouse.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=600557&id_u=2348&p1=1027

- **Bezručovy sady (horní park)**

Historie menšího ze dvou zábřežských parků je úzce spojena s kostelem svaté Barbory, který stojí přímo v jihovýchodní části Bezručových sadů. Od roku 1772 sloužil tento svatostánek jako hřbitovní kostel, pohřbívalo se zde až do roku 1911. Od té doby zde stojí památka na hřbitov, kterou tvoří kříž vytesaný z pískovce. Ještě v nedávné minulosti se v severozápadním zákoutí parku nacházela voliéra se zpěvným ptactvem. Uprostřed sadů bývalo pódium, na němž se pořádaly koncerty. V současné době je park oblíbeným místem k procházkám. Často si zde hrají i děti, protože hned vedle parku stojí základní škola.⁴

6.4 Zázemí pro sport

Město poskytuje pro sportovní vyžití řadu zázemí, která slouží místním občanům i návštěvníkům. K dispozici je plavecký areál, tenisové kurty, sportovní hala a městský stadion, který postupně prochází rozsáhlou rekonstrukcí. Ve městě se hraje první liga kuželek, fotbal a volejbal. Své jméno si už získali zábřežští kanoisté, kteří se pravidelně umisťují na republikových i světových šampionátech, ale i klub stolního hokeje – šprtce.⁵ Mezi nejvýznamnější sportovní zázemí ve městě patří:

- **Plavecký areál**

Po rekonstrukci v roce 2010 se v areálu nachází vnitřní 25 metrů dlouhý bazén, parní lázeň, vířivka Whirlpool, finská sauna, fit centrum a bistro. Působí zde plavecká škola a úspěšný plavecký klub. Ve venkovním areálu, který je k dispozici přes léto, se nachází dětské brouzdaliště a koupaliště s tobogánem, zázemí pro plážový volejbal, pétanque a minigolf. Město dále připravuje rekonstrukci venkovního 50m bazénu. Na základě dotazníkového šetření bylo přistoupeno k plánované variantě, která řeší optické rozdělení plaveckého bazénu na dvě části – plaveckou a rekreační část. V prvním patře krytého bazénu provozuje Fit Klub Mami spinning a cvičení ve dvou tělocvičnách.

- **Sportovní stadion**

Městský stadion provozuje a udržuje spolek Sportovní kluby Zábřeh a využívají ho kromě sportovců také tisíce dětí ze základních i středních škol. Součástí městského stadionu je travnaté hřiště na fotbal, atletická dráha, hřiště na fotbal s umělým povrchem, volejbalové hřiště a tři antuková hřiště. Sportovní kluby připravují kompletní modernizaci zázemí pro atlety.

---

⁴ Zdroj: http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/bezrucovy-sady-v-zabrehu-projdou-omlazovaci-kurou-20140131.html

⁵ Zdroj: http://tourism.zabreh.cz/wp-content/uploads/2016/01/zabreh_IMAGE_CZ-AJ_2013-1.pdf

Rekonstruovat by se měl škvárový ovál a mělo by se vybudovat kompletní zázemí pro technické disciplíny (dálku, výšku, trojskok a kouli a také vodní příkop).⁶

Obr. 24 Plavecký areál
(foto: autorka 2016)

Obr. 25 Umělá tráva na městském stadionu
(zdroj: <http://www.fotbalzabreh.cz>)

▪ **Tenisové kurty a hala**

Nachází se v ulici Sokolská a najdeme zde venkovní tenisový areál a tenisovou halu, která je k dispozici přes zimní sezonu. Ve venkovním areálu se nachází 6 antukových kurtů a také volejbalové hřiště. Celý areál prošel nedávno rekonstrukcí a nachází se zde 3 cvičební sály, sauna, posilovna, sociální zázemí pro sportovce a možnost občerstvení v „Hospůdce“.

▪ **Kuželna a bowling**

Kuželky je možné si zahrát v moderní kuželně na městském stadionu, bowling se ve městě nachází ve dvou zařízeních, na ulici Křížkovského a na Třešňové ulici.

▪ **Fit Club Relax**

Je multifunkční sportovní centrum, nabízí fitness s kardio zónou, multifunkční sál, squashový kurt a solárium. Club nabízí také řadu skupinových cvičení.

▪ Posilovnu, skupinová cvičení či kruhové tréninky nabízí také fitcentrum **Fit Lady** a prostory **B-Klubu**.

▪ **Posilovací stroje na Výsluní**

První zábřežské „hřiště“ pro seniory vyrostlo na Výsluní, je umístěno u stávajícího hřiště pod ulicí L. Fialy. Jednotlivé stacionární tréninkové stroje jsou určeny k pohybu, cvičení, rehabilitaci, sportovní a zábavní hře dospělé populace.

---

⁶ http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/v-zabrehu-chystaji-rekonstrukci-sportovist-pro-atletiku-vstava-tam-z-popela-20160211.html

Mezi nejnovější projekty ve městě patří:

- **Workoutové hřiště Výsluní**

Workoutové hřiště se skládá z různých typů hrazd a bradel, jedná se o kombinaci posilování se špetkou akrobacie a gymnastickými prvky. Cvičící prvky jsou určeny především pro věkovou kategorii 15–99 let.

- **BMX a MTB park lom Skalička**

Aktuální projekt řeší úpravu plochy v areálu bývalého lomu pro potřeby BMX a MTB (mladé cyklistické disciplíny).⁷

Obr. 26 Posilovací stroje na Výsluní
(foto: autorka, 2015)

Obr. 27 Workoutové hřiště na Výsluní
(foto: autorka, 2015)

6.5 Kluby a spolky

Mezi nejvýznamnější sportovní kluby a spolky ve městě kromě výše zmíněných patří:

- **SK SULKO – Zábřeh** – fotbalový klub (nejpočetnější zábřežský sportovní klub), jehož činnost významně reprezentuje Zábřeh a zajišťuje sportovní vyžití mládeže a dospělých
- **TJ Sokol Zábřeh** – tělocvičná jednota je součástí České obce sokolské a sokolské Župy Severomoravské, spravuje již zmíněný rozsáhlý areál v ulici Sokolská, který zajišťuje zázemí pro mnoho druhů sportovních činností.
- **TJ LOKO Skalička** – s oddíly aerobiku, malé kopané, volejbalu, nohejbalu, florbalu a dalších ve sportovním areále na Skaličce
- **SK vodní sporty** – zábřežský oddíl vodního slalomu sídlí v areálu loděnice na břehu Moravské Sázavy, který je využíván také k různým společenským akcím
- **Klub českých turistů Zábřeh** – pořádá celoročně turistické vycházky s cílem vytvářet a udržovat turistické značení, přispívat k ochraně přírody a pohybovým aktivitám občanů.

⁷ <http://www.zabreh.cz/mesto-a-jeho-rozvoj/projekty/zrealizovane-projekty>

- **Kuželkářský klub** – se sídlem v moderní kuželně na městském stadionu se již několik roků drží na špici soutěží v ČR, zvláště v kategorii žen, které jsou členkami reprezentačního družstva ČR.
- **Plavecký klub** - Jedná se o ryze amatérský plavecký klub, který však dokáže konkurovat sportovcům ze sportovních center, činnost klubu zahrnuje několik kategorií: bazénové plavání, dálkové plavání na otevřených vodách, zimní plavání na otevřených vodách a kategorie Masters.
- **Lezci Zábřeh** – klub věnující se sportovnímu lezení, tábornictví a aktivitám v přírodě
- **VSK SULKO Zábřeh** – volejbalový klub
- **Orel Jednota Zábřeh** - křesťanská sportovní organizace
- **VSK SULKO Zábřeh** – volejbalový klub
- **Český rybářský svaz, místní organizace Zábřeh**
- **Klub stolního hokeje Sever Zábřeh**

Mezi další organizace působící v Zábřehu patří:

- **Dům dětí a mládeže Krasohled** - příspěvková organizace, která nabízí volnočasové aktivity/kroužky zaměřené na sport, tanec, výtvarnou, dramatickou a ekologickou výchovu, keramiku, jazyky a turistiku
- **Spolek Metoděj o. s.** – křesťanské sdružení sílící v Katolickém domě nabízí možnost trávení volného času všem generacím prostřednictvím široké nabídky vzdělávacích a kreativních programů
- **Klub důchodců** – sídlí v Domě s pečovatelskou službou a slouží jako společenské středisko, místo zábavy a aktivního odpočinku členů klubu a osob důchodového věku žijící ve městě, klub pořádá přednášky, besedy, návštěvy kulturních akcí či výlety do přírody
- **Junák – Svaz Skautů a skautek ČR** (skautské středisko Skalička a Zábřeh) - mezinárodní výchovné hnutí pro děti a mládež, pořádá schůzky, výpravy, akce či tábory

Obr. 28 Zázemí vybraných volnočasových aktivit ve městě Zábřeh (vlastní zpracování)

Vysvětlivky: 1. Kulturní dům 2. Kino 3. Wolkerovy sady 4. Bezručovy sady 5. Plavecký areál 6. Městský stadion 7. Sportovní a tenisová hala 8. Bowling El Paso 9. Bowling Broadway 10. – 11. posilovna. B-klub 13. Posilovací stroje a Workoutové hřiště 14. BMX a MTB park 15. Spolek Metoděj o. s., Orel jednotka Zábřeh 16. TJ Sokol Zábřeh 17. TJ LOKO Skalička 18. Plavecký klub 19. B-klub 20. Fit Club Relax 21. Fit Lady 22. SK vodní sporty 23. Kuželkářský klub 24. Český rybářský svaz, místní organizace Zábřeh 25. Dům dětí a mládeže 26. Klub důchodců

Z lokalizace vybraných zázemí volnočasových aktivit ve městě vyplývá, že jsou koncentrována především v lokalitách okolo centra města. Nejvíce zázemí je soustředěno v areálu městského stadionu a jeho okolí. Volnočasová aktivita je také soustředěna v areálu sportovní haly pod správou Tělocvičné jednoty Sokol a její blízkosti. Centrem sportovních aktivit je pak také Plavecký areál. V některých částech města se zázemí pro trávení volného času jeví jako nedostatečné. Jedná se především o ZSJ Krumpach a její severozápadní část, kde se nachází sídliště a je tu tak koncertováno velké množství obyvatel (ZSJ Krumpach je druhá nejlidnatější sídelní jednotka v Zábřehu). Chybí zde především zázemí pro sportovní vyžití a kvalitní zázemí pro trávení volného času dětí. Další část města, kde se jeví zázemí volnočasových aktivit nedostatečné, je západní okrajová část, tedy především ZSJ Na výsluní. V té žilo podle posledního sčítání lidu, domů a bytů více než 450 obyvatel a není zde lokalizováno žádné z našich sledovaných zázemí. V této lokalitě se navíc v posledních letech zástavba města rozrůstá. Zázemí se také zdá nedostatečné v okrajových sídelních jednotkách Skalička a Ráječek, která jsou od centra města více vzdálené. V ZSJ Skalička se nachází zázemí pro sportovní aktivity, ale chybí zde kvalitní zázemí pro aktivní vyžití nejmladších obyvatel. V ZSJ Ráječek jsme lokalizovali pouze dětské hřiště.

7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit vztah obyvatel města k vybraným zázemím volnočasových aktivit ve městě. Dotazník vznikl ve spolupráci s Odborem rozvoje a územního plánování Městského úřadu Zábřeh. Byla vypracována také jeho elektronická verze, která se objevila na oficiálních stránkách města a sociální síti. Byl zmíněn také v místním tištěném zpravodaji. Dotazník byl určen pouze pro obyvatele města Zábřeh a skládal se ze 14 otázek. V první části dotazníku bylo zjišťováno, jak často a které prostory pro volnočasové aktivity obyvatelé navštěvují, jaká je pro ně jejich dostupnost, jaká je podle jejich názoru kvalita těchto zázemí, zda je jejich množství v Zábřehu dostatečné, případně v jakých lokalitách je množství nedostatečné. Dále obyvatelé vybírali ze seznamu možných zázemí volnočasových aktivit, které by ve městě nejvíce uvítali. Druhá část otázek byla zaměřena na údaje o respondentovi. Kromě pohlaví, věku, nejvyššího dosaženého vzdělání a zaměstnání bylo zjišťováno, v jakém věku mají děti, typ jejich domu/bytu a část města (základní sídelní jednotka), kde bydlí (viz příloha). Dotazníkové šetření probíhalo od října roku 2015 do března roku 2016. Ochota obyvatel účastnit se dotazníkové šetření byla malá. Pro účely vyhodnocení bylo nakonec použito 194 vyplněných dotazníků (1,4 % obyvatelstva).

Tab. 28 Počet vyplněných dotazníků v jednotlivých základních sídelních jednotkách Zábřehu

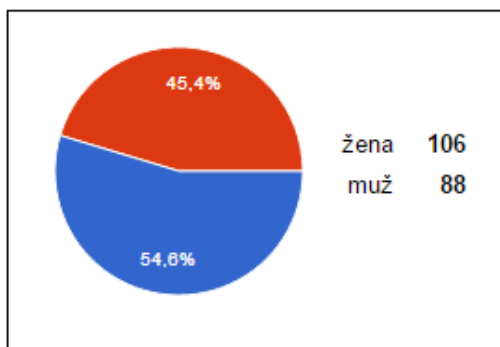
název ZSJ	počet dotazníků	název ZSJ	počet dotazníků
Zábřeh-střed	16	Skalička	13
Sídliště-severovýchod	22	Ráječek	4
Levenov	12	Pod Lesnickou	2
Měkkýš	0	Na výsluní	22
Leštinská	2	Račice	4
17. listopadu	15	Školská	12
Mlýnský náhon	15	Hněvkov	4
Klárinka	0	Dolní Bušínov	0
U nemocnice	17	Pivonín	0
Krumpach	30	Václavov	4
celkem	194		

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

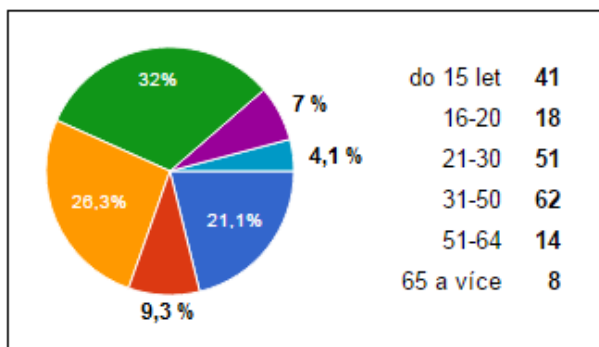
7.1 Charakteristika respondentů

Nejvyšší počet respondentů žije v ZSJ Krumpach (15,5 %). Druhé největší zastoupení mají ZSJ Sídliště-severovýchod a Na výsluní. Více než 10 respondentů (tuto hranici považujeme pro naše účely za reprezentativní vzorek) dále bydlí v ZSJ U nemocnice, Zábřeh-střed, 17. listopadu, Mlýnský náhon, Skalička, Levenov a Školská. Ze 194 respondentů (obyvatel) je 55 % žen a 45 % mužů, jedná se tedy o poměrně vyvážený vzorek obyvatel. Ve věkové kategorii do 15 let bylo zastoupeno 21 % respondentů, kategorii 16–20 let tvořilo 9 % respondentů a kategorii 21–30 let 26 % respondentů. Nejvíce zastoupena byla věková kategorie 31–50 let (32 %), kategorii

51–64 let tvořilo 7 % respondentů a poslední skupinou byla kategorie nad 65 let (4 % respondentů).

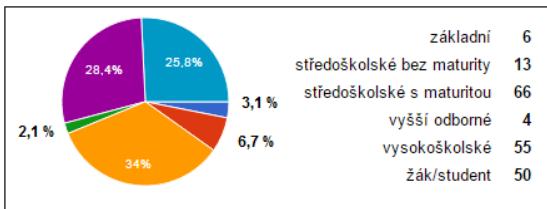

Obr. 29 Struktura respondentů podle pohlaví (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

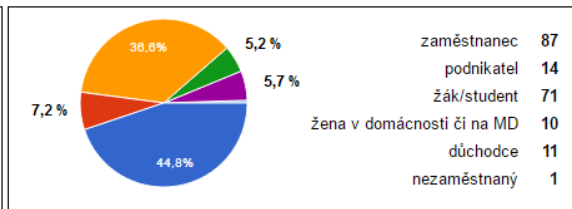

Obr. 30 Struktura respondentů podle věku (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Nejčastěji uvedené školní vzdělání bylo středoškolské s maturitou (34 % respondentů), dále vysokoškolské vzdělání (28 %) a středoškolské vzdělání bez maturity (7 %). Základní vzdělání mají 3 % respondentů a vyšší odborné 2 % respondentů. Žáci a studenti tvořili 26 % všech respondentů. Z hlediska zaměstnání převažovali zaměstnanci (45 %). Žáci/studenti tvořili 37 % respondentů, podnikatelé 7 %, důchodci 6 % a ženy v domácnosti či na mateřské dovolené 5 %. Pouze jeden respondent uvedl, že je nezaměstnaný.

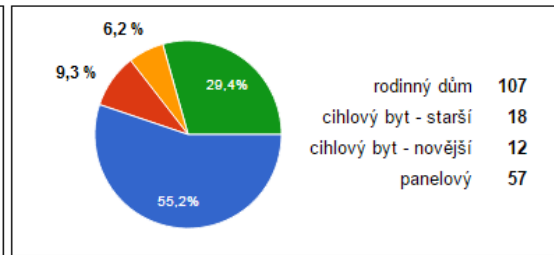
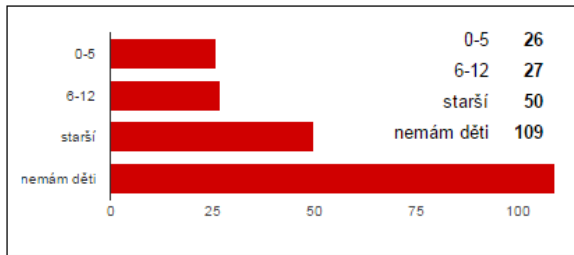

Obr. 31 Struktura respondentů podle vzdělání (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Obr. 32 Struktura respondentů podle zaměstnání (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Děti má méně než polovina respondentů (44 %). Děti ve věku 0–5 let má 13 % respondentů, ve věku 6–12 let 14 % a děti starší 12 let má 26 % respondentů. Dále bylo zjišťováno, v jakém typu domu nebo bytu respondent bydlí. Více než polovina (55 %) jich žije v rodinném domě, v panelovém domě bydlí 29 % respondentů, ve starším cihlovém bytě 9 % a v novějším cihlovém bytě 6 % respondentů.

Obr. 33 Struktura respondentů podle počtu dětí (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

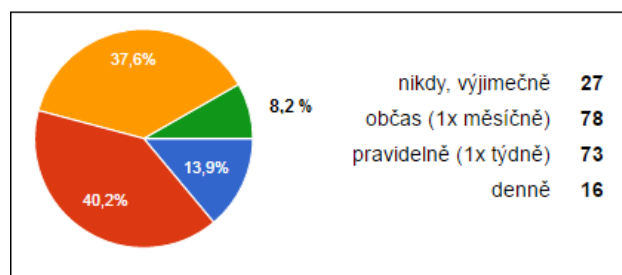
Obr. 34 Struktura respondentů podle typu jejich domu či bytu (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

7.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Výsledky dotazníkového šetření budou vyhodnocovány podle jednotlivých otázek, nejen v obecné rovině, ale také podle věkových kategorií či podle jednotlivých základních sídelních jednotek. Větší pozornost bude věnována dětským hřištím. K vyhodnocení dotazníkového šetření podle vzdělání či zaměstnání obyvatel jsme neměli k dispozici dostatečný reprezentativní vzorek respondentů (velká převaha zaměstnanců, středoškolského vzdělání).

1. Jak často v Zábřehu využíváte prostory pro volnočasové aktivity (hřiště, kluby, spolky, kulturní prostory, sportoviště, parky)?

Většina obyvatel (40 %) uvedla, že prostory pro volnočasové aktivity využívá občas, tj. asi jednou za měsíc, 38 % respondentů odpovědělo, že je využívají pravidelně, tj. jednou za týden. Podíl respondentů, kteří nenavštěvují tyto prostory vůbec nebo jen výjimečně, je 14 %. Denně využívá tyto zázemí volnočasových aktivit 8 % respondentů.

Obr. 35 Vyhodnocení otázky č. 1 (zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

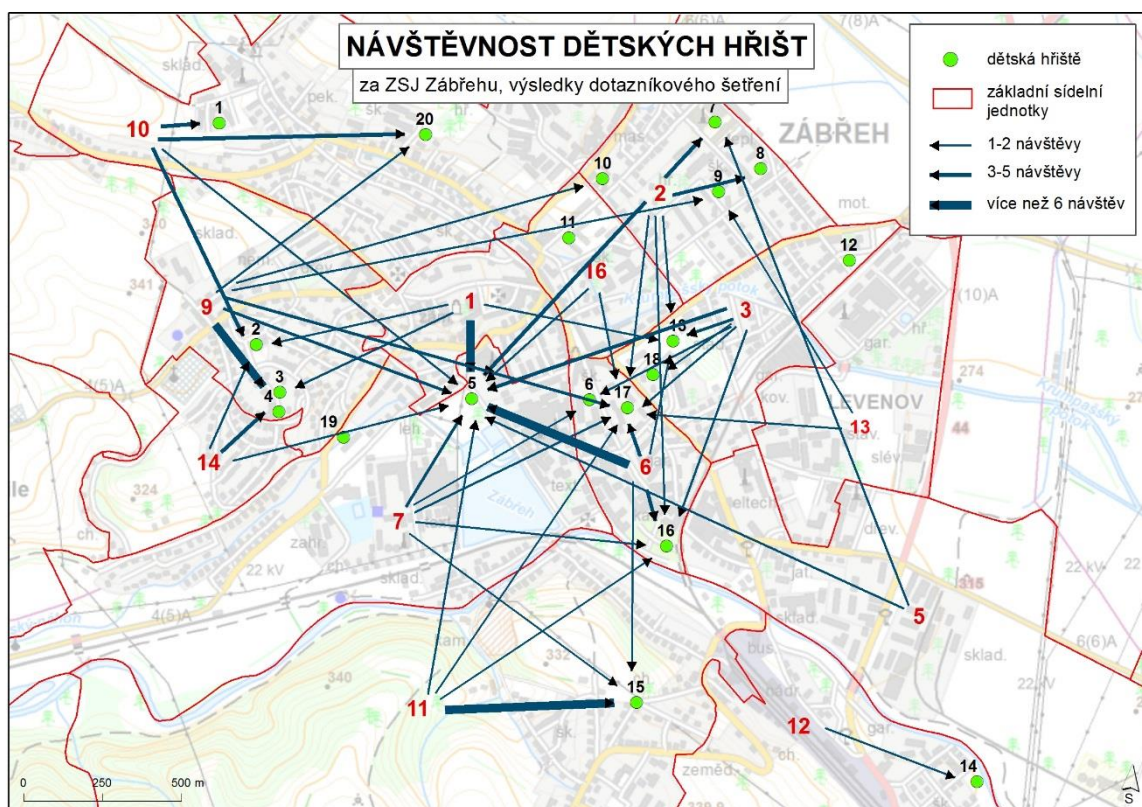
Z počtu respondentů, kteří navštěvují sledovaná zázemí denně, jich je 56 % ve věku 21–50 let, 31% bylo mladších 21 let a 25 % respondentů bylo starších 50 let. Většina těchto respondentů dále uvedla, že je podle nich množství dětských hřišť ve městě dostatečné, množství klubů/spolků a prostor pro sportovní vyžití je naopak podle poloviny těchto respondentů nedostatečné.

Z počtu respondentů, kteří navštěvují zázemí volnočasových aktivit pravidelně (1x týdně), je 32 % ve věku 31–50 let, 29 % ve věku 21–30 let, 22 % ve věku do 15 let a pouze 8 % jich je ve věku 16–20 let a 3 % věku 65 a více let. I v tomto případě si většina těchto respondentů myslí, že je množství dětských hřišť, klubů/spolků a parků dostatečné, zatímco množství prostorů pro sportovní využití je nedostatečné.

2. Které prostory pro volnočasové aktivity navštěvujete?

o Dětská hřiště

Dětská hřiště navštěvuje 32 % respondentů. Největší podíl tvoří obyvatelé ve věku 31–50 let, přičemž nejčastěji mají děti ve věku od 5 let výše. Dále dětská hřiště využívá věková kategorie 21–30 let, která má nejčastěji děti ve věku 0–5 let. Třetí nejpočetnější skupinou využívající dětská hřiště je věková kategorie do 15 let. Věkové kategorie 16–20 let, 51–64 let a 65 a více let navštěvují dětská hřiště velmi zřídka nebo vůbec.

Obr. 36 Návštěvnost dětských hřišť z jednotlivých ZSJ Zábřehu
(zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování)

Nejnavštěvovanější dětské hřiště je Oborník. To navštěvuje 53 % respondentů (z počtu respondentů navštěvujících dětská hřiště). Druhé nejnavštěvovanější hřiště je Rákosníčkovo hřiště, které navštěvuje 26 % respondentů. Třetí nejnavštěvovanější je hřiště u stadionu (Eldorádo), které navštěvuje 23 % respondentů. Hřiště ve Wolkerových sadech navštěvuje 19 %

respondentů. Mezi další často navštěvovaná dětská dále patří hřiště na Výsluní (pod ul. L. Fialy, na ulici Výsluní 2 i nové dětské hřiště Na Výsluní) a hřiště na Skaličce. Ostatní dětská hřiště navštěvovalo 5 a méně respondentů.

Z mapy návštěvnosti dětských hřišť z jednotlivých sídelních jednotek je patrné dominantní postavení hřiště Oborník. To navštěvují obyvatelé z celého města. Podobné je to také u Rákosníčkova hřiště a hřiště u stadionu, jen v menší míře. Nejvíce navštěvovaná dětská hřiště jsou tedy ty, které leží v blízkosti centra města, jsou postavené v nedávné době nebo nově zrekonstruované. Tyto dětská hřiště navštěvují obyvatelé z různých částí města. Dětská hřiště v okrajových částech města slouží především jako lokální místa návštěvnosti.

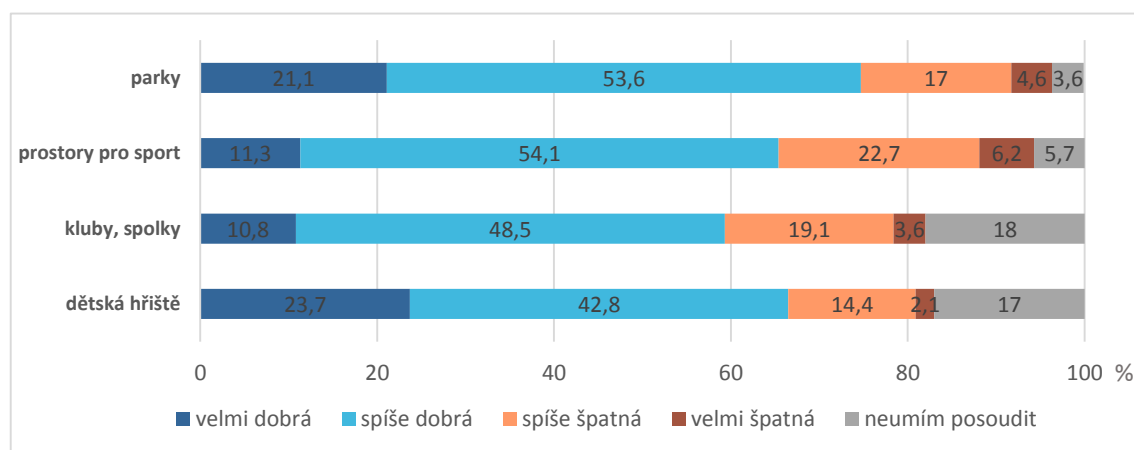
○ **Ostatní zázemí volnočasových aktivit**

Některý klub či spolek ve městě navštěvuje 27 % respondentů. Nejčastěji uváděné kluby byly Fit Klub mami a Dům dětí a mládež. Mezi dalšími uvedenými spolky byly například SK Sulko Zábřeh, SK vodní sporty, Kuželkářský klub, Lezci Zábřeh, Klub důchodců nebo TJ Sokol Zábřeh. Některé ze zázemí pro sportovní aktivity navštěvuje 54 % respondentů. Nejvíce navštěvovaným sportovištěm je jednoznačně plavecký areál. Ten navštěvuje téměř polovina respondentů navštěvujících sportovní prostory. Druhým nejčastěji navštěvovaným místem je městský stadion, ten navštěvuje 21 % těchto respondentů. Další v pořadí byla Sokolovna, tu navštěvuje 14 % respondentů. Respondenti také uváděli cyklostezku, která se nachází mezi obcemi Lupěné a Hněvkov, tedy asi 2 km západně od Zábřehu. Byla otevřena v roce 2012 a stala se oblíbeným místem především cyklistů a bruslařů z celého okolí. V našem dotazníkovém šetření ji uvedlo 13 % respondentů navštěvujících sportovní zázemí. Mezi další prostory uvedené respondenty v dotazníku patřily hřiště na Skaličce, tenisová hala, posilovna a tělocvičny na základních školách. Kulturní dům a kino navštěvuje 89 % respondentů a parky 57 % všech respondentů. Jako další zázemí volnočasových aktivit respondenti nejčastěji uváděli hudební Klub ve zdi a taneční klub, kavárny, muzeum a galerii či Základní uměleckou školu Zábřeh.

3. Jaká je pro vás dostupnost prostor pro volnočasové aktivity v Zábřehu?

Dostupnost dětských hřišť je pro 67 % respondentů velmi dobrá nebo spíše dobrá a pro 16 % respondentů spíše špatná nebo velmi špatná. Špatnou dostupnost uváděli nejčastěji obyvatelé bydlící v ZSJ Krumpach, dále v ZSJ Na výsluní, Mlýnský náhon, Ráječek a Školská. Naopak velmi dobrou dostupnost hřišť uvádí nejčastěji obyvatelé ZSJ 17. listopadu a ZSJ U nemocnice, tedy sídelní jednotky, kde se nachází 3 dětská hřiště. Dále jsou velmi spokojeni obyvatelé ZSJ Levenov, Zábřeh-střed, Sídliště-severovýchod, tedy sídelní jednotky blízko centra města. Pro 60 % respondentů je dostupnost klubů a spolků velmi dobrá nebo spíše dobrá a pro 22 % respondentů

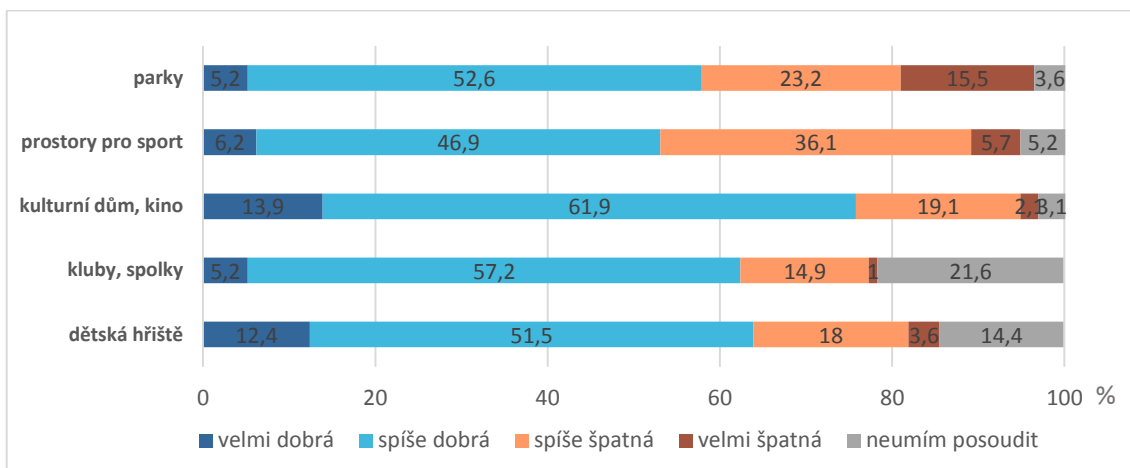
spíše špatná nebo velmi špatná. Špatnou dostupnost uvádí nejčastěji obyvatelé ZSJ Krumpach, ZSJ Na výsluní a ZSJ U nemocnice. Pro 65 % respondentů je dostupnost prostor pro sportovní vyžití velmi dobrá nebo spíše dobrá a pro 29 % velmi špatná nebo spíše špatná. Špatnou dostupnost uvádí nejčastěji opět ZSJ Krumpach a ZSJ Na výsluní. Dostupnost parků je pro 75 % respondentů velmi dobrá nebo spíše dobrá a pro 22 % spíše špatná nebo velmi špatná.

Obr. 37 Vyhodnocení otázky č. 3 dotazníkového šetření (vlastní zpracování)

4. Jaká je podle Vás jejich kvalita?

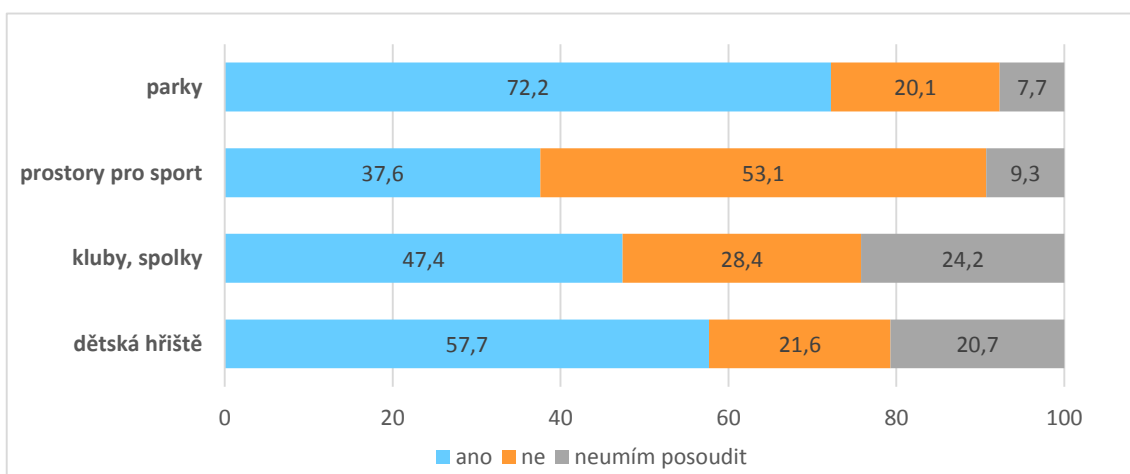
Zázemí, které bylo z hlediska kvality respondenty nejvíce kladně ohodnoceno, byl kulturní dům a kino. Jako velmi dobré je hodnotí 14 % respondentů a jako spíše dobré 62 % respondentů. Téměř 20 % respondentů považuje jejich kvalitu za spíše špatnou a jen malé procento si myslí, že je velmi špatná. Kvalitu parků a klubů či spolků ve městě hodnotí kladně přibližně 55 % respondentů, 5 % dokonce velmi kladně. Zatímco kluby a spolky hodnotí záporně jen 16 % respondentů, parky 39 % respondentů. Poměrně značná část obyvatelstva se dokonce domnívá, že je jejich kvalita velmi špatná. Kvalitu prostor pro sportovní vyžití hodnotí přes 50 % respondentů kladně a 42 % záporně.

Obr. 38 Vyhodnocení otázky č. 4 dotazníkového šetření (vlastní zpracování)

5. Je jejich množství podle Vás v Zábřehu dostatečné?

Více než dvě třetiny respondentů (140 obyvatel) považují množství parků ve městě za dostatečné. Naopak 20 % z nich považuje množství za nedostatečné a 8 % respondentů (15 obyvatel) tuto skutečnost nedokázalo posoudit. Také nadpoloviční většina dotázaných si myslí, že množství dětských hřišť je dostatečné (58%). Opak si myslí 22 % respondentů a 21 % jich situaci nedokázalo posoudit. Množství klubů a spolků ve městě hodnotí 48 % respondentů jako dostatečné a 28 % jako nedostatečné. Hodně respondentů (24 %) tuto situaci nedokázalo posoudit. Nepříznivá situace je hodnocením prostor pro sportovní vyžití. Více než 50 % respondentů považuje jejich množství za nedostačené a pouze 38 % je hodnotí dostatečně. To se také odráží v následující otázce, kde obyvatelé nejčastěji uvádí, že by ve městě uvítali zázemí pro sportovní aktivity.

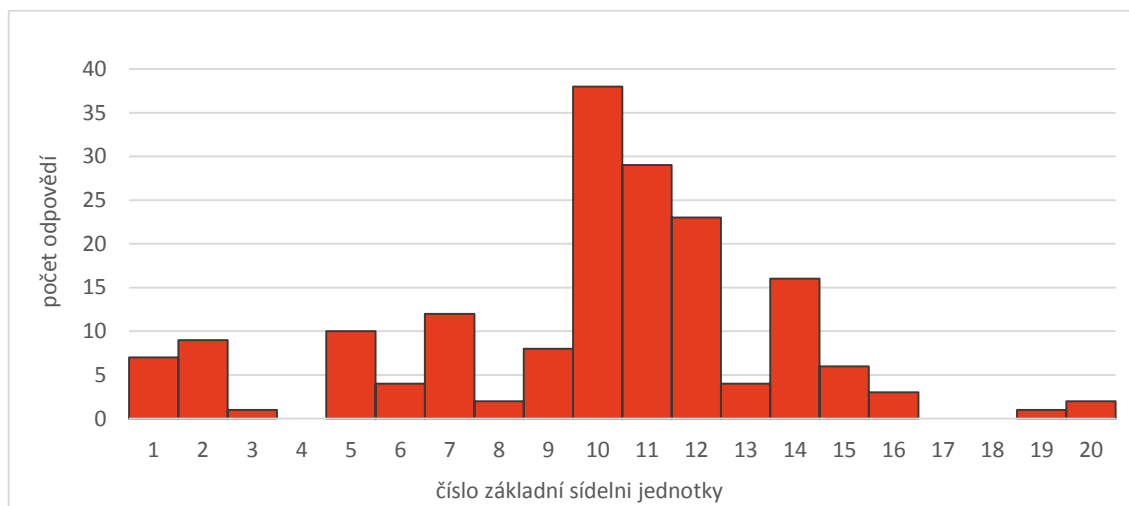

Obr. 39 Vyhodnocení otázky č. 5 dotazníkového šetření (vlastní zpracování)

6. V jakých lokalitách je podle Vás zázemí pro volnočasové aktivity nedostatečné?

Jako lokality, kde je zázemí pro volnočasové aktivity nedostatečné, uváděli respondenti nejčastěji tyto čtyři základní sídelní jednotky: Krumpach (č. 10), Skalička (č. 11), Ráječek (č. 12) a Na výsluní (č. 14). ZSJ Krumpach uvedlo 20 % všech respondentů, Skaličku 15 %, Ráječek 12 % a ZSJ Na výsluní 8 % respondentů. Další v pořadí byla poté ZSJ Mlýnský náhon a ZSJ Leštinská. Ve všech těchto případech se jedná o okrajové části města. ZSJ Měkkýš, Hněvkov a Dolní Bušínov neuvedl žádný respondent.

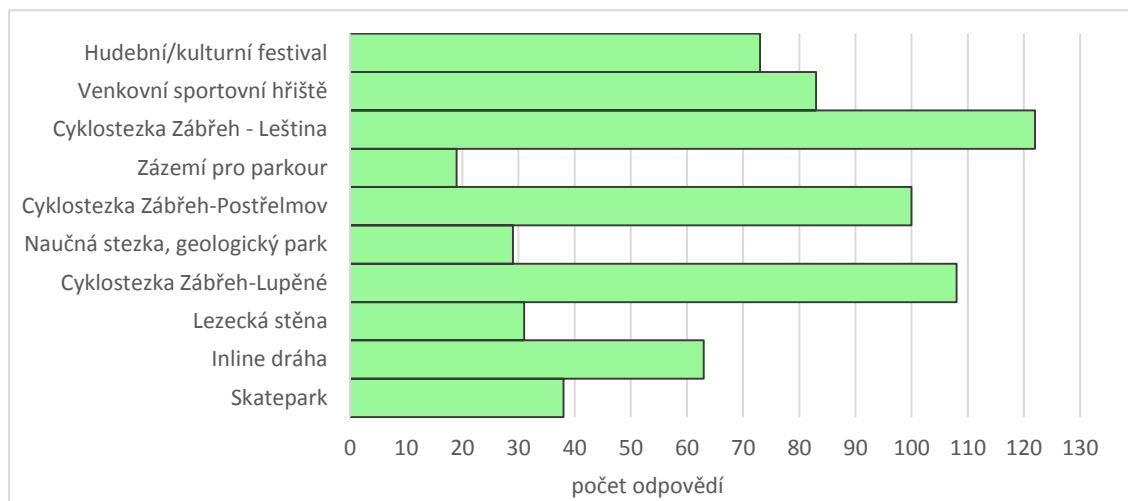

Obr. 40 Vyhodnocení otázky č. 6 dotazníkového šetření (vlastní zpracování)

V ZSJ Krumpach bydlí 30 respondentů a 73 % z nich se domnívá, že je zde zázemí pro volnočasové aktivity nedostatečné. V ZSJ Skalička se 54 % respondentů domnívá, že je zde zázemí nedostatečné. V ZSJ Sídliště-severovýchod si polovina obyvatel myslí, že je zde zázemí dostatečné a druhá polovina, že je nedostatečné. V ZSJ Ráječek sice bydlí pouze 4 respondenti, tudíž je nelze brát jako reprezentativní vzorek, nicméně všichni uvedli, že je zde zázemí nedostatečné. v ZSJ Mlýnský náhon se 40 % respondentů domnívá, že je zde zázemí nedostatečné. Sídelní jednotky, kde se méně než třetina obyvatel domnívá, že je v jejich lokalitě nedostatek zázemí volnočasových aktivit, jsou Zábřeh-střed, Levenov, 17. listopadu, U nemocnice a Na výsluní. Jedná se tedy především o sídelní jednotky v centru města nebo blízko centra s výjimkou ZSJ Na výsluní, která leží v okrajové části města.

7. Které z těchto zázemí pro volnočasové aktivity byste v Zábřehu nejvíce uvítali?

Respondenti měli na výběr z 10 možností, které poskytlo vedení města jako možné budoucí zázemí pro volnočasové aktivity. Respondenti mohli označit maximálně 4 možnosti. Obyvatelé by v Zábřehu nejvíce uvítali cyklostezky vedoucí ze Zábřehu do okolních obcí, při čemž nejvíce hlasů dostala cyklostezka vedoucí do Leštiny. Na druhém místě skončila cyklostezka do Lupěného a na třetím do Postřelmov. Mimo cyklostezky by obyvatelé nejvíce uvítali venkovní sportovní hřiště s umělým povrchem, hudební/kulturní/divadelní festival a inline dráhu.

Obr. 41 Vyhodnocení otázky č. 7 v dotazníkovém šetření (vlastní zpracování)

Ve věkové kategorii do 20 let obdrželo nejvíce hlasů venkovní sportovní hřiště, následoval skatepark, inline dráha a hudební/kulturní/divadelní festival. Poté následovala cyklostezka do Lupěného, cyklostezka do Postřelmov, zázemí pro parkour, cyklostezka do Leštiny a nejméně hlasů obdrželi lezecká stěna a naučná stezka. Ve věkové kategorii 21–50 let by nejvíce obyvatel uvítalo cyklostezku do Leštiny, následovala cyklostezka do Lupěného a cyklostezka do Postřelmov. Jako další se umístilo venkovní sportovní hřiště, hudební/kulturní/divadelní festival, inline dráha a lezecká stěna. Nejméně hlasů obdržely skatepark a zázemí pro parkour. Ve věkové kategorii 51 a více let získaly nejvíce hlasů cyklostezky do Leštiny a do Postřelmov. Následovala cyklostezka do Lupěného, hudební/kulturní/divadelní festival, venkovní hřiště a naučná stezka. Pouze pár hlasů obdržely skatepark a inline dráha a žádný hlas nedostalo zázemí pro parkour.

8 SYNTÉZA ZÍSKANÝCH POZNATKŮ A DISKUSE

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina obyvatel navštěvuje zázemí volnočasových aktivit ve městě občas (1x měsíčně) nebo pravidelně (1x týdně). Z vybraných zázemí je nejvíce navštěvován kulturní dům a kino, navštěvuje je téměř 90 % respondentů. Přibližně polovina respondentů navštěvuje parky a zázemí pro sportovní vyžití a čtvrtina kluby či spolky ve městě. Jednoznačně nejnavštěvovanější zázemí pro sportovní vyžití je plavecký areál. Dále pak městský stadion a sportovní hala (Sokolovna) na ulici Sokolská. Často uváděným sportovním zázemím, které se ovšem nenachází v katastru města, byla cyklostezka Lupěné-Hněvkov.

Třetina respondentů navštěvuje dětská hřiště. Věková kategorie, která navštěvuje dětská hřiště nejvíce, jsou obyvatelé ve věku 31–50 let, přičemž většina má děti ve věku 5 a více let. Druhé nejvyšší zastoupení má kategorie 21–30 let, tito respondenti mají většinou děti ve věku 0–5let. Třetí nejpočetnější skupinou navštěvující dětská hřiště jsou děti do 15 let. Nejnavštěvovanějším dětským hřištěm je Oborník. To navštěvuje více než polovina respondentů navštěvující některá hřiště. Mezi další často navštěvovaná hřiště patří Rákosníckovo hřiště, hřiště u stadionu, hřiště ve Wolkerových sadech (dolním parku), pod ulicí L. Fialy a dětská hřiště ležící vedle sebe také při ulici L. Fialy (hřiště „Na výsluní“ a „Výsluní 2“). Jedná se tedy většinou o dětská hřiště, která byla zmiňována v předešlé kapitole, jakožto nově postavená nebo zrekonstruovaná. Dětské hřiště ve Wolkerových sadech sice nebylo zmíněno, ale patří také mezi novější dětská hřiště ve městě. Z respondentů, kteří navštěvují dětská hřiště, si 70 % myslí, že je jejich kvalita dobrá a 29 % se domnívá, že je jejich kvalita špatná. Pro 82 % respondentů je dostupnost dětských hřišť dobrá a pro 13 % je spíše špatná (velmi špatnou dostupnost neuvedl žádný respondent). Spíše špatnou dostupnost uvedli obyvatelé ZSJ Krumpach, Skalička, Na výsluní, Ráječek, Zábřeh-střed a Mlýnský náhon. To koresponduje s výsledkem terénního výzkumu, kde bylo zjištěno, že se dětská hřiště nachází téměř v každé sídelní jednotce, případně nedaleko v té sousední.

Názory obyvatel na to, zda je v Zábřehu množství těchto zázemí dostatečné, se hodně liší. Co se týče množství parků ve městě, více než 70 % respondentů se domnívá, že je jejich množství dostatečné. Kvalita parků je podle více než poloviny respondentů spíše dobrá a podle 39 % respondentů spíše nebo velmi špatná. Dolní park ve Wolkerových sadech byl v době dotazníkového šetření již v revitalizaci. Revitalizace zeleně v parku Petra Bezruče je již také naplánována. Na louce u rybníka Oborník také vzniká nový park se zázemím pro volnočasové aktivity pro všechny věkové kategorie. Množství klubů či spolků ve městě je dostatečné pro téměř polovinu respondentů a nedostatečné pro skoro 30 % respondentů. Kluby či spolky ve

městě jsou z našich sledovaných zázemí nejméně navštěvované, některý ze spolků ve městě navštěvuje 22 % respondentů. Nejpočetnější věkovou kategorií navštěvující tato zázemí je 21–30 let a dále 31–50 let. Z celkového počtu mladistvých do 21 let jich pouze 15 % navštěvuje některý klub či spolek. Přitom při terénním šetření bylo zjištěno, že je nabídka spolků a jejich činností pestrá, zvláště pro děti a mládež.

Co se týče prostor pro sportovní vyžití, v tomto případě se naopak více než polovina respondentů domnívá, že je jejich množství nedostatečné. Sedmá otázka v dotazníku, která zjišťovala, jaké z nabízených zázemí by obyvatelé v Zábřehu nejvíce uvítali, byla také sestavena až na dvě výjimky pouze ze sportovních zázemí. Ty také obdržely nejvíce hlasů.

Zázemí, které by zde respondenti nejvíce uvítali, je cyklostezka vedoucí ze Zábřehu do Leštiny. Tato cyklostezka by se měla začít v nejbližší době realizovat. Velmi vítané by byly také další cyklostezky vedoucí do okolních obcí. Mimo cyklostezek by tu respondenti nejvíce uvítali venkovní sportovní hřiště s umělým povrchem a hudební či kulturní festival. V dotazníkovém šetření pak také respondenti uváděli, že jim zde chybí víceúčelová sportovní hala.

Lokality, které respondenti nejčastěji uváděli jako ty, kde je zázemí volnočasových aktivit nedostatečné, korespondují s těmi, které byly vyhodnoceny jako nedostatečné v terénním šetření. Nejvíce uváděnou lokalitou v dotazníkovém šetření byla ZSJ Krumpach. Tu uvedlo 20 % všech respondentů a 73 % respondentů bydlících v této lokalitě. ZSJ Skalička uvedlo 15 % všech respondentů a více než polovina jejích obyvatel a ZSJ Ráječek uvedlo 12 % všech respondentů a polovina jejích obyvatel, ale v tomto případě se nejednalo o reprezentativní vzorek obyvatel. ZSJ Na výsluní uvedlo 8 % respondentů a 27 % jejích obyvatel.

Když se na tyto lokality podíváme z hlediska jejich demografického vývoje a struktury, zjistíme, že se jedná o sídelní jednotky, kde se počet obyvatel ve sledovaném období 1991-2011 výrazněji či mírně zvýšil nebo zůstal přibližně stejný (jen mírně klesnul). V ZSJ Krumpach se počet obyvatel v tomto období mírně snížil, stále však zůstává vysoký, druhý nejvyšší ze všech sídelních jednotek. Dětská složka populace zaznamenala sice, tak jako ve všech ZSJ, výrazný úbytek, ale v roce 2011 měl Krumpach nejvyšší podíl této složky populace ze všech sledovaných jednotek. Hodnota indexu stáří je jedna z nejnižších v Zábřehu. V této lokalitě by tedy bylo vhodné vybudovat kvalitní zázemí pro volnočasové aktivity dětí a mládeže, ale i pro dospělé. V ZSJ Skalička se počet obyvatel ve sledovaném období poměrně výrazně zvýšil. Oproti ZSJ Krumpach je zde podíl dětské a produktivní složky populace nižší a podíl postproduktivní složky naopak o něco vyšší. Index stáří tedy dosahuje hodnoty nad 100, ale nepatří mezi ty nejvyšší v Zábřehu. ZSJ Skalička je také charakteristická vysokým podílem osob zaměstnaných v sekundárním a primárním sektoru v porovnání s ostatními ZSJ. V této lokalitě se nachází zázemí pro sportovní vyžití (areál s multifunkčním hřištěm a sídlem klubu TJ LOKO Zábřeh), ale

chybí zde kvalitní zázemí pro nejmenší věkové kategorie. Na obnovu stávajícího dětského hřiště již byla vypsána zakázka, a tak by se mělo v nejbližší době dočkat nové moderní podoby. V ZSJ Na výsluní se počet obyvatel v letech 1991–2011 mírně zvýšil. V této lokalitě se v posledních letech rozšiřuje městská zástavba, vznikla zde nová ulice. Tato lokalita je charakteristická velmi nízkým podílem věkové kategorie nad 65 let, dlouhodobě nízkým indexem stáří a vysokým podílem osob zaměstnaných v terciéru a také vysokým podílem osob s vysokoškolským vzděláním. Dětská hřiště a nové workoutové hřiště nacházející se v sousední ZSJ U nemocnice jsou sice od nově vznikající zástavby nedaleko, ovšem tato lokalita je od centra města (tudíž většiny zázemí volnočasových aktivit) poměrně vzdálená. V případě dalšího rozšiřování této části města, by měl být věnován také prostor zázemím pro trávení volného času.

9 ZÁVĚR

Vývoj obyvatelstva města Zábřeh je už delší dobu nepříznivý. Počet obyvatel dlouhodobě klesá, především z důvodu vystěhovávání obyvatel, obyvatelstvo rychle stárne. Mezi jednotlivými základními sídelními jednotkami však existují značné rozdíly. Ve většině sídelních jednotek městské části Zábřeh se počet obyvatel mezi roky 1991 a 2011 snížil. V případě nejlidnatější sídelní jednotky Sídliště-severovýchod dokonce o téměř tisíc obyvatel. V základních sídelních jednotkách Mlýnský náhon, Skalička, Na výsluní a Zábřeh-střed se naopak počet obyvatel zvýšil. Nejvýrazněji v ZSJ Mlýnský náhon a Skalička. Co se týče věkové struktury, v roce 1991 převažovala až na jednu výjimku ve všech sídelních jednotkách předproduktivní složka populace nad postproduktivní. ZSJ Mlýnský náhon a Na výsluní měly ze všech sledovaných jednotek nejvyšší podíly předproduktivní složky a nejnižší podíly postproduktivní složky populace. Z toho také vyplývá, že v těchto ZSJ byly také nejnižší hodnoty indexu stáří, ty nejvyšší měly ZSJ Leštinská a Zábřeh-střed. V roce 2011 byla již situace velmi odlišná. Předproduktivní složka populace se velmi snížila a postproduktivní naopak velmi zvýšila a ve většině sídelních jednotek již postproduktivní složka převažovala nad předproduktivní. Nejvyšší podíly předproduktivní složky populace byly v ZSJ Krumpach a 17. listopadu. ZSJ Mlýnský náhon i Na výsluní měly stále nejnižší podíly předproduktivní složky obyvatelstva. Hodnoty indexu stáří byly nejvyšší v ZSJ U nemocnice a Školská.

Z terénního šetření zázemí pro volnočasové aktivity ve městě bylo zjištěno, že se volnočasové aktivity sdružují především v blízkosti městského stadionu, sportovní haly na ulici Sokolská, v plaveckém areálu a také v Katolickém domě. Dětské hřiště se nachází téměř v každé sídelní jednotce. Několik dětských hřišť bylo v posledních letech nově postaveno nebo zrekonstruováno. Jedná se především o dětská hřiště v blízkosti centra města. Ostatní zázemí volnočasových aktivit jsou koncentrována především v okolí centra města, ale v současné době vzniklo či vzniká několik nových zázemí pro sportovní vyžití, která jsou umístěna spíše v okrajových částech města. Zázemí pro trávení volného času tedy podle zjištěných informací chybí, nebo je jejich kvalita nedostačující, především v okrajových částech města (ZSJ Krumpach, Na výsluní, Skalička, Ráječek).

Výsledky dotazníkového šetření potvrdili, že také obyvatelé města vnímají okrajové části města z hlediska množství a kvality zázemí volnočasových aktivit jako nedostatečné. Nejproblematictější sídelní jednotkou je podle obyvatel Krumpach. Dále pak Skalička, Ráječek a Na výsluní. Jelikož se jedná o lokality, kde se počet obyvatel výrazně nesnižuje (spíše naopak v několika sídelních jednotkách zvyšuje) a index stáří zde dosahuje v porovnání s ostatními jednotkami nízkých hodnot, byl v těchto lokalitách navržen vznik nových zázemí pro sportovní

vyžití a vznik nových nebo zrekonstruování stávajících dětských hřišť. Vedení města na tyto potřeby obyvatel již v mnoha případech reaguje, v posledních letech vzniklo několik nových zázemí pro volnočasové aktivity obyvatel, především dětská hřiště a zázemí pro sportovní aktivity. V plánu je také vybudování několika nových i další rekonstrukce nevyhovujících zázemí pro trávení volného času.

SUMMARY

In this thesis, we firstly analysed the development of the socio-demographic structure of the town and its parts since 1991. The individual parts of the city were compared in terms of population, age structure, the structure of the population by economic activity, education and the sector of the national economy for the years 1991, 2001 and 2011. The results of this analysis, we determined the basic trends of development of the various parts of the town in the period of 1991-2011. We found out that in the most parts of the city the number of inhabitants was reduced. Furthermore, we found out that there are big differences between the different parts of the city, especially in the age structure. In almost all parts of the city pre-productive part of the population (aged 0-15 years) were significantly reduced and the post-productive part of the population (aged 65 years or more) was significantly increased.

In the next part of the thesis, the base of selected leisure time activities in the town (playgrounds, spaces for sports, societies, cultural spaces and parks) and their spatial differentiation were examined based on our own field research. Then the information obtained was confronted with the opinions of the town's population through a questionnaire survey. The questionnaire was created in cooperation with the leadership of the town and we asked people how they perceive the facilities for leisure activities. Whether they are assessed as adequate and how the people assess their availability or quality. We found out that leisure activities' facilities are the least accessible for the inhabitants living in outlying parts of the town. According to the respondents the amount of the facilities is also insufficient especially in outlying parts of the city. The inhabitants would mostly appreciate the emergence of new facilities for sports (outdoor playground with artificial surface, or a multi-purpose sports hall).

In the conclusion of this work, we examined the relation between demographic structure in the various parts of the city and an offer of places for spending free time. We also proposed development options for spending free time in various locations in the town.

POUŽITÉ ZDROJE

Použitá literatura:

BARTOŠ, Josef, Jindřich SCHULZ a Miloš TRAPL. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Ostrava: Profil, 1974.

BARTOŠ, Josef. *Zábřeh - 750 let*. Zábřeh: Město Zábřeh, 2004. ISBN 80-239-4720-6.

ELLEGARD, Kajsja. A time-geographical approach to the study of everyday life of individuals – a challenge of complexity. *GeoJournal*. 1999, 48.

FAZIK, Alexander a Jan ŠTEMBERK (eds.). *Aktuální problémy volného času a cestovního ruchu*. 1. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov ve spolupráci s katedrou společenských věd Vysoké školy obchodní v Praze, 2013. ISBN 978-80-7415-076-0. ISSN 978-80-7415-076-0.

FILIPCOVÁ, Blanka. *Člověk, práce, volný čas*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1967. Sociologická knižnice (Svoboda).

FRANTÁL, Bohumil, KLAPKA, Pavel a Tadeusz SIWEK. Lidské chování v prostoru a čase: teoreticko-metodologická východiska. *Sociologický časopis/ Czech Sociological Review*, 2012, Vol. 48 (5): 833-857.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova, 2003. Texty pro distanční studium. ISBN 80-7290-128-1.

HODAŇ, Bohuslav a Tomáš DOHNAL. *Rekreologie*. 2., upr. a rozš. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-2197-1.

HODAŇ, Bohuslav (ed.). *Volný čas a jeho současné problémy: sborník příspěvků přednesených na vědeckém sympoziu v Olomouci ve dnech 20. a 21. května 2002*. Olomouc: Hanex Olomouc pro Fakultu tělesné kultury, c2002. ISBN 80-85783-37-1.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HOŠKOVÁ, Miloslava. *Zábřeh na starých pohlednicích*. 1. vyd. Štítý: Veduta, 2013. ISBN 978-80-86438-48-1.

HUBÁLEK, Josef (ed.). *Zábřeh v minulosti i přítomnosti: vlastivědný sborník*. Zábřeh: Okresní lidová knihovna, 1959.

IRA, Vladimír. Geografia času: prístup, základné koncepty a aplikácie. *Geografický časopis*. 2001, 53.

- IRA, Vladimír. Každodenné aktivity člověka z pohledu geografie času. ACTA GEOGRAPHICA UNIVERSITATIS COMENIANAE. 2006, No. 4.
- LENNTORP, Bo. Time-geography – at the end of its beginning. GeoJournal. 1999, 48.
- LIBROVÁ, Eva. *Volný čas obyvatel sídlišť v ČR*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury, 1986.
- LOLEK, Ctibor. Zábřeh 725 let. Zábřeh: Městský národní výbor v Zábřeze, 1979.
- MELZER, Miloš a Jindřich SCHULZ. Vlastivěda šumperského okresu. Vyd. 1. Šumperk: Okresní vlastivědné muzeum, 1993. ISBN 80-85083-02-7.
- NOVÁK, Jakub a Jana TEMELOVÁ. Každodenní život a prostorová mobilita mladých Pražanů. Sociologický časopis/ Czech Sociological Review, 2012, Vol. 48 (5): 833-857.
- NOVÁK, Jakub, Jana TEMELOVÁ, Lucie POSPÍŠILOVÁ a Nina DVOŘÁKOVÁ. Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. Sociologický časopis/ Czech Sociological Review, 2011, Vol. 47 (4): 831-858.
- KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9.
- OUŘEDNÍČEK, Martin a Jana TEMELOVÁ (eds.). Sociální proměny pražských čtvrtí. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2064-2.
- PAVLÍK, Zdeněk, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ a Alena ŠUBRTOVÁ. *Základy demografie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1986.
- PAVLÍK, Zdeněk a Milan KUČERA (eds.). *Populační vývoj České republiky 1990-2002*. 1. vyd. Praha: Demoart, 2002. ISBN 8090268684.
- POSPÍŠILOVÁ, Helena (ed.). *Mládež, hodnoty a volný čas*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-036-3.
- SLEPIČKOVÁ, Irena. *Sport a volný čas: vybrané kapitoly*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1039-6.
- ŠAFR, Jiří a Věra PATOČKOVÁ. Trávení volného času v České republice ve srovnání s evropskými zeměmi. Naše společnost: časopis Centra pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. 2010, 8(2), 21-27. ISSN 1214-438x.
- ŠVIGOVÁ, Milada. *Volný čas a my*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo, 1967. Živé myšlenky (Svobodné slovo).

VESELÁ, Jana. *Základy sociologie volného času*. Vyd. 1. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-7194-187-5.

Internetové zdroje:

Dům dětí a mládeže Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://ddm.zabreh.cz/>

Fit Club Relax [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.fitclubrelax.cz/>

Fit Klub Mami [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.fitklubmami.wbs.cz/>

Katolický dům Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.katak.cz/>

Kronika města Zábřeh [online]. 2015 [cit. 2016-04-05]. Dostupné z: <http://www.zabreh.cz/mesto-a-jeho-rozvoj/informace-o-meste/kronika-mesta>

Oficiální internetový informační portál města Zábřeh [online]. 2014 [cit. 2016-03-16]. Dostupné z: <http://www.zabreh.cz/>

Plavecký areál Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.zabreh-bazen.cz/>

RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005* [online]. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad, 2006 [cit. 2016-04-15]. ISBN 80-250-1277-8.

Sčítání lidu, domů a bytů 1991. Český statistický úřad [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Český statistický úřad [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Český statistický úřad [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

SK - Vodní sporty Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://lodenice-zabreh.sweb.cz/>

SK SULKO Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.fotbalzabreh.cz/>

Strategie rozvoje města Zábřeh 2015–2020 [online]. 2015 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.zabreh.cz/mesto-a-jeho-rozvoj/projekty-a-rozvoj/strategie-rozvoje>

Tenis Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://tenis-zabreh.webnode.cz/>

TJ LOKO Zábřeh Skalička [online]. 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.lokoska.cz/>

Turistické stránky města Zábřeh [online]. 2016 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z:
<http://tourism.zabreh.cz/>

Veřejná databáze. Český statistický úřad [online]. 2016 [cit. 2016-04-02]. Dostupné z:
<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>

PŘÍLOHY

Příloha 1: Vzor dotazníku – zázemí volnočasových aktivit ve městě

Dobrý den,

jsem studentkou 5. ročníku Univerzity Palackého v Olomouci – obor Regionální geografie a spolu s městem Zábřeh Vás žádám o vyplnění dotazníku, který je součástí mé diplomové práce, která se zabývá zázemím pro volnočasové aktivity v Zábřehu. Dotazník je určen pro občany města Zábřeh a je zcela anonymní.

Děkuji za Váš čas!

1) Jak často v Zábřehu využíváte prostory pro volnočasové aktivity (hřiště, kluby, spolky, kulturní prostory, sportoviště, parky)?

nikdy, výjimečně   občas (1x měsíčně)   pravidelně (1x týdně)   denně

2) Které prostory pro volnočasové aktivity navštěvujete? (možno více odpovědí)

- dětská hřiště,
pokud ano, která? (napište čísla hřišť – viz příložená mapa) .....
- kluby, spolky,
pokud ano, které? (vypište) .....
- kulturní dům, kino
- prostory pro sport,
pokud ano, které? (vypište) .....
- parky
- jiná (jaká? .....

3) Jaká je pro Vás dostupnost prostor pro volnočasové aktivity v Zábřehu?

		velmi dobrá	spíše dobrá	spíše špatná	velmi špatná	
1	dětská hřiště	1	2	3	4	neumím posoudit
2	kluby, spolky	1	2	3	4	neumím posoudit
3	prostory pro sport	1	2	3	4	neumím posoudit
4	parky	1	2	3	4	neumím posoudit

4) Jaká je podle Vás jejich kvalita?

		velmi dobrá	spíše dobrá	spíše špatná	velmi špatná	
1	dětská hřiště	1	2	3	4	neumím posoudit
2	kluby, spolky	1	2	3	4	neumím posoudit
3	kulturní dům, kino	1	2	3	4	neumím posoudit
4	prostory pro sport	1	2	3	4	neumím posoudit
5	parky	1	2	3	4	neumím posoudit

5) Je jejich množství podle Vás v Zábřehu dostatečné?

1	dětská hřiště	ano	ne	neumím posoudit
2	kluby, spolky	ano	ne	neumím posoudit
3	prostory pro sport	ano	ne	neumím posoudit
4	parky	ano	ne	neumím posoudit

6) V jakých lokalitách je podle Vás zázemí pro volnočasové aktivity nedostatečné? (využijte přiloženou mapu)

.....

7) Které z těchto zázemí pro volnočasové aktivity byste v Zábřehu uvítali? (vyberte max. 4)

- Skatepark
- Inline dráha
- Cyklostezka Zábřeh – Lupěné
- Lezecká stěna
- Naučná stezka, geologický park
- Cyklostezka Zábřeh – Postřelmov
- Zázemí pro parkour
- Cyklostezka Zábřeh – Leština
- Venkovní sportovní hřiště s umělým povrchem
- Hudební/kulturní/divadelní festival

8) Pohlaví

- muž   žena

9) Věk

- do 15 let   16-20   21-30   31-50   51-64   65 a více

10) Nejvyšší dosažené vzdělání

- základní   středoškolské bez maturity   středoškolské s maturitou   vyšší odborné
 vysokoškolské   žák/student

11) Zaměstnání

- zaměstnanec   podnikatel   žák/student   žena v domácnosti či na MD
 důchodce   nezaměstnaný

12) V jakém věku jsou Vaše děti?

- 0-5   6-12   starší   nemám děti

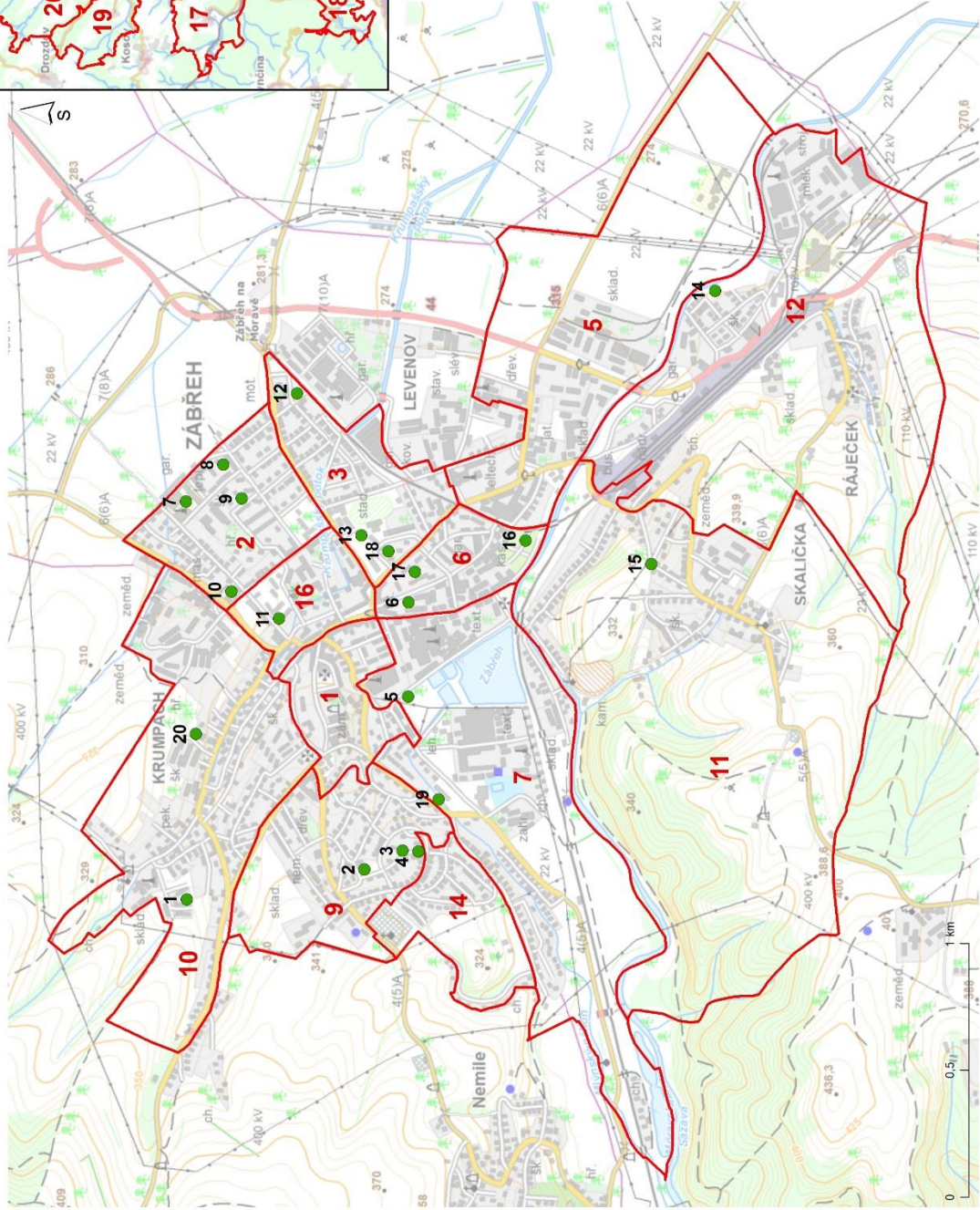
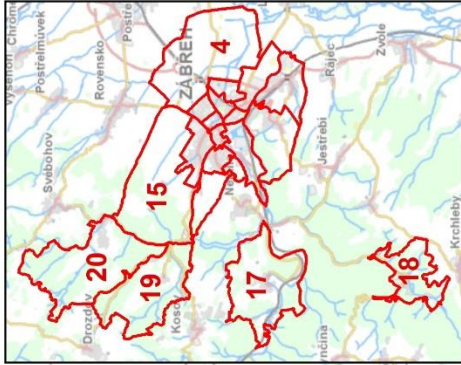
13) Typ Vašeho domu/bytu

- rodinný dům   cihlový byt – starší   cihlový byt – novější   panelový

14) Ve které části města bydlíte? (uveďte číslo základní sídelní jednotky – viz přiložená mapa)

.....

ZÁBŘEH - ZÁKLADNÍ SÍDELNÍ JEDNOTKY

Základní sídelní jednotky:

1. Zábřeh-sířed
2. Sídliště-severovýchod
3. Levenov
4. Měkýš
5. Leštínská
- 6, 17. listopadu
7. Mlýnský náhon
8. Klárinka
9. U nemocnice
10. Krumpach
11. Skalička
12. Ráječek
13. Pod Lesnickou
14. Na výsluní
15. Račice
16. Školská
17. Hněvkov
18. Dolní Bušínov
19. Pivonín
20. Václavov

● dětská hřiště